Dzisiaj 16 stron

Wydanie wieczorne

Cena 20 groszy

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannem i wydaniu wieczornem, — w niedziele i święta tylko wydanie poranne. — natomiast w dni poświąteczne tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego Roman Fengler wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska w Poznaniu św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 396

Poznań, środa dnia 31 sierpnia 1932

Rok XXVII

Strona prawna rozporządzeń o bilonie i Funduszu Pomocy Bezrobotnym

Ożywiona w ostatnich dniach działalność dekretowa rządu p. Prystora przyniosła m. in. powiększenie emisji bilonu o 76 miljonów i szereg nowych ciężarów podatkowych na t. zw. Fundusz Pomocy Bezrobotnym. Obydwie te sprawy oprócz wielkiego znaczenia finansowego i gospodarczego mają bardzo ciekawą stronę prawną, wynikającą ze stosunku tych rozporządzeń do ustawy o pełnomocnictwach z dn. 17 marca 1932 r.

Ustawa o pełnomocnictwach powiada wyraźnie, że wydawanie rozporządzeń z mocą ustawy nie może dotyczyć m. in. „zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 13 października 1927 r. o stabilizacji złotego", oraz „nakładania nowych podatków i podwyższania stawek podatkowych, obowiązujących w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy" (o pełnomocnictwach —przyp. red.).

Powiększenie emisji i obiegu bilonu załatwione zostało:

1) rozporządzeniem Prezydenta, zmieniającem dotychczasowe przepisy o ustroju monetarnym, a w szczególności wprowadzającem nowe monety srebrne 10-ciozłotowe i zmniejszającem dotychczasowe monety 5- i 2-złotowe, oraz

2) obwieszczeniem ministra skarbu, podającem do wiadomości publicznej, że na podstawie porozumienia z Bankiem Polskim kwota emisji bilonu podwyższona została z 320 na 396 miljonów złotych.

O ile pierwsze rozporządzenie nie budzi żadnych prawnych wątpliwości, o tyle istnieją one w stosunku do „obwieszczenia".

Artykuł 6 rozporządzenia o stabilizacji złotego, które — jak wyżej powiedzieliśmy — nie podlega ustawie o pełnomocnictwach, mówi, że wysokość emisji bilonu nie może przekroczyć kwoty 320 miljonów, „o ile w tym względzie nie nastąpi porozumienie z Bankiem Polskim."

Przepis ten należy rozumieć w ten sposób, że nawet Sejm i Senat bez porozumienia z Bankiem Polskim nie mogą podwyższyć kwoty 320 miljonów. Zgoda Banku Polskiego jest koniecznym warunkiem, ale sama zmiana może być dokonana jedynie na mocy ustawy, a nie przez rozporządzenie ministra skarbu, któremu rozporządzenie o stabilizacji złotego żadnych uprawnień w tym kierunku nie daje. Tak, jak jest obecnie, sprawa przedstawia się w ten sposób, że rozporządzenie o stabilizacji złotego, którego nie może zmienić Prezydent Rzeczypospolitej, zostało zmienione zwykłem obwieszczeniem ministra skarbu.

Nie mniej ważkie wątpliwości zachodzą także w stosunku do rozporządzenia o Funduszu Pomocy Bezrobotnym. Rozporządzenie to wprowadza cały szereg przymusowych „opłat" na pomoc dla bezrobotnych. A tymczasem „opłaty" te są podatkami, których nie wolno rządowi ani tworzyć ani podwyższać.

Pamijając teoretyczną stronę zagadnienia, wystarczy stwierdzić, że w dotychczasowem naszem ustawodawstwie te świadczenia, które w nowem rozporządzeniu nazywają się „opłatami", noszą nazwę — podatków. Podatkiem pośrednim, konsumpcyjnym jest akcyza od piwa i cukru, podatkiem jest dodatek do cen biletów wstępu na zabawy i widowiska, podatkiem jest opłata od żarówek elektrycznych, od totalizatora i t. p.

Mamy zatem aż dwa odrazu konflikty interpretacyjne. Należy podkreślić, że ustawa o pełnomocnictwach, jak wszystko inne od dwóch lat, była uchwalona przez obecną większość sejmową, która przyjęła wnioski opozycji, dotyczące zmian rozporządzenia o stabilizacji złotego, a rząd sam nie chciał pełnomocnictw podatkowych. Skoro później wypadło inaczej, należało zwołać Sejm. Dlaczego zamiast tego wybrano drogę bardzo wątpliwej interpretacji prawnej? Odpowiedź na to pytanie leży w historji stosunku rządów pomajowych do przedstawicielstwa narodowego, nawet takiego, jakiem jest obecny Sejm z większością „sanacyjną".

Dyktatorska władza Papena

Bezwzględna walka hitlerowców z rządem o utrzymanie przy życiu parlamentu — Prezydent Hindenburg odmawia przyjęcia w Neudeck przew odniczącego Reichstagu

Berlin, 31. 8. (PAT.) Koła miarodajne podkreślają, że najdonioślejszem wydarzeniem dnia wczorajszego była konferencja prezydenta Hindenburga z kanclerzem Papenem oraz min. Schleicherem i Gaylem w Neudeck. Biuro Conti z powołaniem się na miarodajne źródła stwierdza, że Papen otrzymał nieograniczone pełnomocnictwa, z których skorzysta, o ile parlament będzie chciał czynić rządowi trudności w przeprowadzeniu programu gospodarczego. Narazie Reichstag sam się odroczył. Narodowi soc i Centrum chcieliby w ten sposób zyskać na czasie, aby móc kontynuować rokowania koalicyjne. Oświadczenie złożone przez nowo-obranego prezydenta Reichstagu Goeringa, komentowane jest w kołach parlamentarnych jako zapowiedź bezwzględnej walki o utrzymanie przy życiu Reichstagu i zastąpienie obecnego rządu gabinetem centrowo-hitlerowskim. W dojście do skutku tej koalicji koła rządowe nie wierzą. Według „Deutsche Allg. Ztg." wczoraj wieczorem odbyła się w hotelu „Kaizerhof" konferencja przywódców centrum z Hitlerem.

Berlin, 31. 8. (Tel. wł.) Prezydent Hindenburg, w odpowiedzi nadesłanej na ręce nowowybranego przewodniczącego Reichstagu Goeringa, wyraził mu podziękowanie za zawiadomienie o wyborze prezydjum parlamentu, prosząc równocześnie o odłożenie zapowiedzianej wizyty aż do jego powrotu do Berlina, dokąd zamierza powrócić w przyszłym tygodniu.

Z pobytu Herriota na wyspie Jersey

Sprawa żądań niemieckich o równość zbrojeń — tematem rozmów Herriota z ministrami angielskimi

Paryż, 31. 8 (Tel. wł.) „Liberté" zapewnia, że podróż Herriota na wyspę Jersey i rozmowy jego z ministrami angielskimi dotyczą przedewszystkiem sprawy żądań niemieckich w dziedzinie równości zbrojeń.

Rozmowy te mają być skutkiem konferencji lozańskiej i obietnicy, udzielonej Niemcom, że wzamian za zobowiązanie wpłacenia w przyszłości trzech miljardów tytułem odszkodowań, wzięte będą w rachubę rewindykacje ich w dziedzinie rewizji klauzul militarnych traktatu wersalskiego.

Otóż, możliwe jest, że zupełnie podobnej obietnicy udzielił Niemcom sir Herbert Samuel, który właśnie dziś podejmuje Herriota na wyspie Jersey.

Atak Chińczyków na oddziały japońskie w Mandżurji

Paryż, 31. 8. (PAT.) O wczorajszym ataku chińskim na japońskie pozycje w Mukdenie, nadeszły dziś dalsze informacje.

Pod osłoną ciemności nocy 4 oddziały wojsk chińskich, przebrane po cywilnemu, w liczbie około 100 ludzi, wtargnęły na teren militarny japoński i podłożyły ogień pod jeden z hangarów lotniska, następnie zaś usiłowały zdobyć stację radjotelegraficzną i równocześnie otworzyły ogień na posterunki wojsk mandżurskich.

Po stronie Japończyków jest 1 zabity i 3 ciężko rannych, z posterunków mandżurskich 1 zabity i 1 ciężko ranny. Po stronie chińskiej ma być około 30 zabitych. Strzelanina trwała około godziny.

Przeprowadzenie kontrataku przez Japończyków było bardzo trudne ze względu na to, że napastników przebranych po cywilnemu nie można było odróżnić od innych mieszkańców miasta. Wieczorem przed chińskim atakiem wszyscy cudzoziemcy zostali uprzedzeni, aby wśród nocy nie opuszczali swych mieszkań.

Rekord w prasie polskiej

Rycinami we wczorajszym numerze wieczornym, przedstawiającemi sceny z przyjęcia lotników por. Żwirkę i towarzyszów, zdobyliśmy — stwierdzamy to bez fałszywego wstydu — rekord w prasie polskiej. Sceny rozegrały się między godz. 12 a pół do 1 w południe, a już po dwóch godzinach ryciny szły do stereotypji i na maszynę rotacyjną, by po chwili, utrwalone na papierze i wyraźne we wszystkich szczegółach, iść w świat między naszych Czytelników.

Czytelnicy nasi zauważyli niewątpliwie, że w ostatnich czasach znacznie rozszerzyliśmy i wzbogaciliśmy dział naszych ilustracyj, kładąc nacisk zarówno na ich charakter aktualny i w możliwie szerokim zakresie regjonalny, jak na techniczną doskonałość ich wykonania, która nie ustępuje miejsca najwybitniejszym pismom zagranicznym.

Wierzymy, że Czytelnicy nasi i Zwolennicy podadzą to do wiadomości tych swoich znajomych, którzy dotąd „Kurjera Poznańskiego" jeszcze nie abonują. Aktualne to tem bardziej, że stoimy u progu nowego miesiąca.

O procesie gdyńskim

Szczegółowe sprawozdanie z procesu członków O. W. P. w Gdyni, w którem ujawniły się niesłychanie wymowne momenty, znajdą Czytelnicy na stronie 2 i 3 wraz z reprodukcjami fotograficznemi z procesu.

O zawieszeniu nieusuwalności sędziów

Z powodu nawału materjału, szczególnie sprawozdawczego z procesu gdyńskiego, zniewoleni jesteśmy odłożyć uwagi o dekrecie, zawieszającym na dwa miesiące nieusuwalność sędziów, do jutra.

O równowagę budżetu Warszawy

Warszawa, 31. 8. (Tel. wł.) — Magistrat rozesłał wczoraj do pracowników tramwajowych i autobusowych zawiadomienie, wymawiające im dotychczasową umowę z dn. 1 grudnia. Jak słychać, nowe warunki miałyby w konsekwencji wprowadzić redukcję poborów od 15 do 20 proc. przy oparciu na ilości przejechanych kilometrów w godzinach pracy. Pogłoski te wywołały wśród tramwajarzy silny ferment. Magistrat doszedł natomiast do porozumienia z pracownikami gazowni, którzy zgodzili się na usunięcie 13 pensji i obniżkę 10 proc. poborów. Jest to pierwsza obniżka poborów. (w)

Napad strajkujących na górników polskich

Bruksela, 31. 8. (PAT.) W miejscowości Montegnée napadły w ciągu nocy bandy strajkujących górników domy zamieszkałe przez polskich górników, rzucając kamienie w okna. Jedna z Polek została raniona w brzuch. W odpowiedzi na to, mąż jej oddał kilka strzałów, które rozpędziły napastników. Zaalarmowana policja i żandarmerja patrolowały ulice przez całą noc.

Wymowny przebieg gdyńskiego procesu członków O. W. P.

Od korespondenta naszego gdyńskiego (Fob-a) otrzymujemy następujące szczegółowe sprawozdanie z procesu członków Obozu Wielkiej Polski z powodu zajść podczas zlotu sokolego w Gdyni dnia 10 lipca rb.:

Dzień pierwszy

Urzędnicy policji śledczej wprowadzają oskarżonych na salę gęsiego. W sekretarjacie sądu utarczki słowne, bo liczbę biletów wstępu dla publiczności ograniczono do trzydziestu. W korytarzu adwokaci, dziennikarze i policjanci. Ogólne podniecenie.

O godz. 10 wchodzi na salę sąd. Przewodniczący wiceprezes s. o. Heidrich, znany dobrze z wielu rozpraw w Gdyni i Wejherowie, otwiera sprawę przeciw „Ciesielskiemu i towarzyszom". Z imienia i nazwiska wywołuje oskarżonych i poleca im usadowić się kolejno. Przy stwierdzaniu personalij, gdy 72-letni Tomasz Rogala, udekorowany „Polonią Restitutą", mówi, iż karany był za zbieranie składek na dzieci wrzesińskie, publiczność woła gremjalnie „brawo!". Przewodniczący nakazuje spokój.

Po zebraniu świadków i stereotypowem ich pouczeniu, adwokaci: Ossowski z Torunia, Suchecki ze Starogardu, Stypułowski z Warszawy i Wegner z Gdyni przedstawiają się sądowi jako obrońcy „wszyscy — wszystkich". Przewodniczący kwestjonuje tą platformę obrońców i kolejno stwierdza zgodę poszczególnych oskarżonych.

Zeznania głównego oskarżonego

Teraz oskarżeni rozpoczynają oświadczać się na akt oskarżenia.

Pierwszy, redaktor Wacław Ciesielski. Mówi donośnie, dźwięcznie i logicznie. Wie gdzie jest i co robi. Wszyscy słuchają go z wielką uwagą. Obecny na sali jego ojciec, postawny i dostojny starzec, oraz umęczona żona, nie spuszczają z niego oczu.

Osk. Ciesielski oświadczył, że na zlot „Sokoła" w Gdyni przybył jako sprawozdawca gazet „Pielgrzym" i „Goniec Pomorski". Po mszy polowej udał się ze studentem Grzybowskim z Poznania do adwokata Zawodnego, który jako przewodniczący zlotowej komisji kwaterunkowej powiedział im, że O. W. P. może wziąć udział w pochodzie, najlepiej za powstańcami i wojakami. Na czele kolumny czwórkowej Młodych nie był, ale przyspieszył kroku, gdy kolumnę zatrzymał przed bramą naczelnik Szacherski.

Podszedł do niego i oświadczył mu, że zlot sokołów połączony jest z uroczystościami mestwinowskiemi oraz obchodem grunwaldzkim i dlatego w manifestacyjnym pochodzie, dokumentującym przynależność Pomorza do Polski, udział organizacyj winien być najliczniejszy. Gdy nacz. Szacherski powołał się na zakaz komisarjatu rządu w Gdyni, odparł: „Wasze czynniki rządowe mówią i piszą teraz dużo o pacyfikacji na Pomorzu. Niech pan nas przepuści i będzie tym pacyfikatorem". Jacyś świadkowie — mówił dalej oskarżony — słowo „pacyfikator" zrozumieli jako „prowokator". Znam łacinę i wiem, jak słów używać.

Perswadowałem w dalszym ciągu naczelnikowi Szacherskiemu, ale bez skutku. Wobec tej nieustępliwości zwróciłem się do kolegi Sobczaka, żeby rozwiązał kolumnę, bo przedewszystkiem gospodarze, sokoli, będą mieli przykrość. Sobczak wołał, tłum za bramą hałasował, w ciasnem przejściu powstało zamieszanie. Parcie na bramę obaliło słabe słupy. Nie wiem — orzekł oskarżony, — czy słupy te wytrzymałyby natłok publiczności, która uciekałaby ze stadjonu, gdyby np. nagle zaczęła się burza. Brama się nie załamała, tylko słupy. Przywódców, znajdujących się z przodu, przy nacz. Szacherskim, wyrzuciła naprzód fala.

Akt oskarżenia zarzuca nam bardzo wiele. My nie potrzebujemy okazywać siły. Wszyscy byli nastrojeni na najszlachetniejszą nutę patrjotyczną. Manifestowano nad polskim morzem przeciw niemieckim zakusom. Oburzeniu z powodu niedopuszczenia Młodych do wzięcia udziału w pochodzie nie można się dziwić. Przez megafon nic nam nie powiedziano, że jesteśmy niepożądani. W ordynku Młodzi przyszli na stadjon, po mszy polowej stali ugrupowani. Wtedy można było ich rozwiązać. Była sposobność i przedewszystkiem miejsce. Nie należało tego czynić w ciasnej uliczce, na 20 kroków przed bramą, oblężoną przez tłum osób postronnych, wykrzykujących na cześć Obozu, Dmowskiego i Hallera i nawołujących nas do „nie dania się". My, najmniejszej winy nie ponosimy.

Prokurator Wedegis interesuje się raportem, który Ciesielski przyjął na stadjonie i rolą jego jako kierownika okręgu północno - pomorskiego. Dalej wnosi o odczytanie części zeznań oskarżonego w śledztwie i wreszcie zapytuje go, czy w zajściach na stadjonie był zdenerwowany.

Osk. Ciesielski: Nie, byłem tylko przejęty.

Prokurator: Więc był pan zdenerwowany.

Osk. Ciesielski bardzo stanowczo i dobitnie: — Nie, ja nigdy się nie denerwuję.

Na sali śmiech; prokurator schyla głowę nad papierami.

Z pytań, które mu stawiają obrońcy wynika, iż O. W. P. bez specjalnych zaproszeń brał zawsze udział w uroczystościach pokrewnych organizacyj. W Gdyni bez zaproszenia specjalnego uczestniczył w poświęceniu sztandaru „Sokoła".

„Nas, rdzennych Kaszubów, do pochodu nie dopuszczono"

Drugi oskarżony, Bernard Pieper, nie jest wymowny, ale oświadcza się jasno. Podkreśla, że tłum, zebrany przed bramą stadjonu, domagał się wypuszczenia Młodych i wznosił zachęcające ich okrzyki. Sam szedł obok kolumny. Gdy policja zamknęła bramę dał rozkaz „Dwójki wprzód! Przejść gęsiego!" Aspirant Lipin nie zgodził się na to i patrząc na zegarek oświadczył, że w przeciągu 15 minut wogóle nikogo nie wypuści. Gdy brama runęła upadł koło Lipina, a gdy powstał, policjant wmawiał w niego, że skaleczył go w dłoń ostrem narzędziem. Zaprzeczył temu i wzywał Młodych w dalszym ciągu, żeby spokojnie rozeszli się do domów, tembardziej, że policja rozpędzała wszystkich szablami i pałkami. Widział policjanta, który strzelał 3—4 razy w kierunku uciekającego mężczyzny. Kończy z przejęciem: „Jako syn ziemi tutejszej chciałem zamanifestować wraz z innymi, że na Kaszuby nikt obcy nie śmie się połakomić. Nas rdzennych Kaszubów do pochodu nie dopuszczono".

Osk. Sobczak, kierownik powiatowy, w czasie lustracji placówek polecił przybycie na zlot, tembardziej, iż wiedział, że obecni będą powstańcy i wojacy. Na stadjonie, po mszy św., kazaniu i przemówieniach, wszyscy byli nadzwyczaj patrjotycznie nastrojeni i nie myśleli, że popełnią zbrodnię, jeżeli wezmą udział w pochodzie, który miał manifestować przywiązanie synów ziemi pomorskiej w Gdyni. Adw. Zawodny dał swoje zezwolenie, mówiąc, „jeżeli będą szli powstańcy, to możecie i wy iść". Przed bramą byli naczelnik Szacherski i aspirant Lipin. Kazali się nam rozejść i aspirant Lipin żądał od niego wyraźnie, żeby dał odpowiedni rozkaz, co też uczynił. Na bramę party był z tyłu. Później zaraz został aresztowany.

Dlaczego runęły słupy?

Następny oskarżony, Jan Stanisławski, przedsiębiorca budowlany i kierownik placówki chylońskiej, zeznaje, że prowadził swój oddział na stadjon w kolumnie czwórkowej z muzyką i nikt ich nie zaczepił, chociaż minęli wielu policjantów. Co do sprawy samego zajścia przy bramie nie wnosi nic nowego. Prokurator nie ma pytań, natomiast obrona.

Adw. Stypułkowski: — Pan jest przedsiębiorcą budowlanym?

Osk. Stanisławski: — Tak.

Adw. Stypułkowski: — Czy pan stawia takie słupy, jakie były przy bramie stadjonu?

Osk. Stanisławski: — Nie, nigdy. To nie był cement, tylko piasek. Fundamentów prawie, że nie było. Gdyby był odpowiedni fundament, to słup by się obalił, ale nigdy nie rozpadł. Słupy były licho stawiane; drzewo bramy wytrzymało, a słupy nie (Słupy wzniósł wydział budowlany komisarjatu rządu w Gdyni — dop. Red.).

Adw. Stypułkowski. — Widział pan tablicę na słupach, głoszącą szumnie czyich ludzi jest zasługą ta budowa?

Na sali huraganowy śmiech, przewodniczący nadzwyczaj ostro:

— Panie mecenasie, pan będzie łaskaw nie pokpiwać z innych.

Adw. Stypułkowski: — Przepraszam pana prezesa, ale to ma dla sprawy zasadnicze znaczenie.

Z następnych oskarżonych Stanisław Kałduński z Obłuża widział policjantów nacierających przy pomocy karabinów i iwdział strzelającego policjanta. Przy obaleniu bramy był ztyłu, oddalony o 50 kroków.

Osk. Kąkol uderzony został przez policjanta szablą, a przedtem widział, że policja przepuściła przez bramę uformowany oddział powstańców i wojaków.

„Polonia Restituta" i mieczyk Chrobrego

Z zainteresowaniem słuchają wszyscy oświadczenia się Tomasza Rogali, ozdobionego na piersi „Polonią Restitutą" i mieczykiem Chrobrego. Na rozkaz „rozejść się" przeszedł do lewej furtki. Wyszedł na zewnątrz i tam chciał go bić jeden z policjantów, ale uszanował ukazany mu order. Tłok postronnej publiczności był tak wielki, że skradziono mu zegarek wartości 120 złotych. Na pytanie obrońcy, z jakiego tytułu otrzymał „Polonię Restitutę", milczy skromnie i wreszcie mówi, że otrzymał ją jako pierwszy obywatel w powiecie kościerskim, w roku 1921.

Kaszuba z w. m. Gdańska

Oskarżony Hoffmann opowiada, że na policji, po aresztowaniu, wołano „Zakuć ich, niech pamiętają!" Uważa się za Kaszubę, chociaż urodził się w Gross-Mausdorf na terenie wolnego miasta Gdańska. Adw. Ossowski tłumaczy mu, że to prastara ziemia kaszubska i, że jest rdzennym Kaszubą. Młodzieniec promienieje i siada nadzwyczaj zadowolony.

Oskarżony Massow z Kościerzyny zaprzecza, że wzywał do napadu na policję. Z całą grupą stał na uboczu i czekał, aż minie nakazany kwadrans.

Czemu zwolniono niejakiego Sobolewskiego?

Student Adam Sampławski zeznaje, że gdy nadeszła rezerwa policji pod wodzą przodownika Kaczmarka, ten wołał na swoich ludzi: „Bić, jak psów!", a do niego zwrócił się z okrzykiem „Ty hitlerowska mordo!" Oskarżony zdzielony został kilka razy kolbą. Następnie opowiada o niejakim Sobolewskim, który przed bramą bardzo gorąco zachęcał Młodych do szturmu i potem wraz z nim znalazł się w areszcie posterunku na Kamiennej Górze. Okazało się tam, że mimo „szczegółowej rewizji" Sobolewski zdołał ukryć w nogawce rewolwer kalibru 6,35 mm. Później na komisarjacie Sobolewskiego zwolniono. Przewodniczący Heidrich przerywa tę opowieść uwagą, że to do sprawy nie należy. Obrona wyraża jednak zdziwienie co do względności policji w stosunku do osoby Sobolewskiego.

Drugi oskarżony Sampławski Alfons, z zawodu krawiec, nie wnosi nic nowego, podobnie Fr. Szopiński. Ostatni, Lomnitz zeznaje siedząc, ale mówi niedosłyszalnym szeptem. Każdy widzi, że to człowiek śmiertelnie chory. Jak oświadczają koledzy, lekarz więzienny przepisał mu półroczną kurację, ale zalecenie to nie zostało wykonane. Adw. Ossowski stawia wniosek o wyłączenie sprawy Lomnitza, zbadanie go przez lekarza i przekazanie do szpitala.

Wszyscy oskarżeni oświadczyli się już na akt oskarżenia. Przewodniczący zarządza obiadową przerwę, w czasie której sąd, bez podania powodów, postanowił odrzucić wniosek obrony w sprawie chorego Lomnitza.

Koronnym świadkiem aktu oskarżenia jest kierownik oddziału bezpieczeństwa w komisarjacie rządu w Gdyni, Zygmunt Szacherski. Zeznaje bezmała dwie godziny. Mówi z wielką pewnością siebie, wprost kategorycznie.

Zeznania kierownika oddziału bezpieczeństwa

W dniu 8 lipca przybył do niego — oświadcza — prezes pomorskiego „Sokoła" p. Kunz z p. Dostatnim z Gdyni celem zgłoszenia zlotu. Pozwolenia udzielił wojewoda pomorski, ale wykonanie obowiązków należało do komisarjatu rządu. Prezes Kunz zapytał go się m. in., czy jest mu wiadomem, że przez Grudziądz przejechały trzy wagony „strzelców", udających się do Gdyni celem wywołania burd. Zapewnił Kunza, że organizacja „strzelecka" nie będzie przeszkadzała, ale równocześnie zapytał go, czy w zlocie będzie uczestniczył O. W. P., ponieważ posiada idące w tym kierunku informacje. Prezes Kunz powiedział, że nic o tem nie wie, że na zlot nie zapraszano żadnych organizacyj i że prosi o niedopuszczenie zarówno „Strzelca", jak i O. W. P. W dniu 9 lipca odbyła się podobna rozmowa z komisarzem rządu, p. Zabierzowskim, w obecności świadka.

W dniu 10 lipca — zeznawał dalej świadek Szacherski — wobec stanowiska władz „Sokoła" nie spodziewano się udziału O. W. P. w zlocie. Na boisko wysłano tylko 10 policjantów z „pałeczkami" celem utrzymania porządku. Gdy świadek przybył na stadjon i wysłuchiwał mszy św. nie zauważył szeregów O. W. P. Dopiero przy formowaniu pochodu sokołów dojrzał większe zgrupowanie O. W. P. Oddział zachowywał się spokojnie i świadek wątpił, że weźmie udział w pochodzie i dlatego specjalnych zarządzeń nie wydawał, ale począł obserwować.

Gdy jednak członkowie Obozu stanęli w czwórkach i ruszyli naprzód, podszedł do bramy z aspirantem policji Lipieniem i polecił mu ich zatrzymać i wezwać do rozejścia się. Lipin poszedł i rozmawiał z przywódcami, ale oddziału nie powstrzymał. Wobec tego zaczął sam działać.

Najpierw zwrócił się do znanego mu p. Sobczaka, ale wezwania jego nie usłuchano. Poczęto rzucać niemiłe epitety. Osk. Rogala wołał: „Za Niemców było lepiej!" Tłomaczył, że sokoli prosili, żeby żadne organizacje polityczne nie brały udziału i oświadczył stanowczo, że O. W. P. nie dopuści do pochodu w żadnym wypadku. Głosy sprzeciwu wzmagały się. Świadek cofnął się pod bramę i polecił zamknąć ją policjantom. Jedna z furtek pozostała otwarta dla publiczności. Pertraktacje toczyły się dalej i stawały się coraz gorętsze. W pewnym momencie osk. Pieper odezwał się: „Chłopcy wychodzić gęsiego, za bramą się ustawimy!" Na to świadek: „Nie dopuszczę do tego, to jest obejście mojego zarządzenia. Zamknę furtkę i otworzę dopiero za 15 minut". Przeciw temu zarządzeniu zaoponował p. Ciesielski. Nie znałem go — mówił świadek —, więc zapytałem, kim jest. Odpowiedź brzmiała: „Ja jestem dziennikarzem, a pan jest prowokatorem!" Nikt nie wzywał do rozejścia się". W pewnym momencie osk. Pieper wzniósł okrzyk „Brać siłą!". Oddział runął na nas i policjantów. Fala przeszła przez nas. Lipin został przewrócony, ja potrącony. Zobaczyłem, jak przewróciły się dwa słupy bramy. Słupy świeże — kamienie niedostatecznie scementowane — przysypały ludzi. Zaznaczam, że stadjon wykończono w szybkiem tempie na specjalną prośbę organizatorów zlotu. Rannego kazałem przewieść do lecznicy. Jednocześnie policjanci zatrzymali Sobczaka. O. W. P., jakby zaskoczony wypadkami, zachował się spokojnie. Samochodem i pieszo udałem się na posterunek na kamiennej Górze i wezwałem rezerwę policyjną.

Jaki był dalszy przebieg zajść na Kamiennej Górze nie wiem, bo pojechałem na ulicę 10 Lutego, żeby donieść o wszystkiem p. Zabierzowskiemu, który odbierał tam defiladę sokołów.

Przew.: — Z kim pan konferował przy bramie?

Świadek: — Z Sobczakiem, Pieperem i Ciesielskim.

Przew.: — Według Ciesielskiego

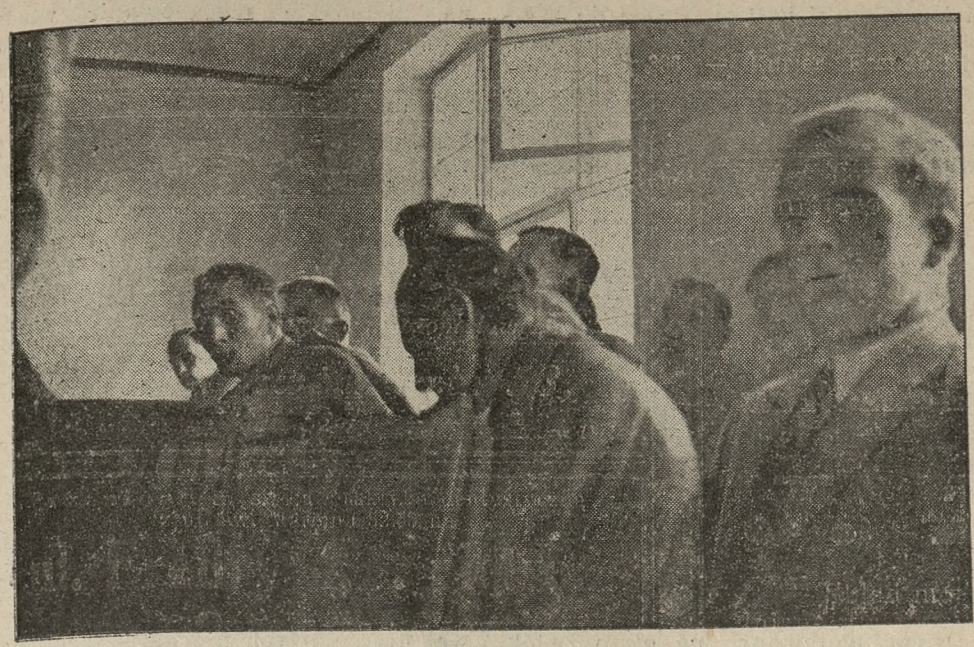

Oskarżeni w procesie członkowie O. W. P.

mówił on do pana, żeby pan był „pacyfikatorem".

Świadek: — Wydaje mi się, że jestem dość inteligentnym człowiekiem, żeby odróżnić słowo „pacyfikator" od „prowokator".

Przew.: Oczywiście. Zresztą pierwsze słowo jest dłuższe.

Sędzia dr. Potoniec: — Widział pan, kto brał udział w wywaleniu bramy.

Św.: — Nie.

Sędzia dr. Potoniec: — Czy osoby na przodzie parły na bramy z własnej woli, czy były popychane z tyłu?

Św.: — Pierwsze czwórki parły samorzutnie. Cały wysiłek O. W. P. skierowany był w celu przyłączenia się do pochodu „Sokoła".

Podprok. Wedegis: — Kto był najbardziej agresywny?

Św. — Niewątpliwie Ciesielski, dalej Pieper. Sobczak powiedział dość głośno: „Nie rozchodzić się". Osobiście tłumu do rozejścia się nie wzywałem. Uważałem to za zbyteczne.

Adwokat Stypułkowski: — Pan naczelnik zna ustawę o zgromadzeniach. Chciałem zapytać, czy pan działał na podstawie polecenia komisarjatu rządu, czy z własnej inicjatywy?

Św.: — Działałem z polecenia komisarza rządu.

Adw. Ossowski: — Jak brzmiało ograniczenie komisarza rządu co do O. W. P. — ustnie czy piśmiennie?

Św.: — Ustnie przy pp. Kunzu i Dostatnim w dniu 9 lipca.

Adw. Ossowski: — Czy „Strzelec" przybył do Gdyni na 10 lipca?

Św.: — Nic mi o tem nie wiadomo.

Adw. Wegner: — Czy wie pan, że p. Kunz nie jest prezesem pomorskiego „Sokoła"?

Św.: — Tak, wiem, że jest wiceprezesem.

Adw. Wegner: Czy wie pan, że p. Kunz nie jest wiceprezesem „Sokoła"?

Św.: — Nie.

W dalszym ciągu ława obrońców skłania świadka Szacherskiego do wydatnego skorygowania pierwszych zeznań. Świadek zeznaje, że nie zauważył, iż policja przepuściła przez bramę oddział powstańców i wojaków, że Ciesielski tłumu nie podburzał, ponieważ wraz z przywódcami znajdował się przy nim. Przywódcy nie mogli się odnosić do tłumu, bo przedzieleni byli pewną przestrzenią i „szczerbcami".

Z oskarżonych Sobczak oświadcza, że świadka nie znał i wcale się z nim nie witał. Gdy rozwiązywał oddział, nie było go przy nim.

Osk. Rogala: — „Ja miałem powiedzieć, że za Niemców było lepiej?! Ja, który 40 lat walczyłem przeciw Niemcom?!"

Świadek Szacherski zostaje zwolniony.

Jak było z zaproszeniami na zlot?

Następny świadek Alfons Szumski, rewizor z Grudziądza, należał do zlotowej komisji finansowej. Z trybuny widział całe zajście. Twierdzi, że regulamin sokoli zabrania innym organizacjom brania udziału w uroczystościach sokolich, później poprawia się, że tylko w pochodach.

Św. Józef Kuziel, kierownik wydziału śledczego w Gdyni na miejscu zajść nie był, ale zna je z przeprowadzonych dochodzeń policyjnych. Młodych było na stadjonie ogółem 262. Na stadjon przybyli grupkami. Adwokat Zawodny wyraził zgodę bez jakiegokolwiek upoważnienia. O. W. P. chciał nadać pochodowi charakter polityczny. Ciesielski i Pieper stwarzali pozory, że chcą się zastosować do zarządzeń nacz. Szacherskiego. W dalszym ciągu świadek bardzo obrazowo przedstawia napad na policję i obalenie słupów. Wspomina o tem, że Massow i Hoffmann wznieśli w górę niesione „swastyki" i przy ich pomocy ruszyli do szturmu.

Adw. Wegner: Pan widział te „swastyki"?

Św.: — Tak.

Adw.: — Czy wie pan, że są z tektury?

Odpowiedź świadka zagłuszył śmiech publiczności.

Adw. Stypułkowski: — Skąd miał pan informacje o przygotowaniach O. W. P. do udziału w zlocie?

Św.: Konfidencjonalnie.

Adw. Stypułkowski: — Aha. Może pan powie kto?

Św.: — Nie.

Adw. Ossowski: — Czy pan sądzi, że jeżeli 262 członków O. W. P. przyłączy się do pochodu 4500 sokołów, to pochód będzie miał charakter polityczny?

Św.: — O. W. P. chciał pokazać, że w Gdyni ma znaczenie.

Świadek Aleksander Lipin, aspirant policji, otrzymał rozkaz zapewnienia porządku i bezpieczeństwa na zlocie. Na stadjonie miał 20 policjantów. Dzień przedtem komisarz rządu polecił, żeby do pochodu, poza „Sokołem", nikogo nie dopuścić. Podczas mszy polowej zauważył za boiskiem jakiś oddział. Później z nacz. Szacherskim podszedł bliżej. Zaproponował nacz. Szacherskiemu, żeby O. W. P. uprzedzić, że w pochodzie nie będzie mógł brać udziału — chyba nielegalnie. Nacz. Szacherski orzekł, że na uprzedzenie jeszcze czas. W dalszym ciągu świadek przedstawia zajście przy bramie i zeznaje podobnie, jak nacz. Szacherski. Tego, że osk. Sobczak na jego zlecenie wydał rozkaz do rozejścia się nie przypomina sobie, jak również tego, by oskarżony Sobczak przesłuchiwany był na policji w jego obecności.

Jeden z dalszych świadków, Piotr Dostatni z Gdyni, przewodniczący sokolich komisyj zlotowych, zeznaje wbrew oświadczeniom nacz. Szacherskiego, że u komisarza rządu nie był.

Podprok.: — Kto może zapraszać na zlot sokoli?

Świadek: — W danym wypadku przewodnictwo dzielnicy. O ile wiem, to nikogo nie zapraszano. Przewodniczący komisji przyjęć (adw. Zawodny — red.) nie miał prawa zapraszać.

Świadek red. Kunz z Grudziądza, p. o. prezesa dzielnicy pomorskiego „Sokoła", jest mocno zaaferowany. Do Gdyni przybył 9 lipca. W Tczewie widział trzy wagony „strzelców" w wagonach z napisami „Gdynia" i zaniepokojony zainterpelował w tej sprawie nacz. Szacherskiego. Przewodnictwo dzielnicy wysłało tylko około 100 indywidualnych zaproszeń. Zapraszanie należy do przewodnictwa dzielnicy, wzgl. prezesa.

Adw. Stypułkowski: — Czy prezes hr. Zamoyski nie udzielił powstańcom zezwolenia na udział w pochodzie?

Świadek: — Tak.

Przy pomocy dalszych pytań obrona stwierdza, że powstańcy wyszli w ordynku przez bramę, jako czoło pochodu, i policja ich nie zatrzymywała, że komisarz rządu w sprawie ograniczeń w pochodzie głosu nie zabierał, że w ostatnim zlocie „Sokoła" pomorskiego w Grudziądzu w roku 1927 w pochodzie brały udział licznie zaprzyjaźnione organizacje i, że wreszcie świadkowi nie jest znana ustawa o zgromadzeniach.

Z powodu epitetu „szpicel"

Świadek Andrzej Koehler, lat 24, podaje się za urzędnika komisarjatu rządu. Na stadjonie był w charakterze „komisji sportowej" celem „pilnowania porządku". Po mszy św. spacerował razem z nacz. Szacherskim i aspirantem Lipinem. „Zaczęliśmy się zastanawiać — mówi, — czy Obóz bez pozwolenia weźmie udział w pochodzie". W dalszym ciągu zeznań pomaga sobie notatkami i opowiada, że pod bramą członkowie O. W. P. gwizdali, krzyczeli i wygrażali laskami i pięściami. Zaobserwował zdecydowaną postawę Obozu, który za każdą cenę chciał przejść przez bramę.

W tem miejscu skończyła się cierpliwość obrony i adw. Suchecki zaprotestował przeciw odczytywaniu zeznań z kartki. Przewodniczący bierze świadka w obronę i tłomaczy, że są to tylko „dyspozycje". Świadek Koehler zeznaje w dalszym ciągu, że osk. Ciesielski powiedział do nacz. Szacherskiego: „ja jestem dziennikarzem, a pan jest prowokatorem", a na niego samego ktoś powiedział „szpicel". Potem słyszał okrzyki „Niech żyje Haller!" i brama runęła. Poza tem nic nie wie.

Adw. Wegner: — Dlaczego przypisuje pan sobie epitet „szpicel"?

Świadek milczy zakłopotany.

Adw. Wegner: — Czy pan był w Poznaniu członkiem O. W. P.?

Świadek: — Tak, ale ponieważ mi program nie dogadzał, wystąpiłem.

Adw. Wegner: — Czy nie został pan wyrzucony?

Świadek zaprzecza.

Podobny Koehlerowi był jeszcze świadek Antoni Sobolewski, „robotnik", który wkręcił się w szeregi O. W. P. Według osk. Kałduńskiego, Sobolewski robił mu dzień później wymówki, że przy ataku na policję Młodzi nie wystąpili dość energicznie. Obrona sprzeciwia się zaprzysiężeniu, co sąd uwzględna warunkowo. Świadek Sobolewski zeznaje ,że jako posądzony o udział w zajściach został aresztowany, ale wieczorem tego samego dnia zwolniony. Po wywaleniu bramy widział, jak osk. Pieper dał jednemu z kolegów sztylet i pochwę z rewolweru. Przy sobie miał sam rewolwer, którego nie użył i który ukrył w nogawce, gdy był aresztowany na policji. Posiada zezwolenie na broń.

Adw. Wegner: — Pan jest kandydatem O. W. P.?

Świadek: — Nie.

Adw. Wegner: — Pan jest konfidantem policji?

Świadek: — Nie. Jestem z przekonań socjalistą.

Dzień drugi

Przesłuchani na wstępie drugiego dnia policjanci, którzy w dniu 10 lipca pełnili służbę na stadjonie, nie wnoszą wiele nowego. Jednemu z tej kategorji świadków przewodniczący zwrócił uwagę, że nie orjentuje się w sytuacji. Drugi nie odróżnia pojęć „zewnątrz" i „wewnątrz", trzeci wreszcie opowiada, iż z tego, że osk. Pieper machał „rękami", wywnioskował, że jest kierownikiem oddziału. Wszyscy jednak przyznają, że tak przed bramą, jak i przed nią, była liczna publiczność.

Świadek st. przodownik Kaczmarek, który dowodził rezerwą policyjną, zaprzecza stanowczo, że dał rozkaz bicia Młodych, i twierdzi, że nie widział, żeby osk. Adam Sampławski bity był kolbą przez policjanta, a wogóle, żeby jego ludzie bili demonstrantów. Co do Sobolewskiego oświadcza, że przy rewizji na posterunku na Kamiennej Górze nie znaleziono przy nim rewolweru i nie stwierdzono, że posiada pozwolenia na broń. Na pytanie obrony przyznaje, że na wezwanie jego tłum na serpentynie przy Domu Zdrojowym się zatrzymał.

Adw. Suchecki usiłuje wydobyć ze świadka, że mimo rozkazu, tłumu nie rozpędzał, lecz go odpierał. W ogień pytań wkracza przewodniczący i mówi: „To wszystko jedno, czy był kordon, czy tyraljera. To jest rzeczą policji."

Adw. Suchecki — To jest rzeczą wszystkich ludzi, którzy myślą!

Przewodniczący Heidrich, który kilka lat temu był w sądzie starogardzkim aplikantem u adw. Sucheckiego, silnie reaguje. Napięcie wzrasta, gdy prokurator sprzeciwia się zaprzysiężeniu świadków Peplińskiego i Kosznickiego tylko z tego tytułu, że byli w szeregach O. W. P. Energicznie protestuje adw. Suchecki i mówi, że samo należenie do O. W .P. nie może upoważniać prokuratora do traktowania członków Obozu jako świadków mniej wiarogodnych, aniżeli n. p. policjantów.

Reszta świadków, powołanych przez prokuratora, nic nadzwyczajnego nie wnosi, za wyjątkiem świadka Silbermanna z Kościerzyny, który oświadcza, że zeznania w dochodzeniu policyjnem (przed nacz. Kuzielem) złożył w stanie podchmielonym.

Wezwany później świad. Kuziel zaprzecza temu, a prokurator stawia wniosek o przekazanie do prokuratorji zeznań Silbermanna celem wytoczenia mu sprawy o krzywoprzysięstwo.

Lista świadków, powołanych przez prokuratora, jest wyczerpana. Dziesięciominutowa przerwa i sąd — pracujący w błyskawicznem tempie, żeby rozprawę ukończyć przed dniem 1 września — przystępuje do przesłuchiwania świadków odwodowych.

Ks. Wrycza z Wiela, powołany jako świadek, przysłuchuje się procesowi. Za nim zasłania się ręką przed objektywem fotograficznym Andrzej Koehler, były członek O. W. P. o którego roli w procesie gdyńskim mowa powyżej.

Zeznania świadków obrony

Po przerwie woźny sądowy ustawia na sali świadków obrony. Zjawienie się ks. Wryczy z Wiela wywołuje poruszenie. Oskarżeni podnoszą się i chylą z respektem głowy, obrońcy i sprawozdawcy pism narodowych witają się z nim serdecznie. Z dodatkowych świadków, zaproponowanych przez obronę, sąd zgadza się tylko na adw. Zawodnego z Gdyni, który będzie przesłuchany na okoliczność, że Obóz miał zezwolenie na udział w pochodzie i że urzędujący prezes pomorskiego „Sokoła" Kunz oświadczył: „Może przyjść kto chce, byleby wszystko poszło gładko".

Kilku Młodych, przeważnie z Kościerzyny, stwierdza ,że osk. Sobczak energicznie wzywał kolumnę obozową do rozejścia się, co też po drugiem wezwaniu nastąpiło. Świadkowie zeznali dalej, że nie widzieli, jakoby koledzy Hoffmann i Massow nacierali na bramę i policję, atoli twierdzili jednogłośnie, że napór był z tyłu, powodowany przez publiczność.

Powstańców i wojaków zaproszono do pochodu

Charakterystyczne były zeznania ks. Wryczy, starego Szopińskiego z Kościerzyny i Antoniego Miotka z Pucka. Św. ks. Wrycza zeznał jako prezes powstańców i wojaków na Pomorzu, że hr. Zamoyski, traktując ich jako gości, polecił zająć im czoło manifestacyjnego pochodu. Uprzednio, gdy jeszcze był w Wielu, otrzymał telefoniczne zawiadomienie z Dzielnicy w Grudziądzu od p. Kunza, że powstańcy i wojacy będą na zlocie w Gdyni mile widziani. Ogółem powstańców i wojaków było 600 przy 16 sztandarach. W pochodzie przyszli na boisko i w pochodzie powrócili na dworzec, bez jakichkolwiek przeszkód ze strony policji. Na pytanie obrony stwierdza, że dotąd nie było praktykowane, że zaproszenie organizacyj na uroczystość ograniczało się tylko do udziału w mszy polowej i wykluczało uczestniczenie w pochodzie i dalszych imprezach. Zastrzeżenie takie świadek uważałby za obrazę i nigdyby z takiego zaproszenia nie skorzystał.

Nastąpiły wywody ks. Wryczy o pobycie bojówek „strzeleckich" w Gdyni w dn. 10 lipca. Pierwszego dnia naczelnik wydziału bezpieczeństwa Szacherski zeznawał przed sądem, że o pobycie „Strzelca" w Gdyni w czasie zlotu „sokołów" nic nie wie. Ks. Wrycza stwierdził, że w dniu tym około godz. 17, będąc na pomoście, widział większe oddziały umundurowanego „Strzelca" w liczbie około trzechset. Na to przewodniczący odpowiada, że sprowadzony do Gdyni „Strzelec" dla uniknięcia ewentualnego zatargu w mieście był wysłany przez komisarjat rządu (!) na ćwiczenia za miasto.

Aleksander Szopiński, kupiec z Kościerzyny, 67-letni wiarus, z oburzeniem mówił o zajściach, że przy zamkniętej bramie i następnie przy Domu Zdrojowym policja kolbami, szablami i pałkami biła na lewo i na prawo, nie oszczędzając nawet kobiet, wracających z nabożeństwa do miasta. Świadek wołał: „Tłukli bez litości najlepszych synów ojczyzny!". Na uwagę przewodniczącego, że obowiązkiem policji było pilnować porządku, odparł: „Taki porządek, to barbarzyństwo!".

Znany na Kaszubach działacz narodowych p. Antoni Miotko z Pucka obecny był na stadjonie przy obalaniu bramy i zaopinjował, że winę zajścia ponosi policja, która stworzyła przed bramą zaporę i nie pozwoliła publiczności wyjść ze stadjonu na zewnątrz.

O. W. P. miało zaproszenie na zlot

Dodatkowy świadek adw. Marjan Zawodny z Gdyni głosem nadzwyczaj opanowanym, w słowach jasnych i dobitnych, przedstawił rolę komisji przyjęć, której zadaniem było pełnienie roli gospodarza podczas zlotu. Świadek wyjaśnił sprawę kompetencji udzielenia pozwolenia O. W. P. na wzięcie udziału w pochodzie i powołał się w tej mierze na przewodnictwo dzielnicy, które żadnych specjalnych instrukcyj w tym zakresie nie wydało, co według utartego zwyczaju upoważniało przewodniczącego komisji przyjęć do postępowania według własnego uznania. Jednemu z przewodniczących komisyj zlotowych, adw. Zięciakowi w Gdyni, przewodnictwo dzielnicy oświadczyło dosłownie: „Róbcie wszystko tak, jak chcecie, żeby było dobrze".

Zasadniczo było postanowione — orzekł świadek adw. Zawodny, — że specjalnych zaproszeń do towarzystw się nie wyśle, ażeby nie brać za dużo odpowiedzialności za aprowizację, kwaterunek itd., ale, że goście, gdy przyjdą, będą przyjęci i mile widziani. W dniu 10 lipca, w godzinach rannych, w Hotelu Słupskiego, świadek zrazu nie zgodził się na udział O. W. P. w zlocie, ale później, na stadjonie, gdy dowiedział się, że hr. Zamoyski nie miał nic przeciwko temu i nawet zaprosił do pochodu powstańców pomorskich, oświadczył Ciesielskiemu i Sobczakowi dosłownie: „Jeżeli pójdą powstańcy i wojacy, idźcie wy też."

Po zajściach na stadjonie, przy których był obecny, gdy spieszył na defiladę spotkał się z posłem Matłoszem i p. o. prezesem Kunzem, ten ostatni załamał ręce i zawołał: „Co mi narobił prezes Zamoyski, co mi narobił prezes Zamoyski!" Świadek spytał się co takiego, na to Kunz powiedział, że hr. Zamoyski zezwolił powstańcom i wojakom wziąć udział w pochodzie. Gdy świadek szedł do domu na obiad Kunz ze łzami w oczach prosił go, żeby nikomu nie mówił, że pozwolił O. W. P. uczestniczyć w pochodzie.

Powyższe zeznania zrobiły wielkie wrażenie.

Władze O. W. P. o Koehlerze

W dalszym ciągu, po wyczerpaniu listy świadków odwodowych, prokurator zrzekł się dowodu z orzeczenia biegłego, naczelnika urzędu śledczego w Toruniu p. Mittlenera i wniósł o odczytanie pewnych instrukcyj, wydanych rzekomo przez O. W. P. Obrona stwierdziła z łatwością, że instrukcje, z których tak dumny był prokurator są zbiorem okólników, które na użytek domowy rozsyłał do placówek powiatu grudziądzkiego wydział powiatowy O. W. P. w Grudziądzu, oczywiście nie obowiązywały one inne powiaty. Wniesiony dowód przez prokuratora został przez sąd uchylony, natomiast odczytano pismo Komitetu Dzielnicy zachodniej O. W. P. w Poznaniu, z którego wynika, że świadek Andrzej Koehler był czynnym członkiem O. W. P., ale w kwietniu b. r. został z Obozu usunięty „z powodu ujemnych kwalifikacyj moralnych". Przy tej sposobności adw. Ossowski zwrócił uwagę, że św. Koehler zeznał wczoraj pod przysięgą, że z O. W. P. nie został usunięty, lecz sam wystąpił.

O godz. 18,30 przewodniczący zamyka przewód sądowy i zarządza dwugodzinną przerwę.

Dzień trzeci

Gdynia, 31. 8. (Tel. wł.) Dzisiaj w południe w procesie O. W. P. dobiegły końca przemówienia stron. Szczególnie silne wrażenie zrobiła mowa adwokata Stypułkowskiego z Warszawy, który między innemi zwrócił na to uwagę, że urząd prokuratorski zrobił akt oskarżenia nietyle na użytek sądu, co władz administracyjnych, którym O. W. P. nie jest na rękę.

Wyrok będzie ogłoszony dzisiaj o godzinie 16,30.

Barbarzyńskie metody władz gdańskich

Piszą nam z Gniewu, co następuje:

Przed dwoma tygodniami utonął podczas kąpania w Wiśle dyr. Nowak, kierownik tutejszej Komunalnej Kasy Oszczędności. Dnia 22 bm. pewien rybak natknął się na zwłoki śp. Nowaka, które znajdowały się w pełnym rozkładzie. Zabezpieczył je więc na pobliskim prawym brzegu Wisły obok miejscowości Wernersdorf, po stronie gdańskiej. O znalezieniu zwłok powiadomiono żonę śp. Nowaka. Władze sądowe w Gniewie porozumiały się natychmiast z policją w Wernersdorfie, która dała zapewnienie, że nie zachodzi żadna przeszkoda, by zabrać zwłoki do Polski.

Niebawem, gdy już wysłannicy pani Nowakowej byli w drodze do Wernersdorfu, nadeszła nieoczekiwana wiadomość od policji gdańskiej, że bez zezwolenia prokuratora zwłoki nie mogą być wydane. Wysłańcy, wróciwszy z niczem na polską stronę, zwrócili się bezzwłocznie do prokuratora w Gdańsku, skąd nadeszło polecenie, aby dnia 24 bm. stawili się po odbiór zwłok.

W naznaczonym dniu udało się kilka osób, wśród nich wójt z Walichnów pod Tczewem, ażeby zabrać utopionego. Stanąwszy na terenie gdańskim, stwierdzili, że zwłok śp. Nowaka nie było już na miejscu, a jakiś urzędnik celny, zarzucając delegacji nielegalne przekroczenie granicy w zamiarze „wykradzenia" zwłok, zaaresztował wszystkich z wyjątkiem rybaków polskich, którzy z przygotowaną trumną pozostali w łodzi. Wreszcie oświadczono delegacji, że wyda się ostatecznie zwłoki, jeżeli delegaci zapłacą z miejsca 300 guldenów.

Nieprzygotowana na okup zwłok, delegacja zaniechała dalszych pertraktacyj, oświadczając, że ze względu na nieludzkie postępowanie władz gdańskich, nie poczyni już dalszych starań, apeluje jedynie do poczucia chrześcijańskiego urzędników, ażeby zaniechano dalszych znęcań na zwłokami — z opadających palcy śp. Nowaka zdarto bowiem przemocą pierścień ślubny i złoty sygnet — i pogrzebano je na koszt gminy tamtejszej na cmentarzu katolickim. W tym samym czasie nad brzegiem Wisły, gdzie polscy rybacy oczekiwali powrotu delegacji, zebrała się gromada Niemców, z których jeden, pokazując ślubną obrączkę i sygnet śp. Nowaka oświadczył, że te rzeczy należy również wykupić.

Narazie nie stwiedzono jeszcze, które to czynniki gdańskie skandal w Wernersdorfie spowodowały. Jedno jednak jest pewne, że lud Hotentotów pod względem moralnym stoi o cale niebo wyżej od „chrześcijańskich" Niemców gdańskich, którzy w nienawiści do wszystkiego, co polskie, nawet dla zmarłych nie mają szacunku.

N.

Wobec nowego roku szkolnego

Na łamach „Kurjera Poznańskiego" stale poświęcamy dużo uwagi sprawom szkolnym, bo jest to przecież jedna z najważniejszych dziedzin naszego życia narodowego i państwowego. Tem bardziej uczynić to należy przy początku roku szkolnego.

Nie ulega żadnej wątpliwości, że społeczeństwo z wielką troską i niepokojem patrzy na to, co się z naszem szkolnictwem obecnie dzieje. Powodów tego niepokoju jest bardzo wiele, a choćby się już wszystkie inne pominąć chciało, to czyż znane już przemówienie ministra Jędrzejewicza w Krakowie nie musi tych obaw wzmocnić aż do uczuć trwogi o naszą szkołę? Gdy minister oświaty na zebraniu nauczycielskiem powiada, że z drżeniem myśli o tym eksperymencie, jakiemu od 1 września poddanych zostanie blisko 100 tysięcy nauczycieli i kilka miljonów dzieci i młodzieży, to jakież myśli i uczucia nasuwać się muszą rodzicom, których dzieci temu eksperymentowi jako materjał doświadczalny służyć mają, i całemu ogółowi, który tak ciężkie ofiary dzisiaj ponosi, aby następnym pokoleniom lepiej było?

Gdzieindziej projekt zmian czy reform wypróbowuje się krócej czy dłużej na szeregu szkół, porównuje się i bada trudności wykonania czy przeprowadzania, ocenia wyniki, poprawia ewentualne omyłki, jednem słowem, przeprowadza się doświadczenia. U nas musi być inaczej. Wszystko naraz. Od pierwszych klas szkoły powszechnej, aż do uniwersytetów . I możliwie prędko. A jakby na ironję zapowiada się prawie równocześnie, że w najbliższym czasie ma powstać Naczelna Rada Wychowania i Oświaty jako organ doradczy ministra, nawet z prawem inicjatywy ustawodawczej! Ciało, przynajmniej według projektu dosyć liczne i — według zapowiedzi — jako organ rzeczywiście poważnej wiedzy i doświadczenia (delegaci uniwersytetów, nauczycielstwa, towarzystw oświatowych itd.). Zdrowy rozum powiada, że najpierw powinna powstać taka Rada, któraby przemyślała, przepracowała całe zagadnienie, a potem dopiero przyjęta powinna być reforma. Po maju jednak logika innemi chadza drogami.

Najgorzej, jak wiemy, wychodzi szkoła średnia. Jednolita, ośmioletnia przestaje istnieć, a na jej miejsce przychodzą aż trzy kawałki: dwa lata w szkole powszechnej, cztery — w gimnazjum i dwa znowu w liceum. Z natury rzeczy charakter każdej z tych części będzie inny, zabraknie więc tak niesłychanie ważnego w wychowaniu czynnika, jakim jest ciągłość i konsekwencja w stopniowem kształtowaniu umysłowości młodego pokolenia. A ponieważ i przygotowanie i kwalifikacje sił nauczycielskich w każdym z tych typów będą inne, tem więc trudniejsza będzie ciągłość i harmonizacja pracy.

Reforma, opracowana przez karnych urzędników, uchwalona przez wstającą na rozkaz sejmową grupę B. B., od nowego roku szkolnego wchodzi w życie. I choć, jak powiadają, każde porównanie kuleje, to przecież mimowoli przypominają się różne ustawy, tak samo szybko na rozkaz uchwalane, a z któremi tak bezlitośnie obeszło się życie. Choćby z tą niedawną ustawą drogową, o której skutkach dla automobilizmu i dla dróg pisać chyba nie potrzeba. Poważnie obawiać się należy, że i tutaj skutki będą podobne, choć znacznie później się okażą.

Narazie pierwsze ciosy uderzają w nauczycielstwo. Jedno z pierwszych rozporządzeń wykonawczych przekreśla ważny dla nauczyciela paragraf pragmatyki o stałości miejsca. Obecnie każdy nauczyciel, wszystko jedno, tymczasowy czy stały, może być przeniesiony z jednej miejscowości do innej, z gimnazjum do szkoły powszechnej i odwrotnie. Nauczyciel, już dzisiaj służbowo i materjalnie skrępowany do ostateczności, dostaje jeszcze jeden prezent. Nie zna obecnie nietylko ani dnia, ani godziny, ale nawet rodzaju awansu, jaki go może spotkać. Jeśli dodamy do tego tylokrotnie już w pismach nauczycielskich podnoszone fakty donosów ze strony odnośnych jednostek, to mamy obraz atmosfery, w jakiej nauczycielstwu pracować przyjdzie.

A przecież to taka stara prawda, że szkoła stoi tylko nauczycielem. Możemy dać najlepsze programy, luksusowe budynki, wspaniałe warunki pracy, ale jeśli nie będzie odpowiednich ludzi, to na nic się wszystko nie przyda. I naodwrót, dobry nauczyciel, ożywiony duchem obywatelskim, pełen ufności i wiary w dobre chęci, życzliwość i bezstronność swych władz przełożonych, w najgorszych nawet warunkach da z siebie wszystko. Rozkaz i strach wobec rugów nie wydobędą tych wartości z nauczyciela napewno.

A młodzież? P. Sławek w swojem przemówieniu na zjeździe legjonistów w Gdyni wyraził nadzieję, a nawet pewność, że poczynania ministra Jędrzejewicza spowodują zmianę w psychice młodzieży, i skierować ją potrafią do wiadomych „ideałów". Napewno spotka go zawód. Już dzisiaj stwierdzamy fakt, że wszędzie tam, gdzie bezceremonjalnie chce się wejść w dusze młodzieży z ideologją „sanacyjną", wręcz przeciwny odnosi się skutek. Znamy wypadki, gdzie całe klasy ósme po maturze, w gimnazjach, w których mocno uprawiano „ideologję", wstępują do O. W. P. Na to żadna reforma nie pomoże.

Wiara w zdrowego ducha młodzieży, w jej pęd do ideałów narodowych, jest dla starszego pokolenia jednym z nielicznych jasnych promieni w ciemnościach, otaczających przyszłość naszego szkolnictwa.

Książę Walji porzuca stan kawalerski?

Sztokholm, 31. 8. (PAT.) W związku z pogłoskami o mających nastąpić zaręczynach ks. Walji z córką króla szwedzkiego, szwedzka agencja telegraficzna „T. T." dowiaduje się, że ks. Walji przybędzie do Sztokholmu w towarzystwie brata swego ks. Jerzego w początkach października.

Stronnictwo Narodowe

Koło Stare Miasto

Zebranie plenarne odbędzie się w piątek, 2 września, o godz. 20 w salce p. Pohlowej. Na porządku obrad referat p. Stanisława Libery.

O liczne i punktualne przybycie prosi

ZARZĄD.

Dlaczego zwyciężył cały polski zespół samolotowy

Na samolotowy wyścig europejski, polskie ministerstwo komunikacji ufundowało nagrodę dla drużyny o najlepszym wyniku średnim na każdy zgłoszony samolot. W myśl regulaminu tej nagrody, polski zespół w klasyfikacji drużynowej zajął pierwsze miejsce, zdobywając nagrodę.

Polacy, jak wiadomo, uzyskali w punktacji indywidualnej: Żwirko 461 p., Karpiński 435 p., Bajan 433 p. i Gedgowd 345 p., czyli razem 1 674 p. Ponieważ do lotu stanęło pięciu zawodników, z których kpt. Orliński z powodu defektu maszyny odpadł, przypada — dzieląc sumę 1 674 p. przez 5 — na każdego uczestnika 334.8 punktów.

Niemcy zdobyli: Poss i Morzik po 458 p., Stein 453 p., Hirth 450 p., Cuno i Seidemann po 447p., Lusser 437 p., Passewald i Osterkamp po 426 p., Junck 424 p., Massenbach 415 i Marienfeld 375 p. czyli razem 5 216 p., podzielonych przez 16 startujących, daje średnią 326 na jeden aparat.

Czechosłowacy zdobyli: Kalla 429 p., Anderle 273 p., Kleps 221 p., razem 923 p. podzielone przez czterech startujących da 230.75 pkt.

Szwajcar Fretz zdobył 452 p. podzielone przez dwa da 226 p.

Francuzi: Delmotte 265, p. Duroyon 214 p., Arnoux 162 p.r Nicolle 151 p., razem 792 p. podzielone przez 8 da 99 p. na każdy aparat.

W ogólnej punktacji Polska zajmuje pierwsze miejsce 334.8 pkt. na każdy aparat, 2. Niemcy 326 p., 3. Czechosłowacja 230.75 p., 4. Szwajcarja 226 p., Francja 99 p.

Ks. Windischgraetz domaga się rehabilitacji

Banknoty fałszował rzekomo na polecenie ówczesnego rządu węgierskiego — Obecnie żąda wynagrodzenia strat materjalnych i moralnych

Bukareszt, 31. 8. (Tel. wł.) Korespondent rzymski dziennika „Adwerul" donosi, że ks. Wendischgraetz, znany z głośnego fałszerstwa franków franc., wystosował rzekomo do regenta węgierskiego — Horthy'ego list, w którym domaga się, by obecny rząd węgierski spełnił przyrzeczenie, dane ongiś księciu, a dotyczące materjalnej i moralnej jego rehabilitacji.

W liście tym — jak twierdzi korespondent „Adwerula" — podkreślić miał dalej Windischgraetz, że fałszerstwa banknotów podjął się za wiedzą ówczesnego rządu Bethlena i że całą winę wziął na siebie, by uchronić rząd ze względów patrjotycznych od ciężkich międzynarodowych komplikacyj. Windischgraetz stwierdza dalej, że przez cztery lata czekał daremnie na spełnienie danego mu przyrzeczenia i domaga się obecnie od regenta, by wpłynął na rząd Karolyi'ego w kierunku spełnienia danych mu swego czasu przyrzeczeń, w przeciwnym razie grozi wyzyskaniem pewnych — nieznanych dotąd — szczegółów fałszerstwa banknotów francuskich.

Jak donosi „Adwerul", list Windischgraetza do regenta Horthy'ego został ogłoszony tylko z powodu przeoczenia. List księcia-fałszerza wywołał w Bukareszcie ogromną sensację, gdyż po raz pierwszy ustalić miano urzędowy współudział Węgier w aferze fałszerskiej.

Chińska misja oświatowa w Polsce

Warszawa, 31. 8. (PAT.) W pierwszych dniach września przyjeżdża do Polski chińska misja oświatowa dla studjum organizacji oświaty w naszym kraju. Misja zabawi w Polsce około 4 tygodni, poczem uda się do Niemiec i Francji na podobne studja.

Ministerstwo wyznań religijnych i oświecenia publicznego organizuje dla gości objazd całego szeregu ośrodków oświecenia publicznego organizuje dla ju w celu możliwie wszechstronnego przedstawienia naszych doświadczeń na polu szkolnictwa i doświadczeń.

Echa hiszpańskiego spisku

Madryt, 31. 8. (PAT.) Dziennik oficjalny „Gaceta" ogłasza dekret rządowy, wykreślający z kadr armji wyższych oficerów, którzy brali udział w spisku monarchistycznym. Wśród nich znajduje się gen. por. Barrera, przypuszczalny wódz całego ruchu.

Zniknął on 10 b. m. Minister wojny wzywa go do stawienia się w ciągu ośmiu dni.

Dokonano dalszych aresztowań kilku oficerów garnizonu Alcala i Herrares. Sędzia śledczy polecił zwolnić 4 osobistości, m. in. byłego podsekretarza stanu le Queric'a i b. ambasadora Mätzu. Dotychczas przesiaduje w więzieniu wojskowem 40 osób, w ich liczbie 18 generałów, 5 wyższych i 10 niższych oficerów.

Pomoc dla Niemców w Polsce

Królewiec, 31. 8. (PAT.) W oficjalnym organie prasowym Landrata Olsztyńskiego „Amtliches Kreisblatt" zostało ogłoszone wezwanie do składania datków na związek „Ostpreussischer Schulverein", kórego zadaniem jest popieranie niemczyzny i szkolnictwa niemieckiego na terytorjach zwróconych Polsce.

Samobójstwo niemieckiego sędziego

Hamburg, 31. 8. (PAT). W jednym z tut. hoteli popełnił samobójstwo radca sądowy Wibel, przewodniczący w sławnym lubeckim procesie o śmiertelne zaszczepienie dzieciom szczepionki przeciwgruźliczej Calmetta.

Jak wiadomo Wibel tak przejął się tragicznym losem skazanego w tym procesie uczonego, który przeprowadzał szczepienie, że bezpośrednio po procesie przewieziono go do sanatorjum dla nerwowo chorych.

Paragwaj nie chce arbitrażu

Assomption, 31. 8. (PAT.) Rząd paragwajski odrzucił propozycje neutralnych państw amerykańskich, zmierzające do pokojowego załatwienia konfliktu boliwijsko-paragwajskiego.

Śmierć lotnika węgierskiego

Budapeszt, 31. 8. (PAT.) Wybitny lotnik węgierski G. Gallamen, student wyższej szkoły technicznej spadł w czasie lotu ćwiczebnego i zabił się na miejscu.

Balon Piccarda w Brukseli

Bruksela, 31. 8. (PAT.) Balon prof. Piccarda został przetransportowany samochodami do Brukseli, gdzie został umieszczony w hangarze uniwersyteckim do czasu przybycia prof. Piccarda do Brukseli.

Katastrofa samolotu

Amsterdam, 31. 8. (Tel. wł.) — Nocny samolot pocztowy Malmoe-Amsterdam, który wczoraj wieczorem wystartował z Amsterdamu spadł na granicy niemiecko-holenderskiej. Pilot został na miejscu zabity, radjotelegrafista ciężko ranny.

„Los skazanych w Bytomiu jest losem hitlerowców"

Berlin, 31. 8. (Tel. wł.) Narodowo-socjalistyczna frakcja w Reichstagu wysłała telegram do pięciu skazanych na śmierć w Bytomiu hitlerowców, stwierdzając pomiędzy innemi, że los skazanych jest losem frakcji. „Nie spoczniemy w walce o wasze życie, aż nie uzyskamy zwycięstwa".

W Warszawie, Łodzi i Lwowie najwięcej rozmów telefonicznych

Warszawa, 31. 8. (Tel. wł. — Największą liczbę rozmów telefonicznych, przeprowadzono w pierwszem półroczu r. b. w Warszawie, gdzie zanotowano 131.801.000 rozmów miejscowych. Na drugiem miejscu pod względem ilości rozmów telefonicznych znajduje się Łódź — 29.982.000 rozmów, na trzeciem Lwów — 28.260.000 rozmów. W Krakowie przeprowadzono w ciągu pierwszego półrocza r. b. 19.181.000 miejscowych rozmów telefonicznych, w Wilnie 11.246.000, w pozostałych miastach poniżej 10 miljonów rozmów.

Śmierć żołnierska Mac-Mahona

Paryż, 31. 8. (PAT.) Podczas ostatnich utarczek wojsk francuskich z Arabami w Maroku poległ por. Patric de Mac-Mahon, wnuk marszałka Mac-Mahona, pierwszego prezydenta Republiki Francuskiej. Rodzina Mac-Mahon zamieszkuje obecnie we własnym zamku pod Boulogne-sur-Mer (północna Francja).

Krwawe bójki komunistów z hitlerowcami

Berlin, 31. 8. (PAT.) W Charlottenburgu doszło wczoraj wieczorem do krwawych starć między komunistami i hitlerowcami. W czasie strzelaniny kilka osób zostało ciężko rannych.

Więzienie czechosłowackie bez więźniów

Praga, 31. 8. (Ceps.) Nad więzieniem powiatowego sądu w Wysokiem nad Jizerą w Czechach przeszło miesiąc powiewa biała chorągiew. Jest to znak, że w więzieniu tym niema ani jednego więźnia. Wypadek taki rzadko się zdarza, bo z notowanych dotychczas tego rodzaju wydarzeń wynikało, że biała chorągiew nad więzieniem powiewała zaledwie kilka dni a nawet kilka godzin. W spomnianem mieście natomiast już od miesiąca przeszło nie mają ani jednego więźnia.

Przepowiednia pogody na czwartek: W dalszym ciągu zmienne zachmurzenie ze skłonnością do opadów. Nieznaczne ocieplenie.

Urzędowa ceduła Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 31. 8. 1932 r.

Warunki: Handel hurtowy parytet Poznań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.:

Ceny orjentacyjne

Żyto nowe, zdrowe suche	15,15— 15,65
Usposobienie spokojne.	
Pszenica nowa zdrowa sucha	25,50— 26,50
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień 64—66 kg. nowy zdrowy suchy	16,25— 16,75
Jęczmień 68 kg. nowy zdrowy suchy	16,75— 17,75
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień brow., nowy zdrowy, suchy	19,00— 20,00
Usposobienie spokojne.	
Owies nowy zdrowy suchy	12,75— 13,25
Usposobienie spokojne.	
Mąka żytnia 65% wł. work.	24,75— 25,75
Usposobienie spokojne.	
Mąka pszenna 65% wł. work.	41,50— 43,50
Usposobienie spokojne.	
Otręby żytnie	9,25— 9,50
Otręby pszenne	9,25— 10,25
Otręby pszenne (grube)	10,50— 11,50
Rzepak	29,00— 30,00
Rzepik zimowy	31,00— 33,00
Groch Victoria	22,00— 24,00
Groch Folgera	28,00— 30,00
Mak niebieski	65,00— 70,00
Słoma	
pszenna i żytnia luzem	3,25— 3,50
pszenna i żytnia prasowana	3,75— 4,00
owsiana i jęczm. luzem	3,25— 3,50
owsiana i jęczm. prasowana	3,75— 4,00
Siano nowe	
zwykłe luzem	5,00— 5,25
zwykłe prasowane	5,50— 6,00
nadnoteckie luzem	5,25— 6,00
nadnoteckie prasowane	6,25— 6,75

Ogólne usposobienie spokojne.

Transakcje na odmiennych warunkach: żyta 135 tonn, pszenicy 210 tonn, owsa 15 tonn.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 31. 8. 1932 r.

Tendencja dzisiejszego zebrania giełdowego była mocna — zauważono w niektórych papierach brak materjału przy lekkiej zwyżce kursów. — Z pożyczek państwowych poszukiwano w dalszym ciągu 5% Poż. Konwers. po 36½, 4% Poż. inwest. po 95, 4% premj. dol. po 48.— oraz 3% poż. bud. — bez notowania — po 36.— Z papierów lokacyjnych P. Z. K. handlowano 8% listy dol. stare po 54½ w tranzakcjach, zaś 8% listy amort. poszukiwano po 51% bez obrotów. Za 4% listy zast. Konwert. płacono 26.—% przy większym braku materjału. Z akcyj bankowych poszukiwano Bank Polski po 85.— bez oddawców.

Ceduła Urzędowa Giełdy Poznańskiej.

Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominału)

5% Pożyczka konwersyjna 36½% P.
8% dolarowe listy Pozn. Ziem. Kredyt. 54½% +.
4% listy zast. konw. Pozn. Ziem. Kredyt. 26% P.

(Kurs w złotych)

4% poż. premj. dol. s. III. 5 dol. 48.50 P.
6% listy żytnie Pozn. Ziem. Kred. 11.50 P.
4% Prem. Pożyczka Inwestycyjna 95.— P.
Tendencja mocna.

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8.90¾ zł; w Gdańsku na Warszawę 8,92 złotych.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu, płacił dziś za 100 mk. niem. w dewizach 211.00 zł. gotówką 209,— zł, za 100 guld. gd. w dewizach 173 51 do 173.77 zł., gotówką 173.17 zł.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 31. 8. 1931 r.

Dewizy:

	trans.	sprzed.	kup.
Belgja	123,80	124,11	123,49
Gdańsk	173,90	174,33	173,47
Holandja	359,05	359,95	358,15
Londyn	30,94—30,95	31,10	30,80
Nowy Jork czek	8,92	8,94	8,90
Nowy Jork kabel	8,925	8,945	8,905
Paryż	34,98	35,07	34,89
Praga	26,38	26,44	26,32
Szwajcarja	173,10	174,53	172,67
Włochy	45,73	45,95	45,51
Berlin	212,05		

Tendencja niejednolita.

Papiery wartościowe i obligacje:

3% poż. bud.	37,50—37,75
4% poż. inw.	97,25
5% poż. konw.	36,75—37,25
4% poż. dolarowa	49,35—49,50
6% poż. dol.	56,00
7% poż. stabil.	56,75—54,50

Tendencja przeważnie mocniejsza.

Akcje w złotych:

Bank Polski	87,50—86,00
W. T. F. Cukru	23,00
Lilpop	14,60—14,00
Rudzki	9,50
Haberbusch	44,00
Częstocice	29,00
Borman Szwede	5,00
Modrzejów	4,00
Starachowice	10,50—10,00

Tendencja mocniejsza.

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1 000 kg. reszta za 100 kg.

Berlin, 31. 8. 1932 r.

Pszenica march.	206,00—208,00
Tendencja słaba.	
Żyto march.	159,00—161,00
Tendencja słabsza.	
Jęczmień browarowy	175,00—185,00
Tendencja mocniejsza.	
Jęczmień pastewny i przemysłowy	159,00—166,00
Tendencja mocniejsza.	
Owies	134,00—139,00
Tendencja stała.	
Mąka pszenna	25,00— 30,25
Tendencja ledwo stała.	
Mąka żytnia	21,60— 23,85
Tendencja ledwo stała.	
Otręby pszenne	9,70— 10,20
Tendencja cicha.	
Otręby żytnie	8,25— 8,75
Tendencja cicha.	
Groch Victoria	21,00— 24,00
Wyka	17,00— 20,00
Kuchy lniane	10,30— 10,50
Kuchy z orzecha ziemnego	11,40
Kuchy mielone (mączka)	11,60
Wytłoki suche	9,00— 9,40
Śrót Soya ekstrahowany 46% loco Hamburg	10,80
Śrót Soya ekstrahowany 46% loco Szczecin	11,60

Ogólna tendencja słabsza.

Giełdy zbożowo-towarowe.

Warszawa, 30. 8. Żyto 16½—17; pszenica 24—24½, zbierana 28½—29; owies jednolity 16½—17, zbierany 15—15½; jęczmień na kaszę 16½—17½; browarniany 17½—18½; groch polny 27—30; — Victoria 27—30; rzepak zimoy 38.50; mąka pszenna luksusowa 48—53; 000 43—48; żytnia 31—33; otręby pszenne szale 12—12.50; średnie 12—12.50; żytnie 8.50—9; seradella 30—33; peluszka 26—27; siemie lniane 31—33. Usposobienie spokojne.

Kraków, 30. 8. Żyto dw. nowe 17.50 — 17.25; targowe nowe 17—17.50; owies dworski nowy 15—16, targowy nowy 14.50—15; zd. 13—14; jęczmien na kr. nowy 16.50—17; mak niebieski z workiem 70—75; mąka żytnia okr. Krak. 65% 30—30.50; mąka żytnia okr. Poznań 30—30.50; otręby żyt. 9.50—10.

Gdańsk, 30. 8. Pszenica 128 funtów nowa 16.25; żyto 120 funtów eksportowe 10, żyto nowe dla młynów 10.20; jęczmień I. kat. 11.50—12.50, jęczmień średniej kat. 11—11.50; jęczmień gorszy 108 funtów 10.25—10.75; groch Wiktorja 13.50—15.50, groch zielony 14.50—19.50; owies 8.75—9.25; otręby żytnie 8.75; otręby pszenne 7.25. Tendencja dla pszenicy i żyta mocna, dla jęczmienia niestała. Reszta bez zmiany.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Jutro do szkoły!

Szczęść Boże w nowym roku szkolnym!

Z dniem dzisiejszym upływa dwumiesięczny okres wakacyj letnich. Młodzież szkolna odpoczęła, nabrała sił i zdrowia, a z pewnością też chęci do dalszej pracy.

Nauka w szkołach rozpoczyna się jutro rano, przeważnie nabożeństwem w świątyniach. Dziatwa szkolna i nauczycielstwo złączą swe korne modły do Najwyższego o błogosławieństwo w nauce.

Ożywiło się już w mieście, widać już rzesze młodzieży, załatwiającej swe sprawy przedszkolne. Zaczyna się już ruch na giełdzie księgarskiej, gdzie uczniowie dopytują się o używane podręczniki.

Początek roku szkolnego uwidocznia się też w dekoracjach okien wystawowych. W handlach konfekcyjnych wybitną rolę w dekoracji okien odgrywają mundurki i czapki uczniowskie. Niektóre z tych dekoracyj stanowią całkowity przegląd odzieży uczniów szkół poznańskich. Specjalnie zaś dostosowały do sezonu szkolnego wystawy księgarnie. Podręczniki i pomoce naukowe są też na głównym planie. Podobnie jest w składach farbek, przyborów szkolnych i t. p.

Przy zakupach niechaj młodzież nasza i rodzice pamiętają o obowiązku przestrzegania hasła „Swój do swego po swoje!"

Młodzieży, rozpoczynającej jutro nowy rok szkolny, jak również rzeszom tych małych, którzy po raz pierwszy przekraczają mury szkoły — „Szczęść Boże". (kl)

Wyjazd rodaków westfalskich

600 starszych i 950 dzieci wracało do Niemiec

Wczoraj popołudniu z dworca poznańskiego odjechał specjalny pociąg, wiozący w drogę powrotną do Niemiec wycieczki rodaków naszych z Westfalji i Nadrenji. Około 600 naszych rodaczek i rodaków spędziło w Polsce u krewnych swe urlopy, przeważnie miesięczne. Wycieczce przewodniczył kierownik III dzielnicy Zw. Polaków w Niemczech, p. Wesołowski.

Drugi pociąg odwiózł młodzież szkolną szkół powszechnych i średnich z Niemiec (Westfalji i Nadrenji), która spędzała wakacje letnie w Polsce na kolonjach Towarzystwa Pomocy Dzieciom i Młodzieży Polskiej w Niemczech i u krewnych. Uczniowie gimnazjów (chłopcy) byli na kolonji letniej w Rudzie koło Krzeszowic, a młodzież żeńska w Rabce. Uczestnicy wspomnianych kolonij zwiedzili pamiątki Krakowa i byli w Zakopanem, w którego okolicy robili liczne wycieczki. Był to pierwszy transport dzieci w liczbie 950. Z ramienia Zw. Polaków w Niemczech prowadził wycieczkę p. Wardyński.

Tak starsi jak i młodzież żegnali ze wzruszeniem Polskę, w której przepędzili miły i pożyteczny dla ciała i ducha okres wakacyjny. (kl)

Dziura w moście kolejowym

W krótkim czasie dwa nieszczęśliwe wypadki — Czas najwyższy, aby most naprawiono

Na moście kolejowym w pobliżu elektrowni miejskiej znajduje się od dłuższego czasu otwór z powodu zerwania czy też zapadnięcia się kilku desek. Dziura w moście stała się groźną pułapką dla dzieci, a grozi także niebezpieczeństwem i starszym. Przed około 2 tygodniami spadł tam chłopiec; upadek ten z 4-metrowej wysokości przyprawił go o ciężkie pokaleczenia ciała. Wczoraj znowu spadła tam 5-letnia Marta Ciastowiczówna (Chwaliszewo 37) i złamała nóżkę oraz odniosła inne ciężkie obrażenia. W stanie poważnym przewiozło ją pogotowie ratunkowe do szpitala św. Józefa.

Czas byłby najwyższy, aby zainteresowane czynniki, którym to uszkodzenie mostu powinno być znane, usunęły tę niebezpieczną dla życia i zdrowia ludzkiego pułapkę. Chodzi o drobną naprawę, znacznie tańszą, niż ewentualne odszkodowania i koszty leczenia z powodu nieszczęśliwych wypadków. (kl)

Srebrny jubileusz pracy

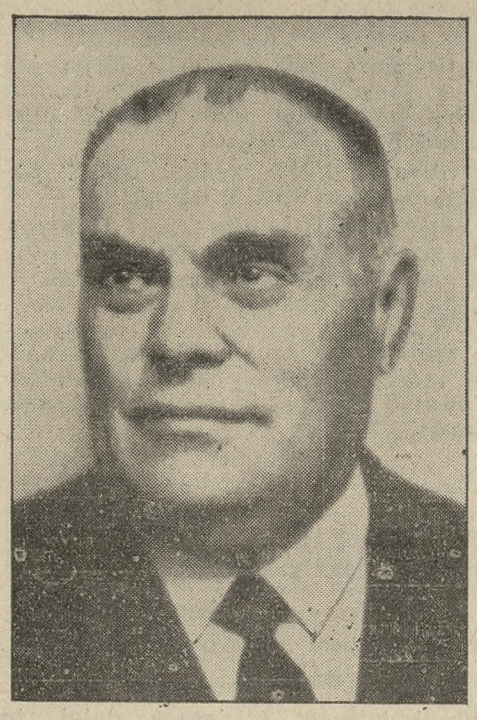

25-letni jubileusz pracy zawodowej w Kasie Chorych miasta Poznania obchodzi 1 września br. p. Stanisław Langner, zamieszkały przy ul. Pocztowej 20. Jubilat wstąpił w r. 1907 jako rendant do kasy chorych nr. 4. Przy złączeniu Kas po wojnie światowej został naczelnikiem wydziału. W roku 1920 mianował go departament opieki społecznej ministerstwa byłej dzielnicy pruskiej komisarzem na powiat chodzieski i wyrzyski, poczem po przeprowadzeniu wyborów tamże wrócił do Poznania na swe stanowisko. Jubilat pracował chętnie i ofiarnie w licznych organizacjach zawodowych jak i społeczno - narodowych. Jest czynnym członkiem Związku Zawodowego Pracowników Ubezpieczeń Społecznych w Polsce, Związku Towarzystw Uczestników Powstania Wielkopolskiego, prezesem Tow. Uczestn. Powst. w dzielnicy III (Zamek). Na intencję jubilata odprawi się 1 września msza św. w kościele św. Wojciecha o godz. 8. (z)

Przy zwapnieniu naczyń krwionośnych mózgu i serca, używając codziennie małą ilość naturalnej wody gorzkiej **„Franciszka Józefa"** osiąga się łatwe wypróżnienie. Żądać w aptekach i drogerjach nw 5271

ŻYCIE SOKOLE

— * **Żeńsk. Tow. Gimn. „Sokół" XVI. Jeżyce.** Zebranie miesięczne odbędzie się 1 września rb. o godz. 20 w sali Domu P. K. E. ul. Słowackiego 19. Na porządku obrad m. in referat dha Stelmaszyka na temat: ‚O wszechsłowiańskim zlocie w Pradze w r. 1932.

KOMUNIKATY RÓŻNE

— * **Zabawa na Dębcu.** W niedzielę, 4 września o g. 15 odbędzie się w ogrodzie Tritta przy ul. Dębieckiej 40 zabawa, z której dochód jest przeznaczony na kościół i ubogich parafji św. Trójcy. Zabawa zapowiada się świetnie, ponieważ m. i. urozmaiceniami, jak strzelanie i różne gry, wystąpi o g. 4 z popisami szkółka św. Trójcy, kierowana przez SS. Służebniczki NMP. a wyprowadzi o g. 5 artystycznie wykonany „Wieniec" Tow. Śpiewu „Lutnia".

— * **Licytacja psów.** W piątek 2 września o godz. 10 odbędzie się na dziedzińcu taboru miejskiego przy ulicy Wolnica 1 publiczna licytacja psów: 4 niem. owczarków, 3 szpiców, foksterjera, dobermanna, polowczyka, 3 podwórzowych i jamnika.

— * **Dyrekcja Gimnazjum im. A. Mickiewicza** podaje do wiadomości, że rok szkolny rozpoczyna się 1 września. Uczniowie klas gimnazjalnych stawią się na boisku gimnazjalnem o godz. 9-tej. Uczennice Seminarjum im. Słowackiego oraz młodzież klas przygotowawczych zgromadzi się na dziedzińcu seminarjum o godz. 8 rano. Wpisy do kl. I przygotowawczej i do V żeńskiej (I gimn.) przyjmuje się tylko jeszcze 1 i 2 września.

— * **Koło Historyków S. M. P.** udziela informacyj koleżankom i kolegom, zapisującym się na historję, w godzinach dyżurów tj. w środy i w piątki od 11—11,30, oraz pisemnie (Zamek, pok. 26).

— * **Łazienki miejskie** przy ul. Przemysłowej, (Rynek Wildecki), ul. Słowackiego i Nowym Rynku czynne są dla publiczności od 31. bm. jak następuje: w poniedziałki, wtorki i środy od godz. 11 do 19, w czwartki, piątki i soboty od godz. 8 do 20. Łazienki przy ul. Siennej czynne są natomiast we wszystkie dnie powszednie od godz. 13,30, za wyjątkiem poniedziałku, w którym to dniu są zamknięte.

MYDŁO Kollontay Z PRALKĄ
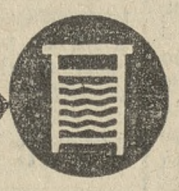
JEST LEPSZE.... pierze, chroni, oszczędza
T. w. 292
214b

KALENDARZYK

Środa, 31 sierpnia 1932.

Słońce: wschód 5,01 — zachód 18,44 — długość dnia 13 godzin 43 min.

Księżyc: wschód 4,08 — zachód 18,40 — nów.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Temperatura powietrza wysoka plus 14 st. C. — Pochmurno. — Wiatr: południowo wschodni. — Ciśnienie atmosferyczne umiarkowane 753 mm. W ubiegłej dobie temperatura najwyższa plus 23 st. C., najniższa plus 13 st. C.

Kal. rzk.: Rajmund — jutro Idzi Op.

Kal. słow.: Świętosław — jutro Dzierżysław.

KRONIKA KOŚCIELNA

— * **Całodzienne wystawienie Najśw. Sakramentu.** W piątek, dnia 2. bm. przypada w kościele pod wezw. Naj. Serca Jezusowego na Jeżycach, począwszy od godziny 6 rano całodzienne wystawienie Najśw. Sakramentu. Msze św. o godz. 6, 7 i 9. O godzinie 19 odśpiewanie 2 ostatnich godzinek kazanie, procesja oraz zakończenie. Dziś od godziny 17 i w czwartek od godziny 16 okazja do spowiedzi św.

— * **Nabożeństwa ku czci Najśw. Serca Jezusowego u S. S. Karmelitanek Bosych** (Niegolewskich 23). W czwartek, dnia 1 września, o godz. 5 popoł. odbędzie się nabożeństwo ku czci Najśw. Serca Jezusowego, z wystawieniem Najśw. Sakramentu i kazaniem, jako przygotowanie do I. piątku. W piątek, 2 września całodzienne wystawienie Najśw. Sakramentu. Msze św. o godz. 6,30, 7,30 i o 9. Po południu o godz. 5 nabożeństwo z kazaniem i reposycja. W niedzielę, 4 września, o godz. 5 popoł. odbędzie się uroczyste nabożeństwo z wystawieniem Najśw. Sakramentu i kazaniem z okazji poświęcenia nowego obrazu do ołtarza św. Teresy od Dzieciątka Jezus. Obraz malowany przez artystę-malarza, profesora Stefana Bukowskiego.

ZEBRANIA, ZJAZDY

— * **Stow. Pań Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo parafji św. Marcina** podaje do wiadomości, że pierwsze powakacyjne zebranie odbędzie się w czwartek, 8 września o godz. 16,30 w ochronce Zakładu św. Józefa.

— * **Zrzeszenie Absolwentek i Absolwentów Szkół Wydziałowych w Poznaniu.** Pierwsze powakacyjne zebranie zarządowe Zrzeszenia odbędzie się 1 września o godz. 19,30. Zebranie plenarne odbędzie się dnia 7 września o godz. 19,30 w I. szkole wydziałowej ul. Działyńskich w Poznaniu. Na zebraniu wykład kol. Ziehlkego.

— * **Wlkp. Koło Chyliczanek.** Zebranie w piątek 2 września nie odbędzie się. Następne odbędzie się w pierwszy piątek października.

— * **Stow. Pań Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo, par. św. Wojciecha.** Pierwsze zebranie zarządowe odbędzie się w piątek, 2 września o godz. 10. Tegoż dnia o godz. 16,30 zebranie plenarne w Ognisku Młodych Polek.

— * **Tow. Braterstwo Poznań—Wilda.** Półroczne walne zebranie odbędzie się w sobotę 3 września o godz. 19 na sali p. Grotowskiego Dolna Wilda 71. W niedzielę, 4 września urządza Towarzystwo święto dzieci u p. Grotowskiego. Początek o godz. 15. Czysty zysk przeznacza się na biedne dzieci członków bezrobotnych.

Wagony kolejowe dla zagranicy

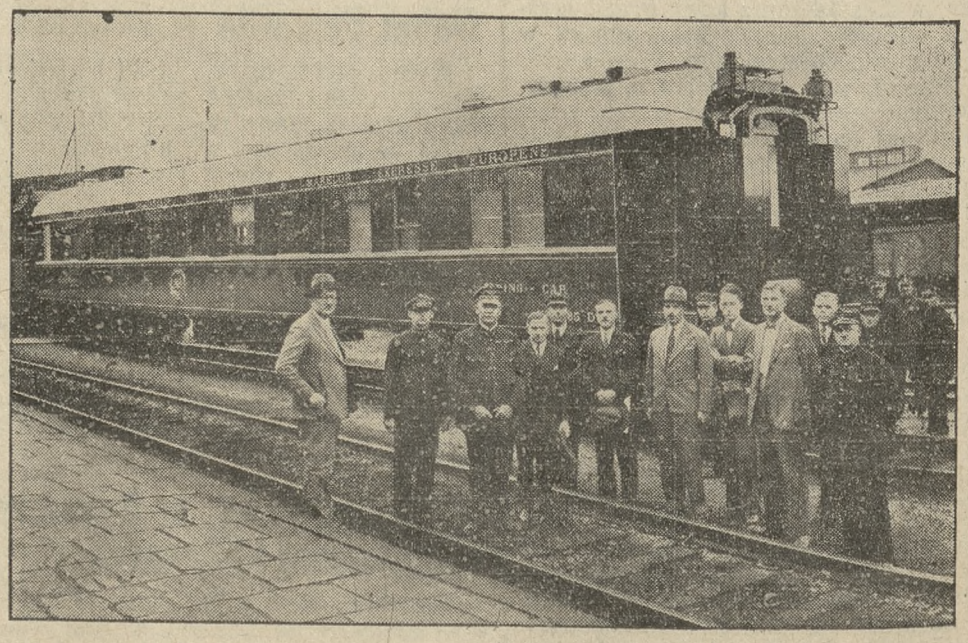

Firma H. Cegielski kończy obecnie w swym oddziale wagonowym budowę 10 wspaniałych wagonów restauracyjnych najnowszej konstrukcji, z których 3 zamówiła Rumunja, 4 Austrja, pozostałe zaś przeznaczone są dla P. K. P.

Wczoraj o godz. 17,10, razem z pociągiem warszawskim, odeszły dwa takie wagony do Rumunji. Wagony te wyróżniają się dodatnio tak konstrukcją swą, jak i zewnętrznym wyglądem. Możnaby rzec, że to cacka na jakąś międzynarodową wystawę. Wykonane są całkowicie z metalu, a pomalowane w sposób natryskowy lakierem nitro-celulozowym. Każdy wagon ma 56 bardzo wygodnych miejsc przy stolikach. Bufet jest zupełnie oddzielony od kuchni. Każdy przedmiot w restauracji, bufecie czy kuchni, jest gustowny i umieszczony bardzo praktycznie. Wagony te stanowią poniekąd rekord i firma H. Cegielski może się niemi pochlubić. Są one najdłuższe w Europe, a ważą każdy 54,5 tonn. W następnych dniach zostaną wypuszczone takież wagony dla Austrji.

Zdjęcie powyższe wykonała firma Foto - Ekspress J. Majewski. (z)

KRONIKA MIEJSCOWA

— * **Z targu.** W dniu 31. bm. na placu Sapieżyńskim płacono za nabiał: 1 kg. masła wiejskiego 300—3,20 zł; 1 kg. masła mleczarskiego 3,20—3,60 zł; 1 kg. twarogu 0,70—1,00 zł; za litr śmietany 1,20—1,60 zł; mleka pełnego 20 groszy; za mendel jaj 1,10—1,20 zł.

Za mięso: 1 kg. słoniny świeżej 1,60—1,80 zł; słoniny wędzonej 2,00—2,20 zł; wieprzowiny 1,40—2,00 zł; wołowiny 1,40 do 2,00 zł; cielęciny 1,20—1,80 zł; skopowiny 1,40—2,20 zł; koziny 0,80—1,20 zł; smalcu 2,40—2,80 zł.

Za drób i dziczyznę: kura 2,50—4,00 zł; perlica 3,00—3,50 zł; indyk 3,00 zł; para kurcząt 2,00—4,00 zł; kaczka 1,80—4,00 zł; gęś 6,50—10,00 zł; para gołębi 1,00—1,10 zł; królik 1,30—1,60 zł; bażant 4,50 zł.

Za ryby: 1 kg. szczupaka 2,60—2,80 zł; okonia 1,20—1,60 zł; lina 2,60—2,80 zł; karasia 2,00—2,40 zł; sandacza 4,00—4,60 zł; za 1 kg. węgorza 3,40—3,60 zł; suma 3,60 do 4,00 zł; miętusa 3,00—3,20 zł; leszcza 2,40 zł; białych ryb 2,00 zł. Za ryby śnięte płacono 60—70 gr mniej. Za mendel raków płacono 0.50—3,00 zł.

Za jarzyny: 1 kg. ziemniaków 6—8 gr; pęczek marchewki 5—10 gr; kalarepy 10 gr; 1 kg. szpinaku 40 gr; szczawiu 10—20 gr; kapusty 20—40 gr; seleru 30 gr; 1 pęczek pietruszki 10 gr; 1 kg. jarmużu 30—40 gr; 1 pęczek cebuli 5 gr; za kalafior 0,10—0,60 zł; główkę sałaty 3—5 gr; 1 mdl. ogórków 15—25 gr; 1 kg. bobu 30—50 gr; groszku w strączk. 20—30 gr; pęczek rzodkiewek 10 gr; 1 kg. rabarberu 20—30 gr; 1 kg. fasoli żółtej 30—50 gr; zielonej 15—30 gr; pomidorów 15—30 gr.

Za owoce: 1 kg. owoców suszonych 0,80 do 2,00 złotych; za 1 kg jabłek 0,40—1,00 zł; gruszek 0,40—1,00 zł; 1 kg. borówek 1.40—1,60 zł; 1 kg. śliwek 50—80 gr; winogron 1.20—2,00 zł.

Za grzyby 1 kg. grzybów suszonych 4,00—8,00 zł; kurków (lisiczek) 60—80 gr; borowików 1,60—2,40 zł; maślaków 60 gr; pieczarek 0,60—0,70 gr; innych grzybów 50—80 gr

Targ dość ożywiony. Ceny bez zmian. (hu)

KRONIKA WYPADKÓW

— * **Pies pokąsał chłopca.** Pięcioletni Henryk Kolasiński na Ratajach podrażnił psa podwórzowego, który zerwał się z łańcucha i pogryzł go bardzo dotkliwie. Złośliwy brytan wyszarpał dziecku ranę długości około 7 centymetrów na brodzie, zranił go nad uchem i okiem, oraz rozdarł mu na głowie skórę na długość 6 cm. Przywołane na miejsce wypadku Pogotowie Lekarskie (55-55) opatrzyło chłopca, który zresztą zachował się dzielnie i podczas bolesnego zaszywania ran nawet nie drgnął. Chłopca po dokonaniu operacji pozostawiono w leczeniu domowem (kl)

— * **Pożar z powodu nieostrożności.** Wczoraj powstał pożar w piwnicy domu p. Widzińskiego przy ul. Kościelnej 21. Przywołana miejska straż pożarna ugasiła ogień ręczną sikawką, zanim powstały większe szkody. Jak się okazało, ogień spowodował lekkomyślny przechodzień, który rzucił niedopałek papierosa na kratę chodnikową, przez którą niedopałek spadł do piwnicy na słomę. (kl)

KRONIKA POLICYJNA

— * **Czyje to przedmioty?** W komisarjacie V znajdują się części maszyny do pisania marki „Underwood", lustro formatu owalnego wielkości 90×70 cm. Przedmioty te pochodzą niewątpliwie z kradzieży. (kl)

Premjera w Teatrze Polskim

Gościnny występ Ireny Solskiej

Nielada sensację przygotowuje Teart Polski dla swych bywalców: gościnne występy jednej z najświetniejszych gwiazd sceny polskiej, p. Ireny Solskiej.

Gościnne występy rozpoczną się w dniu dzisiejszym w sensacyjnej sztuce Bernarda Shawa „Nowa umowa małżeńska". Jest to jedna z najciekawszych komedyj współczesnych, poruszająca aktualny i palący temat rozwodów oraz nowoczesnego małżeństwa. Shaw drwi i wyszydza niemiłosiernie nowoczesne reformatorstwo z jego nonsensami i komizmem.

P. Solska święciła w „Nowej umowie małżeńskiej" jeden ze swoich najświenieijszych triumfów doby ostatniej, kreując w niej popisową rolę pani George. Obsadę „Nowej umowy małżeńskiej", wyreżyserowanej przez p. Solską, stanowią czołowe siły zespołu z pp. Biesiadecką, Kreczmarem, Kwaskowskim, Młodziejowską, Łukowską, Nowackim, Brankowską, Kordowskim i Fiszerem w rolach głównych. Oprawę dekoracyjną przygotował p. Szpinger.

trzy razy w tygodniu przez listowego do domu na cały miesiąc za 1,— zł

Najsympatyczniejsze pismo dla wsi.

Nasi korespondenci donoszą

Z Poznańskiego

— * **Września.** (Zlot okręgowy Stow. Młodych Polek). Na zlot Okręgowy Mł. Polek przybyło z okolicznych miast i wsi wiele druchen. O godz. 9 rano zebrały się druchny na dziedzińcu szkoły powszechnej, stąd wyruszono w imponującym pochodzie z wielu sztandarami i orkiestrą wojskową do kościoła. Nabożeństwo odprawił ks. prof. Jernajczyk jako patron okręgowy, a kazanie podniosłe wygłosił patron miejscowy ks. Krygier. Po mszy św. udano się pochodem do sali pod Białym Orłem na uroczyste posiedzenie. Zagaił je prof. Jernajczyk, przewodniczyła p. aptekarzowa Konieczna. Referat zlotowy w świetnem opracowaniu wygłosiła p. Śmieszewska z Poznania. Podczas zebrania wygłosiły prezeski poszczególnych towarzystw sprawozdania, świadczące o rozwoju organizacji. Uroczyste zebranie przeplatały różne występy, starannie przygotowane. Po południu odbyła się zabawa w ogrodzie Bractwa Kurkowego. (y)

— * **Żerków.** (Nieszczęśliwy wypadek). W pobliskiej wiosce Lgowie podczas młócenia w stodole gospodarza Palczewskiego dostała się córka jego Józefa, licząca lat 21, w maszynę i została dotkliwie poraniona na głowie. Pierwszej pomocy udzielił miejscowy lekarz dr. Jachowski.

— (Pożar). W nocy 24. bm. wybuchł w tartaku pp. Zenkera i Galewskiego Józefa z nieustalonych narazie przyczyn pożar. Ogień wybuchł w kotłowni, gdzie spaliło się całe wiązanie dachu. Ogień zdołano umiejscowić. Akcją ratowniczą kierował prezes Okręgu IX Straży Pożarnych p. Zygmunt Jaksa.

— * **Żerków.** (Pożary). W sobotę 27. bm. spaliły się w pobliskiej wsi Dobieszczyźnie dwa gospodarstwa i to p. Walczaka Szczepana, któremu zgorzał doszczętnie cały dobytek i sprzęty domowe prawie wszystkie; jedynie bydło, które było na polu ocalało, natomiast 15 świń również się spaliło. — Drugie gospodarstwo spaliło się gospodarzowi Finkemu Emilowi również doszczętnie. Poszkodowani byli tylko nisko ubezpieczeni. Ogień został prawdopodobnie podłożony; policja prowadzi energiczne dochodzenia. (zl)

Z Pomorza

— * **Kościerzyna.** (Z Tow. Kupców). Tow. Kupców Samodzielnych uchwaliło na ostatniem zebraniu następującą rezolucję:

Wzywamy i domagamy się od całego społeczeństwa polskiego Kościerzyny i okolicy, aby swe zapotrzebowania, chociażby najdrobniejsze, pokrywało w Kościerzynie tylko u kupców Polaków. Apelujemy do właścicieli nieruchomości, aby nie odstępowali swych składów i mieszkań Żydom; kto popiera Żydów albo oddaje im składy i mieszkania, jest zdrajcą sprawy narodowej. Obowiązkiem naszym jest walczyć o to, aby gospodarzami w Kościerzynie byli Polacy a nie obcy, zawsze wrogo do nas usposobieni przybysze z Palestyny. Niech w Kościerzynie nie będzie osoby, któraby kupowała i popierała Żydów. Stare hasło każdego Polaka jest: „Swój do swego po swoje".

— * **Świecie n/W.** (Dwa utonięcia). W Przechowie pod Świeciem utonął podczas kąpieli w Czarnej Wodzie żołnierz Aleksy Skibiński, z 2 Bataljonu Strzelców. Pod Dragaczem w pow. świeckim wydobyto z Wisły zwłoki topielca, którym okazał się mieszkaniec Grudziądza Abraham Doba.

— (Bandyta na szosie). Na szosie pomiędzy Lubochinem a Leosią napotkał posterunkowy Furmański z Jeżewa pewnego podejrzanego osobnika i zamierzał go wylegitymować. Nieznajomy błyskawicznie wyciągnął rewolwer i strzelił dwa razy, przyczem ugodził posterunkowego w rękę. Nieznany osobnik zbiegł; policjanta przewieziono do szpitala.

— (Poświęcenie nowego cmentarza). Parafja topoleńska dekanatu świeckiego, posiada dzięki staraniom swego proboszcza ks. Deji nowy obszerny cmentarz, położony na stokach wzgórz, przy szosie bydgoskiej. Ostatnio nastąpiło uroczyste poświęcenie nowego cmentarza, przez ks. prof. Czaplewskiego z Gołuszyc, przy tłumnym udziale parafjan.

— (Napływ żydostwa). Do Świecia, jak i innych miast pomorskich, napłynęło sporo żydostwa, które usiłuje systematycznie zdobyć nasze rynki. Na ul. Batorego jest już kilka przedsiębiorstw żydowskich. Od 1 września rb. powstaje w Świecie nowy żydowski skład bławatów przy ul. Mickiewicza. (tts)

RUCH W TOWARZYSTWACH

— **Stow. Polskiej Młodz. Katol. p. w. św. Kazimierza Poznań—Jeżyce.** Zebranie plenarne odbędzie się 31. bm. o godz. 20 w salce parafjalnej. Ze względu na bardzo ważne sprawy uprasza się o punktualne przybycie.

— **Stow. Młodzieży Polskiej pod wezw. św. St. Kostki, Poznań—Łazarz.** Zebranie plenarne odbędzie się 31. bm. o godz. 20 w Ognisku.

— **Męski Chór Seraficki.** Zebranie plenarne odbędzie się w środę 31. bm. o godz. 20 na salce przy ul. Franciszkańskiej.

— **Sodalicja Marjańska Panów S. E.** Zebranie miesięczne jutro w czwartek o godz. 20, poczem o godz. 21 „święta godzina."

Czytelnikom naszym, wyjeżdżającym do

Paryża

przypominamy, że otrzymają najświeższe numery

„Kurjera Poznańskiego"

w Agency Parisienne de Journaux 6, Rue Augusta Bartholdi

Paris 15

— **Tow. Entomologiczne w Poznaniu.** Miesięczne zebranie odbędzie się w czwartek 1 września o godz. 19 w lokalu p. Jarockiej, Masztalarska 8a.

— **Wydział Metalowy Tow. Młodych Przemysłowców** Zebranie plenarne w czwartek, 1 września o godz. 20 w lokalu p. Jarockiej, ul. Masztalarska 8.

— **„Harmonja".** W czwartek 1 września o godz. 19,30 odbędzie się w sali Stow. Techników, św. Marcin 21 powakacyjna próba chóru

— **Koło Absolwentów Miejskiej Szkoły Handlowej.** Schadzka odbędzie się w czwartek 1 września. Zbiórka o godz. 19 w Parku Moniuszki przed pomnikiem Chopina

— **Koło Absolwentów IV. Szkoły Wydz.** Pierwsze powakacyjne zebranie plenarne odbędzie się 1 września o godz. 20 w szkole. Wszystkich członków jak i absolwentów r. 1932 uprzejmie zaprasza Zarząd.

— **4 kadra morska im. Marsz. Focha.** Zebranie plenarne odbędzie się 2 września o godz. 20 w sali p. Jarockiego przy ul. Masztalarskiej 8a.

— **Stow. Publ. Porządk., dzielnicy VI. Jeżyce—Łazarz.** Zebranie plenarne przypadające na piątek 2 września z względów formalnych się nie odbędzie.

Korespondencja z Czytelnikami naszymi

— **J. F.** Ma Pani prawo do otrzymania wsparcia wskutek bezrobocia, należy się zgłosić do Zakł. Ub. Prac. Umysł. w Poznaniu, ul. Mickiewicza. (ak)

— **T. Cz. 101.** Wystawiający kwit, t. j. gospodarz w danym wypadku. Jednak kontrakty zawierają przeważnie inną umowę. (ak)

— **W. S. W., Września.** Niech Pan odczeka egzekucji. Władze skarbowe same uważają sprawę tę za dotychczas niewyjaśnioną. (ak)

— **J. T., Poznań.** Należy zwrócić się do Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu, Mickiewicza 2, ewtl. do Urzędu Kontroli Ubezpieczeń przy Ministerstwie Skarbu w Warszawie. (ak)

Młodociani bandyci

obrabowali w lesie 60-letnią staruszkę.

Z Kalisza donosi (mk):

Na powracającą z lasu pod Petrykami 60-letnią Józefę Pietrzykowską, mieszkankę wsi Długa-Wieś, napadło 4 zamaskowanych bandytów. Napastnicy, powaliwszy staruszkę na ziemię i zakneblowawszy jej usta, zdarli z niej zapaskę, w której Pietrzykowska miała zaszyte 32 zł, poczem zbiegli. Skrępowaną staruszkę zauważyli wieśniacy, wracający z lasu z grzybobrania, którzy oswobodzili z więzów Pietrzykowską i zawiadomili o zajściu policję. Za bandytami zarządzono pościg. Już po kilku godzinach sprawców napadu i rabunku zdołano przychwycić. Okazali się nimi: 18-letni Wacław Brodziak ze Stawiszyna i 19-letni Stanisław Łuczak z Długiej-Wsi. Jak się okazało, ten ostatni wiedząc, że Pietrzykowska jest w drodze z pieniędzmi, zorganizował na nią napad. Młodociani bandyci zostali przekazani władzom sądowym. Dwóch dalszych wspólników jeszcze nie ujęto.

Jutro „Mąż naszej panienki"

Wybierając się na wyścigi samochodowe, zabrał Zygmunt Wilski z sobą najpiękniejszą „girlsę" Warszawy, co wywołało konflikt z jego narzeczoną i nieprawdopodobnie zawiłe komplikacje. Na tle tych powikłań rozgrywa się niesłychanie wesoła akcja świetnej komedji polskiej „Mąż naszej panienki", której premjera odbędzie się w Teatrze Nowym jutro, w czwartek, dnia 1 września.

„Mąż naszej panienki" zdobył sobie już w Warszawie olbrzymie powodzenie dzięki swym nieprzeciętnym walorom, jak doskonały humor, wyborny dowcip, aktualna treść, żywa akcja i znakomicie podrysowane typy.

KRATKI SĄDOWE

Echa buntu więźniów — Pod zarzutem oszustw na 70.000 złotych

Wczoraj w sądzie apelacyjnym toczył się pod przewodnictwem sędziego Frydlewicza proces przeciwko więźniom, którzy w swoim czasie w oddziale II więzienia przy ul. Młyńskiej uczestniczyli w buncie. Awantury w więzieniu, rozpoczęte przed południem, dozorcy nie zdołali zlikwidować i musiano przywołać silne oddziały policji. Do wieczora ilość zbuntowanych więźniów wzrosła do 500. Również interwencja policji niewiele pomogła i przywołano straż ogniową, która przy pomocy wody zmusiła zabarykadowanych w celach więźniów do uległości.

Rzekomym powodem buntu miało być nieodpowiednie wyżywienie. Więźniowie powybijali wszystkie szyby, połamali prycze, stoły i krzesła. Na zarządzenie władz prokuratorskich przetransportowano wówczas 60 więźniów karnych do Wronek a 37 znajdujących się w śledztwie czasowo do aresztu policyjnego. Buntownicy wyrokiem pierwszej instancji zasądzeni zostali każdy na pół roku więzienia, a prowodyr Ernest Surdyk na 8 miesięcy więzienia. Od tego wyroku założyli apelację Józef Rozwadowski, Józef Jankowski i Karol Garstka.

Sąd co do dwóch pierwszych uznał apelację za nieuzasadnioną i zatwierdził wyrok pierwszej instancji. Natomiast Garstce nie udowodniono winy i jego sąd uwolnił. (z)

* * *

Przed IV wydziałem karnym sądu okręgowego w Poznaniu toczy się dziś sprawa przeciwko małżonkom Karolowi i Oldze Olpetrom, oskarżonym o oszustwo. Akt oskarżenia czyni Olpetrom zarzut, że od maja 1931 r. do końca roku zaciągali pożyczki (od pp. Langów 25 tys. zł., Jurka 15 tys. zł., Zacherta 21 tys. zł., Haenscha 2550 zł., Bliena 900 zł., Beruta 2 tys. zł., W Smagowiera 5 tys. zł.) razem około 70 tys. złotych. Olpetrowi udzielano pożyczek, uważając go za człowieka majętnego, tembardziej, że oskarżony zapewniał wierzycieli, iż nie posiada żadnych długów, prócz tego, który właśnie zaciąga. Dalej zapewniał wszystkich, że maszyny i meble, stanowiące urządzenie zakładu cukierniczego i piekarni, przy ul. Gwarnej 9, są wyłączną własnością obojga oskarżonych. Oskarżeni zataili, iż urządzenia te aż do uregulowania całej ceny kupna pozostają własnością dostawców. W sądzie oskarżony twierdził, że każdy udzielający mu pożyczki prosił go, aby nie wyjawiał drugim, skąd otrzymał pieniądze. Świadkowie jednak temu zaprzeczyli.

Po przesłuchaniu świadków i zamknięciu postępowania dowodowego sąd ogłosił wyrok uwalniający, bowiem doszedł do przekonania, iż małżonkowie Olpeterowie nie zaciągali pożyczek z powziętym zgórą zamiarem oszustwa.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

ŻYCIE KULTURALNE

WIELKOPOLANIE W BIAŁOWIEŻY.

Wycieczce na kresy wileńskie, urządzonej przez poznański oddział Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego należy się parę słów chociażby dla tego, że była pierwszą zbiorową eskapadą z Wielkopolski na wschodnie rubieże Rzeczypospolitej, a wyborną organizacją i taniością utorowała drogę innym takim wyjazdom, które dla wzajemnego poznawania się dzielnic tak są użyteczne. Na 55 uczestników było 52 z Wielkopolski i to nie z samego tylko Poznania, ale z innych mniejszych i większych miast.

Wycieczka potrwała ośm dni. W samej Białowieży, teraz Parku Narodowym, spędzono półtora dnia, zwiedzając puszczę, zwierzyniec i muzeum. Po drodze do Wilna obejrzano ruiny zamku Gedymina w Lidzie, w samem Wilnie zabawiono trzy dni, zwiedzając szczegółowo to przedziwnie bogate w zabytki miasto. Wycieczki odbyły się z Wilna do Trok, Werek i Zielonych jezior. Oprowadzał uczestników — tak jak całą wycieczkę zorganizował — sekretarz oddziału poznańskiego p. Fr. Jaśkowiak, nadtow Wilnie przyłączył się sekretarz oddziału grodzieńskiego, p. Paweł Romaszko.

Po zwiedzeniu zabytków, w Grodnie urządzono wycieczkę statkiem po Niemnie do Kredowych Gór. Uczestnicy byli troskliwie i serdecznie przyjęci przez oddział miejscowy, który oprócz p. Romaszki reprezentowała sekretarka p. Oczosalska i skarbnik prof. Gasperski. Przez Warszawę, gdzie zatrzymano się jeden dzień dla zwiedzenia Starego Miasta, Łazienek itp. wrócono do Poznania, przywożąc mnóstwo ciekawych wrażeń. Sukces wycieczki białowieskiej zachęci pewnie oddział poznański do organizowania dalszych podobnych, które powinny cieszyć się jeszcze liczniejszym udziałem.

NAUKA

Tarnów i nauka. Z Krakowa piszą nam: Nie każdemu wiadomo, że Tarnów posiada Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Powstało ono dwa lata temu i obecnie drukuje tom pierwszy prac swoich członków, mieszczący rozprawę o grobowcach Tarnowskich w katedrze tarnowskiej, pióra dr. J. Dutkiewicza. (kt)

OCHRONA ZABYTKÓW

„Skarb michałkowski" odnaleziony. Ze Lwowa piszą nam: Przy niedawnej lustracji Muzeum Dzieduszyckich przez władze sądowe okazało się, że bezcenny „skarb michałkowski" nie znajduje się w zbiorach. Jest to kolekcja przedm. złotych, pochodzących z epoki między VII a VIII wiekiem przed erą chrześcijańską. Skarb, znaleziony przypadkiem w r. 1878, był w czasie wojny na przechowaniu prywatnem. Obecnie p. Wł. Dzieduszycki wręczył sędziemu, kierującemu nadzorem, cały skarb, aby go wcielić z powrotem do zbiorów. Przed wojną British Museum ofiarowywało za niego 2 miljony koron austrjackich. (lk)

MUZYKA

Ku czci Paderewskiego. Z Warszawy piszą nam: Filharmonja rozpocznie sezon dnia 16 września. Pierwszy koncert, którym dyrygować będzie p. Grzegorz Fitelberg, zostanie poświęcony w całości kompozycjom Paderewskiego. Solistą będzie uczeń Paderewskiego, p. Albert Tadlewski. (tw)

Symfonika w Wilnie. Piszą nam z Wilna: W dawnym ogrodzie botanicznym, dzisiaj nazwanym Parkiem Żeligowskiego, odbywają się koncerty symfoniczne. Z wybitnych dyrygentów popisywali się dotychczas pp. A. Wyleżyński, oraz dyr. Bierdiajew z Warszawy. Solistami byli m. in. ociemniały laureat warszawskiego konkursu chopinowskiego Imre Ungar, śpiewaczka Olga Olgina, tenorzysta Dygas i in. Pod batutą dyr. Bierdiajewa wykonano m. in. dwie kompozycje „regjonalne" t. j. napisane przez uczniów konserwatorjum wileńskiego, pp. Czosnowskiego i Bagona, którzy byli uczniami Eugenjusza Dziewulskiego, niegdyś organizotora muzycznego Reduty, obecnie dyrektora teatru w Lublinie. Koncerty cieszą się frekwencją. (zw)

LITERATURA

Dokoła śmierci Mickiewicza. Z Krakowa donoszą nam: Znany bibljofil p. Justyn Sokulski ogłosił wyjątki z opowiadania B. Sawiczewskiego, Krakowianina, który spędził z Mickiewiczem kilka dni w obozie Sadyka Paszy w Burgas. Sawiczewski zmarł w r. 1908, opowiadanie zaś jego zostało spisane w r. 1907. Twierdzi on, że Mickiewicz nie umarł na cholerę, ale wskutek choroby żołądka, wywołanej niestrawnemi potrawami na obiedzie obozowym. Sawiczewskiego znał również inżynier J. Ostrowski z Jabłonowa — jak teraz ogłasza — i słyszał od niego osobiście, że podczas owego obiadu podano barszcz z kiełbasą tak nieświeżą, że Sawiczewski wyrzucił ją pod stół. Uzupełniałoby to spisaną relację Sawiczewskiego, który nadto twierdził, że cholery wtedy nie było w wojsku ani w okolicy i że Mickiewicz zbyt długo chorował, aby mógł umrzeć na cholerę (kt)

CZY ROZWÓJ NAUKI POLSKIEJ SPOWODOWALI NIEMCY

W czasopiśmie „Deutsche wissenschaftliche Zeitschrift für Polen", wydawanem w Poznaniu nakładem miejscowego niemieckiego towarzystwa historycznego (Historische Gesellschaft für Posen) ukazał się niedawno temu tendencyjny artykuł niejakiego Martina Kage'go o towarzystwach naukowych w Polsce. Autor, wyolbrzymiając udział Niemców oraz Polaków pochodzenia niemieckiego w dziejach badań naukowych w Polsce i w organizowaniu towarzystw naukowych, usiłuje wykazać, że rozwój nauki polskiej jest głównie zasługą uczonych niemieckich względnie Niemców spolszczonych. W zakończeniu swego artykułu posuwa się p. Kage nawet do twierdzenia, że „udział osób pochodzenia niemieckiego („der Deutschstämmigen"), którzy we wszystkich tych organizacjach (sc. naukowych polskich) byli licznie reprezentowani, a nieraz nawet przewyższali liczebnie rdzennych Polaków, był przytem tak znaczny, że wprost nie można sobie wystawić działalności owych instytucyj bez ich udziału i współpracy".

Na pierwszy rzut oka widać, że to gruba przesada, której nie usprawiedliwie nawet „szlachetny" cel artykułu, mającego służyć ku pokrzepieniu serc i większej chwale matki Germanji. Nawet w poznańskiem Towarzystwie Przyjaciół Nauk, w którem z natury rzeczy należałoby oczekiwać największego stosunkowo odsetka osób pochodzenia niemieckiego, w rzeczywistości procent ten był stale bardzo drobny. Wśród 42 członków-założycieli podpisanych pod aktem konstytucyjnym Towarzystwa Przyjaciół Nauk, znajdujemy zaledwie sześć osób z nazwiskami niemieckiego pochodzenia (Szenic, Wolfram, Szulc, Wegner, Szuman i Rose) a zatem zaledwie siódmą część (około 14 proc.), a obecnie, po 75 latach istnienia tej instytucji, na ogólną liczbę 513 członków, nazwisk, niemieckich naliczyć można tylko 63, t. zn. niecałe 12 proc., uwzględniając zaś jedynie 152 członków komisyj, to jest osoby czynnie naukowo pracujące, znajdziemy w tej liczbie zaledwie 15 nazwisk niemieckich, to jest niecałe 10 proc. Bardzo podobnie przedstawiają się stosunki w Polskiej Akademji Umiejętności, gdzie na ogólną liczbę 188 członków krajowych jest tylko 26 z nazwiskami niemieckiemi, to jest niecałe 14 proc., nie licząc oczywiście Żydów, bo tych chyba i p. Kage nie zaliczyłby do „Deutschstämmige".

Podobnie ma się sprawa i w innych towarzystwach naukowych. Ostatni spis członków Towarzystwa Naukowego w Toruniu wykazuje na 404 nazwiska tylko 48 o brzmieniu niemieckiem, t. zn. niecałe 12 proc., a niewiele inny wynik dałoby też zbadanie składu osobistego Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Tow. Przyjaciół nauk w Wilnie, szeregu analogicznych ogólnonaukowych mniejszych instytucjach prowincjonalnych wzgl. towarzystw o charakterze specjalnym, poświęconych uprawie jednej tylko gałęzi wiedzy. Twierdzenie zatem p. Kagego o dominującej rzekomo roli, jaką odgrywać mają w polskich organizacjach naukowych uczeni pochodzenia niemieckiego, należy zaliczyć do dziedziny bajek i to bajek źle skomponowanych ze zbyt widocznie naciągniętym morałem.

Wyliczonym przez autora uczonym-Polakom pochodzenia niemieckiego możnaby przeciwstawić conajmniej równie dużą, jeżeli nie większą liczbę naukowców-Niemców pochodzenia polskiego, poczynając od XVIII wieku a kończąc na uczonych ostatniej doby: Strzygowskim i Kossinnie (Kosinie). Tak samo wymienionym przez autora Niemcom zasłużonym około budzenia ruchu naukowego w Polsce w wieku XVIII i początku wieku XIX można przeciwstawić Polaków, robiących to samo w Niemczech, jak np. Jana Potockiego, zasłużonego badacza szczątków Słowiańszczyzny zachodniej, ks. Józefa Aleksandra Jabłonowskiego, który ufundował w r. 1770 bogato uposażone towarzystwo naukowe swego imienia w Lipsku („Fürstlich Jabłonowskische Gesellschaft") czy Cieszkowskiego, pastora Jabłońskiego, założyciela Akademji Umiejętności w Berlinie głównego założyciela niemieckiego towarzystwa filozoficznego, powstałego w r. 1843, i tylu innych. Dodać należy, że drobny artykuł p. Kagego roi się od błędów, których tu niepodobna wszystkich wymieniać. Do Polaków o niemieckich nazwiskach, członków Pol. Akademji Umiejętności, zalicza autor w nadmiarze gorliwości znanych uczonych niemieckich Baucha i Bernekera; opisując organizację Akademji, mówi że dzieli się ona na komisje, nie wspominając o zasadniczym podziale na wydziały; wydanie pomnikowej bibljografji polskiej Estreichera przypisuje Warszawskiemu Towarzystwu Naukowemu, gdy w rzeczywistości jest to wydawnictwo Akademji; wyliczając dawnych (zmarłych) członków Akademji, wymienia m. in. żyjących jeszcze uczonych Oswalda Balzera i Fryderyka Zolla, przekręca nazwiska (Trill zamiast Till) i tytuły i t. d. książek itp. Należy wyrazić ubolewanie, że organ niemiecki, nazywający się naukowym, zamieszcza artykuły o tak niskim poziomie naukowym, przepełnione twierdzeniami jaskrawo sprzecznemi z faktami.

Dr. Józef Kostrzewski.
Poznań.

GOETHE POTOMKIEM... MIESZKA I.

Setna rocznica śmierci Goethego przyniosła Niemcom istną powódź książek, książeczek, artykułów i przyczynków Samo zestawienie wszystkich pozycyj zajęłoby spory tom. Wśród prac wartościowych ukazało się również dużo publikacyj, których trudno nie traktować humorystycznie. Nawet znana firma Philipp Reclam w Lipsku zamieściła w swym Almanachu artykuł p. t. „Die Brille in der Goethezeit" (Okulary w epoce Goethego). Rekord wzięła wszakże, jak się wydaje, praca dr. Carla Kuetscha, dyrektora archiwum państwowego w Malsburgu, którą się zajmuje ostatni numer „Chronik der Menschheit" (Zeszyt 113 z dnia 15. 8. 1932 str. 624—629).

Otóż dr Kuetsch ogłosił już w roku 1908 „ein grundlegendes Buch ueber Goethes Ahnen" (rozprawę zasadniczą o przodkach Goethego) a teraz z racji stulecia zrewidował ową „Ahnentafel", na podstawie nowych „badań" niejedno dodał. niejedno zmienił i doszedł do wniosku zasadniczego, że Goethe pochodzi z książąt heskich. Dalsze wnioski okazały się już fraszką i wymagały tylko drobnej przeróbki geneologicznej Mianowicie na miejsce drugiej żony kanclerza heskiego Ludwika Ortha weszła tegoż pierwsza żona Contzel Dietz, kótra „dochodzi przez Steuberów, Seipów, Liedheimerów i Textorów do poety". Contzel Dietz zaś według badań dr. Keutscha była córką Henryka III, landgrafa heskiego Przez 21 generacyj, można teraz za dr. Kuetschem śledzić genealogję landgrafa heskiego który się okaże potomkiem Ludwika Pobożnego i Karola Wielkiego. A że przy dalszych kombinacjach pokrewieństwa jest landgraf heski również potomkiem śląskich Piastów, ma więc w swej rodzinie i św Jadwigę — no i prostoplastę Piastów Mieszka I. Tak to dowodzi uczony archiwarjusz, staje się Goethe również i potomkiem Mieszka I. Co za cios dla hitlerowskich Niemiec! A. J.

Korespondencja Jana Śniadeckiego. Śniadecki zasługuje oddawna na monografję. Nie można dłużej czerpać z pełnej błędów pracy Strzeszewskiego albo z mnóstwa przyczynków, które jedynie fragmentarycznie mówią o wielkim rektorze wileńskim. Wiadomo zaś, że korespondował on z uczonymi zagranicznymi całej Europy, ze światem naukowym polskim, z pedagogami czasów przełomowych, od oświecenia do romantyzmu. Jeżeli Jędrzej Śniadecki doczekał się doskonałej monografji, musi przyjść kolej na Jana. Cenny materjał stanowi do niej świeżo wydana jego korespondencja z lat pobytu w Krakowie — o której była już wzmianka na tem miejscu — Ten wielki Wielkopolanin korespondował z Albertrandym, Chreptowiczem, Czackim, Czartoryskimi, Kołłątajem, Koźmianami Staszicem i innymi. Korespondencja ta znajduje się w Krakowie, częściowo w Jaszunach pod Wilnem, gdzie spędził ostatnie lata Śniadecki, także i gdzieindziej. Wydawca prof. Kamykowski podjął jej wydanie, obliczone na kilka tomów, z inicjatywy Polskiej Akademji Umiejętności. Znajdujemy tu poniekąd całe duchowe oblicze Śniadeckiego. Powaga, umiar, trzeźwość, praktyczność, zmysł organizacyjny, szerokość horyzontów cechują te listy, które mogą stanowić lekturę nietylko uczonych, ale i każdego oświeconego człowieka. Zwłaszcza w Wielkopolsce, skąd pochodzili Śniadeccy, ta korespondencja nie może przejść bez echa. Praca wydawcy, który jest profesorem lubelskiego uniwersytetu, opłaci się w ten sposób sowicie. (T. Gr.)

Jutro:
NOWE MICKIEWICZIANA W KÓRNIKU
przez
dr. Romana Pollaka.

W NASZYCH REGJONACH

LWOWSKA WYSTAWA Z ECHEM W STAMBULE

Lwów, 30 sierpnia.

I nietylko w Stambule. W Londynie, Paryżu, Zofji, Jerozolimie... Wszędzie gdzie mają plemienników nasi polscy Ormianie, którzy urządzili obecnie we Lwowie historyczną wystawę swoich zabytków, pierwszą tego rodzaju wogóle. Złożyły się na nią muzea i zbiory prywatne we Lwowie, a przedewszystkiem otworzył się, dzięki J. E. arcybiskupowi Teodorowiczowi skarbiec katedry ormiańskiej, którego bezcenny zabytek, iluminowany mszał z r. 1197, jest unikatem światowej ceny. Kto nie wiedział, że zżyci najrdzenniej z Polską i Polakami z duszy będący nasi Ormianie są cząstką rozrzuconego po całej Europie szczepu, który między cząstkami swemi utrzymuje gorący duchowy związek — ten już teraz wyjdzie z nieświadomości. Echo, jakie znalazła ta wystawa w pismach ormiańskich pouczy go zarazem, jak żywym jest ruch kulturalny ormiański w świecie i jakiemi rozporządza zasobami.

Bo proszę tylko wziąć parę cyfr. W Konstantynopolu wychodzi nietylko dziennik ormiański „Arewelk", organ ekonomiczny, polityczny i literacki, który wystawie lwowskiej poświęcił trzy artykuły, ale dwa inne pisma: „Nor-Lur" („Nowiny") i „Zamanak" („Czas"). W Londynie mamy „Massis" („Ararat"), w Jerozolimie „Sion", w Paryżu dwa: „Haracz" („Naprzód") i „Abaka" („Przyszłość'), w Zofji „Bałkanian Mamul" („Prasa bałkańska") w Bukareszcie „Nor Arszaluja" („Nowa Jutrzenka"). W Wenecji mają Ormianie miesięcznik naukowy i literacki „Pazmaweb". W Wiedniu podobny perjodyk „Hantes Amsorja", w Paryżu „Ananid" — dwa pierwsze wydawane przez zakon OO. Mechitarzystów, którzy w zakonie swoim uprawiają naukę, w szczególności filologję. Delegat OO. Mechitarzystów, ks. dr. Nerses Akinian został nawet umyślnie wydelegowany do Lwowa na otwarcie wystawy, gdzie zabawił przeszło trzy tygodnie, badając stare rękopisy ormiańskie, zachowane w Polsce, na wystawie odkryte i ukazane, a nauce dotychczas nieznane. Nawet w Kairze, gdzie wychodzi „Arew" („Słońce"), znalazła lwowska wystawa echo pełne uznania. Jako moment propagandowy, okazała się ona pożyteczną i skuteczną, bo mówiąc o Ormianach w Polsce, pisma kreśliły także kulturalną sylwetkę Polski, w której znaleźli polscy Ormianie ojczyznę, a której oddali serce.

Wystawa, na której znajdują się wysoce ciekawe księgi rękopisy, przedmioty przemysłu artystycznego itd. itd., potrwa do 30 września. Lwowskiemu ruchowi kulturalnemu przybyła ważna pozycja. L. K.

Ciężkie czasy Gostynia omawia na łamach „Kroniki gostyńskiej" (nr. 5, serja 4) ks. Stanisław Kozierowski. Owe ciężkie czasy przypadają na okres królów elekcyjnych, kiedy to Wielkopolskę wyniszczył najazd Szwedów w 1655 r. i powstanie przeciwko nim. Podczas wojny północnej nowe zwaliły się klęski na Gostyń: przemarsze wojsk szwedzkich, saskich i polstkich, a w związku z tem głód i zaraza morowa. Wreszcie podczas wojny siedmioletniej znów Gostyń wiele ucierpiał od wojsk rosyjskich i pruskich. Dalej znajdujemy wiadomości o archiwum rodzinnem w Sarbinowie, zawierającem materjały do działalności Józefa Wybickiego, z późniejszego zaś okresu do działalności ks. Romana Czartoryskiego na polu parlamentarnem w Berlinie. Są wreszcie artykuły: dr. Śliwińskiego o walkach 1918 r., Iry Stablewskiej o strajku rolnym w 1922 r., oraz A. Szyperskiego o „gostyńskiej pieśni ludowej". (J. St.)

Pisma nadesłane

„Polska Gazeta Introligatorska". Nr 8. Tadeusz Pietrykowski: „Książki, wierne przyjaciółki". — Aleksander Semkowicz: „Kartel, który godzi w introligatorstwo". — Technika złocenia ręcznego. — Plantin i Elzevier. — Pergamin i jego obróbka — Demon wakacyjny w introligatorstwie — Celofanowanie materjału do opraw — H. Majkowski: „Ks. dr. Aleksy Prusinowski jako bibljofil". — Czy tak być powinno? — Cyfry rzymskie w introligatorstwie. — Z praktyki dla praktyki — Bibljoteki. — Kronika. — Rozmaitości. — Redakcja: **Poznań, Piekary nr. 8 a.**

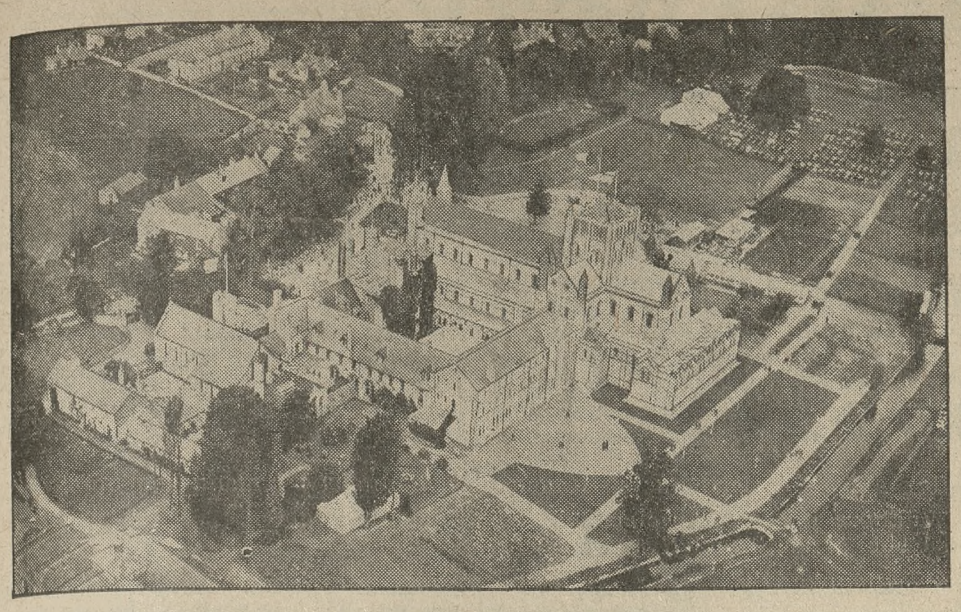

Kardynał Bourne, jako legat papieski, poświęcił kaplicę Opactwa Buckfast. Widok z lotu ptaka na Opactwo podczas ceremonji.

Sumienność sędziego

Sędzia londyńskiego sądu policyjnego Dummet, zawiesił w tych dniach — jak donosi „Daily Mail" — rozprawę, ponieważ był zbyt zdenerwowany i obawiał się wydania niesprawiedliwego wyroku. Należy sobie zapamiętać nazwisko owego sędziego — pisze angielski dziennik — gdyż, jeżeli źle uczynił, że uległ zdenerwowaniu, (sędzia też jest tylko człowiekiem) posiada tę zasługę, że skrupulatność jego sumienia jest naprawdę godną pochwały.

Sprawa była dość pospolita: Pewien urzędnik, pan Lindsay, w stanie podchmielenia wsiadł do samochodu prywatnego, stojącego bez nadzoru na ulicy. I ruszył śmiało naprzód. Pech chciał, że pijany urzędnik rozbił doszczętnie samochód, wpadając na przydrożne drzewo. Przewód sądowy był bardzo burzliwy i do najwyższego stopnia sędziego zirytował, który oświadczył oskarżonemu: Skarga przeciwko panu zawiera conajmniej trzy zasadnicze punkty, za które musiałbym pana skazać na karę więzienia — nie widzę innego wyjścia. Jestem oburzony na występek pański, gdyż nie jest on do wybaczenia, ze względu na pańskie stanowisko i stopień kultury. Proponuję więc odłożyć sprawę do jutra, nie chcąc wydać wyroku w stanie rozdrażnienia, jakie wywołało na mnie pańskie postępowanie. Wróci pan na tę noc na „deski policyjne", a do jutra uspokoiwszy się nieco będę mógł osądzić pański występek z tem większą sprawiedliwością." S. F.

Egzamin „umiejętności domowo-gospodarczej" dla mężów angielskich

Mężowie angielscy słyną z łagodności i dobroci, nie chcą jednak, by o tem mówiono zbyt głośno, szczególnie nie lubią tego mężowie londyńscy. Na prowincji bywa inaczej, i Anglicy nie wstydzą się swych cnót rodzinnych. W Reigate magistrat założył od pewnego czasu szkołę, celem kształcenia mężczyzn żonatych w gospodarstwie domowem, i w roku bież. po raz pierwszy poddał swych uczniów egzaminom, połączonym z nagrodami i świadectwami. Świadectwo takie może się zawsze przydać, w razie powtórnego małżeństwa, w kraju, w którym o rozwody tak łatwo. Pięciu wśród kandydatów otrzymało nagrodę, gdyż celująco odpowiedzieli na nast. pytania: 1) „Co uczynić — będąc sam w domu— gdy dziecko płacze i kaprysi?" — 2) „W jaki sposób stwierdzi pan, czy pańskie dziecko nie wykazuje objawów kokluszu lub zapalenia migdałów?" — 3) „Jakie są najodpowiedniejsze pokarmy dla małoletnich?"

Przewodniczącym komisji egzaminacyjnej była... kobieta, a komisja również składała się wyłącznie z niewiast. Komisja oświadczyła, że kursy gospodarstwa domowego są nader pożyteczne dla mężczyzn, wieleż to razy bowiem nieszczęsny małżonek znajduje się w kłopotach, gdy żony niema w domu. Jeden z dziennikarzy obecnych przy egzaminie oświadczył, że kłopoty bywają większe, gdy żona jest w domu nie dano mu jednak posłuchu. W stolicy — stwierdzono — istnieje „wstydliwość" cnoty, którą się ukrywa jakby wadę. Tak przynajmniej twierdzi inspektorka oszczędności gospodarczej w hrabstwie londyńskiem, która jednak oświadcza, że większość mężów londyńskich pomaga żonom w sprawach gospodarstwa domowego, choć się do tego nie chcą przyznać. S. F.

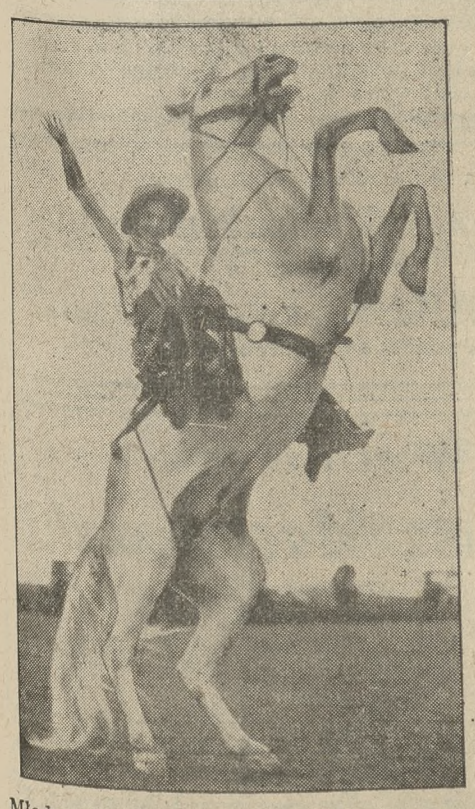

Młoda Amerykanka miss Emeryl Mac Hale wywołuje sensację w Nowym Jorku swemi niebezpiecznemi popisami cowboyskiej jazdy konnej. Na zdjęciu miss Mac Hale podczas wykonywania jednej ze swych ulubionych sztuk.

Taksówkarze bronią się przed kryzysem

Związek właścicieli taksówek w Berlinie próbuje wprowadzić w życie projekt zabierania do taksówek nie jednego, lecz kilku pasażerów w celu zmniejszenia przypadającej na przejazd opłaty, którą pasażerowie dzielą między siebie. Inowacja ta, wobec kryzysu i coraz słabszego korzystania z taksówek, jako drogiego środka komunikacji, ma przez wprowadzenie zbiorowych kursów ożywić kulejący ruch automobilowy. Pomysł ten wprowadzony już został w życie w niektórych miastach Ameryki Południowej. Czy uda się go przeszczepić na grunt europejski — pokaże praktyka. Sposób ten praktykowany jest sporadycznie w Łodzi, gdzie dworzec kaliski dzieli od miasta duża przestrzeń.

Kino we Włoszech

W całych Włoszech znajduje się około 3000 kin. Dla obsłużenia ich musiano sprowadzić w roku 1931 z zagranicy, przeważnie z Ameryki, przeszło 300 filmów; produkcja krajowa dostarczyła w tym roku kinom włoskim tylko 15 filmów. W roku bieżącym produkcja filmowa w ateliers włoskich wyniesie również niewiele, bo tylko 17 filmów. Trzy koncerny filmowe „Cines", „Caesar" i „Titanus" koncentrują całą produkcję filmową w Italji.

Pozatem istnieje rządowa agencja filmowa „Luce", która dostarcza wszystkim kinom przeglądu tygodniowego.

Fenomenalna pamięć pszczół

Pszczoły posiadają pamięć doskonale rozwiniętą. Pszczoły, które karmiono kilka razy o pewnej godzinie i w pewnem miejscu, przylatywały w to miejsce o tej samej porze przez czas dłuższy. W ten sposób można nawet pszczoły przyzwyczaić, że przylatują kilka razy na dzień o tej samej godzinie na to samo miejsce, a nawet udało się zwabić je każdorazowo w inne miejsce. Jeżeli pszczoły z powodu niepogody nie mogą opuszczać ula, trwa ich pamięć o miejscu i czasie karmienia przez 6 do 8 dni.

Ostatnio próbowano zbadać naukowo kwestję, na podstawie jakich danych pszczoły „wiedzą" o czasie i miejscu karmienia. Okazało się przytem, że pamięć ich opiera się na rytmie dnia 24-godzinnego. Pamięć nie dopisuje im, gdy pory karmienia przedzielane są wprawdzie równemi czasokresami, np. 30-godzinnemi, lecz przypadającemi każdorazowo na inną godzinę dnia. Przypuszczenie zatem było bliskie, że pszczoły orjentują się w jakikolwiek sposób na zewnętrznym rytmie dnia. Atoli doświadczenia w kopalni soli, w której głębiach przecież wyeliminowane są wszelkie perjodyczne czynniki dnia, próby te udały się tak samo, jak przy świetle dziennem wśród warunków normalnych.

Wynikałoby z tych doświadczeń, że pamięć pszczół opiera się na momentach, dotąd nam nieznanych. W. i B.

KRONIKA TOWARZYSKA

Stowarzyszenie Młodzieży Obywatelskiej Poznań - Śródmieście urządza w sobotę, dnia 3 września b. r., o godzinie 8-mej, herbatkę taneczną w sali p. Jarockiej przy ulicy Masztalarskiej. Członków i sympatyków uprzejmie zaprasza się. — Wstęp 1 zł. zw 15 702/3

Naświetlanie jako środek przeciwko bólom pooperacyjnym

Przeciwko bólom przy operacjach pacjent wobec dzisiejszej udoskonalonej techniki znieczulania jest możliwie zabezpieczony. Natomiast nie było dotąd środka niezawodnego, usuwającego bóle pooperacyjne, lecz i na tem polu są w ostatnich czasach bardzo poważne rezultaty do zanotowania. Wynaleziono mianowicie postępowanie, umożliwiające usunięcie bólów w sposób naturalny, bez znieczulania. Polega ono na naświetlaniu chorego podczas operacji nową lampę ultrafioletową. Idzie tutaj o t. zw. światło Wooda (filtrowane światło lampy kwarcowej), które stosuje zasadniczo przy operacjach znany chirurg prof. Havlicek, który zrobił doświadczenie, że po takiem naświetlaniu następuje gojenie rany zupełnie bezbolesne. WiP.

Schronisko narciarskie jako prezent ślubny

Szwedzki związek narciarski podarował ks. Gustawowi Adolfowi, najstarszemu synowi szwedzkiego następcy tronu, z okazji jego bliskiego ślubu z ks. Sybillą Sasko-Koburską, wspaniałe schronisko narciarskie w górach Storlich.

Książę jest wszechstronnym sportsmanem, najbardziej popularnym jest on jednak, jako narciarz. Jeszcze jako 12-letni chłopiec brał udział w zawodach narciarskich z kolegami. Potem odbywał dalekie wycieczki narciarskie na wyniosłościach Laplandji, zdobywając sobie wielką popularność wśród szwedzkich narciarzy.

Pierwszy czworonożny lotnik z spadochronem. Na zawodach lotniczych w Henncurtis — lotniczka Miss Elinor przedstawiła swego wilczura „Armina", który wykonał skok ze spadochronem z wysokości 500 mtr., o czem pisaliśmy przed kilku dniami.

RADJO

Programy radjofoniczne:

Czwartek, dnia 1 września 1932.

Poznań, (335 m.) godz. **12.10** (Warszawa); godz. **13.05** koncert gramofonowy; godz. **14.00** notowania giełdy; godz. **17.00** (W); godz. **18.00** odczyt (tr. z Krakowa); godzina **18.20** „Z ruchu wojskowego młodzieży" — wygłosi p. Jan Maleszewski; godz. **18.30** płyty gramofonowe; godz. **18.45** feljeton roln. p. t. „Drogi zbytów produktów zwierzęcych — wygłosi inż. Tadeusz Brzeski; godz. **19.00** roln. skrz. radj. — wygłosi p. Józef Rzadkowski; godz. **19.35** (W); godz. **19.45** płyty gramofonowe; godzina **19.58** sygnał czasu; godz. **20.00** koncert wieczorny. Wykonawcy: Aniela Tomkiewiczówna (sopran) kwintet męski „Revellersi R. P." (pp. Norski, Winiewicz, Warchalewski, Wosiński — Kubik (ortep.); godz. **21.00** interludjum z płyt gramof.; godz **21.20** słuchowisko (tr. z Wilna); godz. **21.50** (W); godz. **21.55** sygnał czasu, komunikaty.

Warszawa (1412 m.) godz. **12.45** muzyka z płyt; godz. **13.35** muzyka z płyt; godzina **15.10** muzyka z płyt; godz. **15.30** komunikat L. O. P. P.; godz. **15.35** muzyka z płyt; godz. **16.40** „Wśród książek"; godz. **17.00** koncert solistów — wykonawcy: E. Hofmanowa (mzopr.), R. Werner (fort.); godz. **18.00** odczyt; godz. **18.20** muzyka taneczna z restauracji „Cristal"; godz. **19.35** prasowy dziennik radjowy; godz. **19.45** komunikat rolniczy Min. Rolnictwa i Reform Rolnych; godz. **20.00** muzyka lekka w wyk. Filh. Warszawskiej; godz. **21.20** transmisja z Wilna słuchowiska p. t. „Humor Makuszyńskiego" (dwa słuchowiska Makuszyńskiego p. t. „Pragnę miłości" i „Obrażona niewinność"); godz. **21.50** dodatek do pras. dz. radj.; godz. **22.00** muzyka taneczna; godzina **22.40** wiadomości sportowe; godzina **22.50** muzyka taneczna.

Programy zagraniczne. Koenigswusterhausen (1635 m.) godz. 19.50 wieczór regjonalny z Frankfurtu, godz. 21,00 koncert godz. 22.20 muzyka nocna; **Budapeszt** (550 m.) godz. 19.15 muzyka cygańska; godzina 20.45 koncert ork. op. **Wiedeń** (516 m.) godz. 20.45 koncert; godz. 21.15 wykłady; godz. 21.45 koncert. **Praga** (488 m.) godz. 20.10 koncert symfoniczny z Karolovych Varów. **Beromuenster** (459 m.) godzina 20.00 koncert. **Rzym** (441 m.) godz. 20.30 „Maggiola-Veneziana" op. Selvaggiego.

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zgony

Wiktorja Fabisiakówna, służąca 37 l., Józef Walencikiewicz, ślusarz 66 l., Gertruda Szymletówna, 4 l 7 mies. 19 dni, Teresa Gorbeczka 1 godz., Piotr Tamieski, zbożowiec 24 l., Walenty Chmielewski, murarz 52 l., Jadwiga Bączyk, 26 l.

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: Wincentostwo Foreccy, Lwówek 10 zł, Skręta (Niegolewskich 20) 20 zł, Helena Radziszewska 5 zł, I. W. z podziękowaniem za zdrowie 5 zł, razem z poprzednio pokwitowanemi 756,47 zł.

Na chleb św. Antoniego: Z. i M. Tulewiczowie zamiast wieńca na trumnę śp. Łucjana Wojciechowskiego 10 zł, razem z poprzednio pokwitowanemi 164 zł.

Dalszy ciąg listy współfundatorów Pomnika Wdzięczności Narodu

wobec Boga za odzyskaną wolność.

Wpłacono do Kasy Komitetu Budowy Pomnika N. Serca P. Jezusa do dnia 22. 8. 1932 r.

246 186 ap

P. Kiełmińska, Poznań	5,—
P. Wrocińska, Poznań o błog. dla całego domu i prace	2,—
L. P., Poznań, za otrzymane łaski z prośbą o dalsze	2,—
L. B., Poznań	3,—
H. Adamczewska, Poznań	5,—
Biuro Parafji św. Marcina:	
P. Krajewska	3,—
N. N., z podz. za odebr. łaski	2,—
St. Skibińska, z prośbą o uzdrowienie chorej ręki	5,—
M. Majewska, Poznań z podz. za odebrane łaski	5,—
M. Tomkowiak, Główna	5,—
St. Czapska, Poznań	3,—
M. Bączkowska, Poznań z podz. za odebrane łaski	10,—
W. P.	2,—
Razem zł	35,—
B. Czarnecka, Poznań	1,—
L. Wieczorkiewicz, Strzelno	20,—
X. L. Ligarzewski, Siemiechów	1,—
X. A. Rąb, Sieniawa	1,20
H. Wasilewski, Łapy	5,—
X. A. Nodzyński, Raciążek	2,—
Urząd Parafjalny, Libiąż	10,—
Urząd Parafjalny, Kanina	10,—
X. A. Kaczyński, Gostynin	15,—
X. St. Szyroki, Janów	10,—
A. Jelonek, Nowy Sącz	5,—
Wł. Piechowiakowa, Chocicza w intencji o zdrowie	10,—
X. J. Marcinkiewicz, Krynki	2,—
W. Wojtowicz, Niedźwiady	5,—
W. Rajewicz, Chełmża	5,—
W. Freibowa, Grodno	3,—
SS. Felicjanki, Krystynów	10,—
St. K., Tarnów	2,—
X. Koziejowski, Matczyn	9,—
A. Czerska, Grudziądz	3,—
P. Czerwińska, Warlubie	2,—
X. Dr. Fr. Wawrzyniak, Dziekanowice	5,—
A. Misiek, Łubowo	5,—
M. Kasjorkiewicz, Kujawka	2,—
K. Zujko, Dąbrowa	2,—
A. Rakoczy, Osowiec	10,—
X. J. Kuziemski, Żychlin	5,—
X. J. Śnigielski, Szczebrzeszyn	1,50
X. T. Głowacki, Racławice	1,—
H. Trelanka, Szczuczin	2,—
P. Cesarz, Król. Huta	5,—
W. Tyrakowscy, Król. Huta	10,—
M. Korzyński, Budzyń	2,50
St. Kozowa, Września	3,—
X. M. Piechura, Brzeziny	2,—
SS. Elżbietanki, Krotoszyn	31,—
T., Krotoszyn	8,—
H. Pikulska, Kraków	1,—
M. i C. Ciemny, Pakość	50,—
X. I. Zięciak, Ostrowo	3,—
Gotowiczowie, Gniewkowo	10,—
A. Andrzejewski, Wartosław	5,—
M. Malinowska, Kaszczowek	2,—
X. J. Jasiński, Szamotuły	5,—
W. Szwaba, Skrzeszewo I	3,—
J. Zarankowa, Grzybowo z podz. za odebr. łaski z prośbą o dalsze, o opiekę i błog. i w pewnej intencji	4,—
X. Nowicki, Słupia	3,—
L. Szapiński, Obra	5,—
M. Galbierczyk, Świeca	2,—
B. Gwizdała, Powidz	3,—
M. Kaliska, M. Podlesie	5,—
J. Wagner, Ostrów z podz. za odebrane łaski z prośbą o dalsze	3,—
X. P. Błażejewicz, Traby	5,—
M. Kubicki, Podzamcze	2,—
X. P. Sulatycki, Markowa	3,—
X. M. Bosak, Marjampol	2,—
X. Fr. Różycki, Krotoszyn	2,—
Adm. Parafji Nowodwór	2,—
X. Prob. Rospek, Cielcza od p. Heidekowej	5,—
L. i E. Ławniczakowie, Kościan za odebrane łaski	10,—
L. Dardas Krotoszyn	3,—
M. Brylska, Piotrków	5,—
Prob. Parafji Tarłów	5,—
X. J. Rychlik, Osielec	1,—
Z. Sokołowska, Delana	1,—
X. Wałęga, Apolinary	3,—
Al. Kałaska, Garwolin	25,—
X. Prob. J. Straszewski, Włocławek	2,—
W. Kriegseisen, Krzeszowice	1,—
Urząd Parafjalny, Radomyśl	6,—
Bracia Albertyni, Stanisławów	5,—
K. Cepa, Bożacin	5,—
X. B. Łozowski, Cisna	1,—
N. N., Pobiedziska	10,—
Dom Sierot św. Józefa, Gniezno	5,—
X. St. Skulimowski, Zborowa	8,—
W. Nowak, Ernstynowo	2,—
E. Kryżnikowa, Biała	7,—
A. Broda, Ostrzeszów	2,—
X. Michalski, Oporowo	5,—
Fr. Pluta, Sumowo	1,—
Adw. dr. Piechocki i adw. dr Kręglewski, Poznań	5,—
X. J. Czarnecki, Zurominek	5,—
X. St. Wilkoszewski, Przybyszew	1,—
Parafja Machnówek	5,—
I. Twardowska, Mórka	5,—
N. M., Skalmierzyce Nowe	25,—
Kucharzewska, Modlibowska, Poznań	15,—
Urząd Parafjalny, Podkamień	2,—
X. J. Dołowy, Schodnica	3,—
X. St. Nowek, Wisznice	5,—
B. B., Włodzimierz	2,—
B. Rogulska, Bodzanów	10,—
X. B. Zyliński, Powursk	3,—
Urząd Parafjalny Bieliny	5,—
Urząd Parafj. Bruckenthal	2,—
J. Kobylańska, Busk	2,—
X. E. Pawłowski, Węglewice	3,—
M. Dębicka, Szemborowo	10,—
J. Staszkowa, Sarnowa	5,—
Zakład św. Józefa, Kępno	3,—
X. K. Morkowski, Korzec	2,—
Fr. Miłostanowa, Kiszkowo	10,—
E. Assmann, Działdowo	5,—
M. Rosenbergowa, Lubasz	10,—
X. Prałat Mędlewski, Gostyń	3,—
X. A. Kresa, Okrzeja	2,—
W. Topolska, Kielce	1,—
T. Kotowicz, Łużna	1,—
Urząd Parafjalny Regulice	5,—
X. M. Wójcik, Bodzentyn	3,—
M. Szembelowa, Wesoła	5,—

Konto P. K. O. 207 470. Sekretarjat św. Marcin 69.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

Podatek dochodowy

Stowarzyszenie Kupców w Warszawie wdrożyło ostatnio akcję w kierunku zmiany techniki wymiarowej podatku dochodowego. Dla dobra kupiectwa i przemysłowców należy życzyć sobie, aby starania Stowarzyszenia zostały uwieńczone powodzeniem.

W powodzeniu tej akcji zainteresowane są najszersze masy płatników podatku dochodowego, którzy bądź księgowości wogóle nie prowadzą, bądź też posiadają księgi, uznane przez władze skarbowe za niemiarodajne dla wymiaru podatku dochodowego. Wszystkim tym płatnikom wymierza się podatek dochodowy na podstawie t. zw. norm średniej zyskowności.

Podciąganie wszystkich przedsiębiorstw danej branży pod wspólny strychulec, jakim jest odnośna norma średniej zyskowności, powoduje wymiary niedoskonałe, a nawet wręcz niesprawiedliwe. Zważmy bowiem, jak różną jest skala zarobków na poszczególnych towarach nawet jednej i tej samej branży; upamiętnijmy sobie, że bardzo często przedsiębiorstwa prowadzą towary, podpadające pod różne grupy (uwidocznione w tablicy norm zyskowności); wreszcie: zdajmy sobie sprawę, jak różną w poszczególnych przedsiębiorstwach nawet tej samej branży jest wysokość kosztów handlowych. Mając na uwadze wyliczone okoliczności uświadomimy sobie, jak niedoskonałym jest wymiar pod. dochodowego na podstawie norm średniej zyskowności.

Szczególnie w okresie kryzysu gospodarczego kwestjonowany wymiar objawia się, jako niesprawiedliwy. W takim okresie osiągnięty obrót nie może być absolutnie żadnym sprawdzianem dochodu. Jest bowiem rzeczą powszechnie znaną, że w okresach złej konjunktury kupcy wyprzedają swe zapasy towarowe b. często poniżej ceny nabycia towaru, aby uruchomić kapitał, włożony w towar i zdobyć w ten sposób środki na pokrycie niezbędnych wydatków, związanych z utrzymaniem przedsiębiorstwa i wyżywieniem rodziny. Obliczanie w takich razach dochodu na podstawie osiągniętego obrotu jest oczywiście błędne i niesprawiedliwe.

Aby zaradzić opisanemu stanowi rzeczy Stowarzyszenie Kupców Polskich wysunęło następujące dwa wnioski:

1) System wymierzania podatku dochodowego na podstawie norm średniej zyskowności powinien być— szczególnie w okresie kryzysu — stosowany jedynie w wyjątkowych wypadkach, kiedy władze skarbowe nie rozporządzają innemi danemi, a w szczególności wtedy, kiedy podatnik nie złożył zeznania o dochodzie.

2) Władzeskarbowe winny okazywać większą wnikliwość w zeznania o dochodzie, składane przez płatników, które to zeznania winny być traktowane nie jako zwykła formalność, lecz jako punkt wyjścia do wniosków i uchwał władz wymiarowych.

Obydwa postulaty są bardzo na czasie, wobec przystąpienia władz wymiarowych do pracy nad wymiarem podatku dochodowego za r. 1931.

Co zdziałano na konferencji warszawskiej?

Komitet studjów bloku państw agrarnych zakończył w sobotę swoje 4-dniowe obrady i wypracował propozycje, jakie przedstawi w dniu 5-tym września r. b. w Stresie, na plenarnem posiedzeniu państw środkowo- i wschodnio-europejskich. Zarówno konferencja warszawska, jak i obrady w Stresie stanowią przygotowania do światowej konferencji ekonomicznej, jaka jesienią r. b. odbędzie się w Londynie.

Streszczenie protokółu końcowego konferencji warszawskiej podaliśmy w porannym numerze niedzielnym (nr. 391). Pragniemy poniżej wyłuskać z rezolucyj komitetu studjów, co w nich najważniejsze.

Mówiąc prosto z mostu, określić można zainteresowanie konferencji warszawskiej jako szukanie sposobu uporania się państw rolniczych z długami zagranicznemi oraz jako poszukiwanie drogi, na której możnaby sprowadzić nowe kapitały zagraniczne do tychże państw. Jak wiadomo, państwa rolnicze Europy wschodniej i środkowej już przed wojną były dłużniczemi; zaś po wojnie ten ich charakter pogłębił się i zgeneralizował. Niema w tem nic zdrożnego, gdyż pożyczki zagraniczne służyły celowi uruchomienia sił produkcyjnych w gospodarczo słabo rozwiniętych państwach rolniczych. Niestety kryzys światowy odbił się fatalnie na sytuacji tej połaci Europy, w której żyjemy.

Przedewszystkiem ruch kapitałów przyjął kierunek odwrotny od dotychczasowego. Mianowicie mocarstwa finansowe, jak Francja, W. Brytanja i Szwajcarja, od r. 1929 przestały być eksporterami kapitału, a stały się importerami. Powstał więc taki stan rzeczy, w którym państwa finansowo anemiczne zasilają w kapitał państwa bogate. Oczywiście, głęboki ten przewrót w ruchu kapitałów odbił się fatalnie na sytuacji finansowej państw rolniczych. Ich obroty towarowe nie mogły przystosować się do nagłej zmiany, wskutek czego powstała konieczność wywozu złota i dewiz, co znów podkopało fundamenty walutowe.

Otóż, komitet studjów bloku agrarnego proponuje oświadczyć w Londynie: — „Chcecie od nas spłaty długów, to umożliwcie nam tę spłatę przez odbiór naszych towarów. Stosujcie preferencje do importu pochodzącego z naszych państw. Pieniędzy nie mamy, ale mamy nadmiar zbóż i produktów hodowlanych, którego nie możemy się pozbyć wskutek waszych niemiłosiernych zarządzeń prohibicyjnych. Płacić chcemy, ale — towarem"!

Nie dość na tem. Blok agrarny tylu nasłyszał się deklamacyj i w Paryżu i w Genewie na temat solidarności gospodarczej państw europejskich, że postanowił ową poezję pan-europejską przetłumaczyć na prozę i zaproponował (a raczej zaproponuje wpierw w Stresie, a potem w Londynie), co następuje:

Celem przywrócenia płynności instytucjom finansowym państw rolniczych, a co zatem idzie, celem ożywienia życia gospodarczego we wschodniej połaci Europy, każde z państw dłużniczych zamierza emitować pożyczkę na zachodnio-europejskich rynkach pieniężnych. Te indywidualne zobowiązania każdego państwa dłużniczego musiałyby być wzmocnione (i tutaj tkwi sedno rzeczy!) gwarancją państw, na których rynkach obligacje byłyby ulokowane. Tak zagwarantowane papiery z pewnością znalazłyby nabywców.

* * *

Konferencja warszawska przynajmniej jasno postawiła sprawę. Blok agrarny, zwracając się pod adresem mocarstw zachodnio-europejskich oświadcza: — „Jeśli chcecie dać realny wyraz solidarności europejskiej, to udzielcie nam 1) preferencyj na import naszych towarów oraz 2) gwarancyj dla naszych pożyczek"! Ciekawi jesteśmy, co nam odpowiedzą...

KRONIKA GOSPODARCZA

Bilans kryzysu światowego.

Biuro ekonomiczne Ligi Narodów zestawiło ciekawe dane, dotyczące zarządzeń z dziedziny polityki finansowej i reglamentacyjno-celnej poszczególnych państw, jakoteż wzajemnych obrotów handlowych między krajami.

Dane te odzwierciadlają w całej pełni bezradność i bezplanowość międzynarodowej polityki gospodarczej i dają obraz skurczenia się handlu zagranicznego w poszczególnych państwach, wynikłego z wzmagającego się stale kryzysu, oraz spowodowanego w dużej mierze wymienionemi zarządzeniami.

Standart złota zniesiony został w następujących państwach: Wielka Brytanja, Argentyna, Urugwaj, Brazylja, Chile, Venezuela, Paragwaj, Peru, Szwecja, Norwegja, Danja, Portugalja, Egipt, Boliwja, Finlandja Japonja, Grecja.

Ograniczenia przywozu wprowadziły: Niemcy, Austrja, Belgja, Danja, Hiszpanja, Estonja, Francja, Grecja, Węgry, Włochy, Łotwa, Norwegja, Rumunja, Czechosłowacja, Turcja, Jugosławja.

Handel zagraniczny poszczególnych państw w roku bież. obniżył się w porównaniu z rokiem 1930 od 40 do 50 proc.

PODATKI I OPŁATY

(p) **Obciążenie podatkowe a dochód społeczny.** O wysokości obciążenia podatkowego decydują nietylko cyfry tego obciążenia w stosunku do dochodu społecznego, ale i absolutna wysokość tego dochodu, t. zn. im większy jest przeciętny dochód społeczny w państwie, tem większe ciężary są z łatwością znoszone przez podatników. Pod względem dochodu społecznego Polska zajmuje wśród państw europejskich 22 miejsce z przeciętnym dochodem społecznym w wysokości 614 zł. na głowę ludności rocznie, podczas gdy pierwsze miejsce zajmuje Anglja (3.338 zł.), następnie Holandja (3.320 zł.), ósme Danja (2.430 zł.), dziesiąte Niemcy (2.288 zł.), czternaste Włochy (1.260 zł.), dziewiętnaste Rumunja (835 zł.), dwudzieste pierwsze Litwa (646 z.). Równocześnie w Polsce przypada na mieszkańca 92.3 zł. wydatków państwowych, czyli 15 proc. jego dochodu społecznego. Oczywistem jest, że jeżeli podatnik w Anglji przy 3.328 zł. rocznego dochodu płaci 22.3 proc., w Niemczech przy 2.288 zł. — 17 proc., we Francji przy 2.120 zł. = 16.9 proc. w Czechosłowacji i Włoszech przy więcej niż podwójnym dochodzie polskim 15.3 względnie 16.3 proc., to położenie polskiego płatnika jest o wiele gorsze.

Z KRAJU

(k) **Lekki wzrost protestów wekslowych w lipcu.** Według danych G. U. S., zaprotestowano w lipcu r. b. ogółem 288.3 tys. sztuk weksli na sumę 66 milj. zł., wobec 289.4 tys. weksli wartości 63.6 milj. zł. w czerwcu r. b. Ilość protestów wekslowych w lipcu ub. r. była natomiast znacznie większa, wynosiła bowiem 444.7 tys. sztuk weksli na sumę 109.6 miljonów złotych. Stosunek weksli protstowanych do płatnych wynosił według obliczeń Instytutu badania konjunktur gosp. i cen w lipcu r. b. 13 proc., wobec 10.8 proc. w czerwcu rb. a 12.4 proc. w lipcu 1931.

(k) **Pomimo kryzysu — wzrost oszczędności.** Pomimo wzmagającego się stale kryzysu gospodarczego i normalnego w tym okresie odpływu wkładów, ze względu na wyjazdy letnie itp. wkłady w Pocztowej Kasie Oszczędności, jako też w kasach komunalnych i niekomunalnych w lipcu rb. osiągnęły wzrost. Stan wkładów oszczędnościowych w P. K. O. na dzień 31. 7. r. b. wynosił 394.859 tys. zł., wobec 386.140 tys. na 30. 7. rb., wzrósł więc o 2,3 proc. Równocześnie lokaty na rachunkach bieżących, czekowych i żyrowych zwiększyły się ze 147.992 na 152.707 tys. zł. W 377 kasach komunalnych wkłady na książeczkach oszczędnościowych wzrosły z 526.504 tys. na 528.899 tys. zł., t. j. o ½ proc., natomiast lokaty instytucyj finansowych zmniejszyły się z 33.966 na 32.887 tys. zł., a wkłady na rachunkach bieżących, czekowych i żyrowych z 48.174 na 45.047 tys.

(k) **Powstanie nowej organizacji.** W niedzielę, 28 sierpnia br. odbył się w Ostrowie zjazd kupców materjałów opałowych z południowej części województwa poznańskiego. Na zjazd przybyło z rozmaitych miast 43 przedstawicieli tego handlu. Zjazdowi przewodniczył p. Stanisław Kołodziejczak. Po wysłuchaniu referatu p. Stefana Tuchockiego postanowiono założyć Zrzeszenie kupców opałowych na południową część woj. poznańskiego z siedzibą w Ostrowie. Do opracowania statutu wybrano p. p. Wrobińskiego, Kołodziejczaka, Gibasiewicza i Tuchockiego. Jednym z głównych celów nowopowstałego Zrzeszenia ma być walka z pokątnym handlem węgla, staranie się o lepszy zbyt i warunki na polu handlu materjałami opałowemi oraz ustalanie wspólnych zasad, co do różnych nie korzystnych temu handlowi objawów naszego życia gospodarczego, jak kredyty, frachty kolejowe itp. Następny zjazd celem przyjęcia statutu oraz wyboru władz Zrzeszenia odbędzie się w Ostrowie w niedzielę, 18 września br. w sali strzelnicy miejskiej. (St. T.)

Z ZAGRANICY

(z) **Zadłużenie Niemiec.** Berliński Instytut Konjunktury ogłosił świeżo statystykę zadłużenia Niemiec. Wyniosło ono w końcu 1931 r. ogółem 93.6 miljardów mk. Odsetki zaś tej sumy wyniosły 7.6 miljarda, z której to sumy równe 1.2 miljarda przypadło na krótko i długoterminowe kredyty zagraniczne. Okazuje się zatem, że ciężar odsetkowy Rzeszy w niewielkiej tylko części przypadł na jej zadłużenie zagraniczne. Ze statystyki Instytutu Konjunktury wynika także, iż ciężar ten w 1931 r. wyniósł 13.8 proc. dochodu narodowego.

Za ogłoszenia i reklamy odpowiada administracja w osobie Antoniego Leśniewicza w Poznaniu.

Dnia 31 sierpnia, o godz. 4,40 rano, zasnęła w Bogu, opatrzona Sakramentami św., po długich i ciężkich cierpieniach, nasza ukochana matka, babcia, siostra, szwagierka i ciocia, ś. p.

z Kurnatowskich

Leokadja Bączyńska

w 74 roku życia. Wyprowadzenie zwłok z domu żałoby we Wronkach, ul. Poznańska 37 (Bank Ludowy) odbędzie się w sobotę o godz. 10 przed poł. Pogrzeb w Poznaniu z kaplicy cmentarza Farnego, ul. Bukowska, w sobotę o godz. 3,30 po poł., o czem donoszą prosząc o modlitwę

dw 1 027

w imieniu ciężko strapionej rodziny

Wronki. **Franciszek i Jadwiga Sokołowscy.**

Na rok szkolny 1932/33 poleca

podręczniki szkolne i nuty

wszystkich szkół

A. CYBULSKI, Księgarnia nakładowa

Poznań, św. Marcin 9/10.

zw 15 709

Wróciłem

Tadeusz Maciejewski

Dentysta

ul. Wrocławska 30, tel. 30-40

zw 15711

Wróciłem

Dr. B. WATTA-SKRZYDLEWSKI

lekarz chorób serca.

Instytut Elektrokardiografji i Radjologji serca

Poznań, św. Marcin 66-67, I. telefon 12-75

Godziny przyjęć 12-2 i 6-7. dw 990

Wróciłem

Dr. H. Danecki

Specj. chorób skórnych i moczopłciowych.

POZNAŃ, św. Marcin 58, I.

Tel. 52-71 zw 15712

Przeniosłem swoją praktykę dentystyczną z ul. św. Marcina 52/53 na

ul. Fredry 4, I. piętro.

Ludwik Oppeln-Bronikowski,
dentysta.

Telefon 59-41. Godziny przyjęć: 9-1 4-6.
zw 15677

Od 1. 9. 1932 przyjmuje jak zwykle

Wł. Zygmaniak

Dentysta

Rynek Jeżycki 1. *Telefon 75-20*
jw 1492/3

Zawiadomienie!

Dnia 1 września otwieram w Poznaniu przy Starym Rynku 49, I. p. krawiectwo damskie pod firmą

„Pani"

Kierownictwo przedsiębiorstwa powierzyłam rutynowanym fachowcom.

Przyjmuję zamówienia na miarowe wykonywanie płaszczy, sukien, kostjumów i futer z własnych i dostarczonych materjałów, podług najnowszych żurnali. Ze względu na trudne warunki unormowałam ceny jak najniższe, zapewniając solidną pracę i punktualną dostawę.

dw 1011 **K. Jaworska.**

HALLO — UWAGA!!!

CUKIERNIA „FANGRAT" - POZNAŃ - AL. MARCINKOWSKIEGO 8.

Z dniem 1 września 1932 r.
występuje ze swoim znakomitym zespołem artysta-skrzypek i kompozytor
dw 1028 ***ANT. J. WROŃSKI***
HUMOR - Poraz pierwszy w Poznaniu. - ***ŚPIEW***
UWAGA:

KONCERT CODZIENNIE. W CZASIE NIEPOGODY w LOKALU

Rendez-vous eleganckiego Poznania tylko w wytwornym i najtańszym lokalu

„Palais de Danse"

ul. Piekary 16/17 (Pasaż „Apollo") Telefon 11-92

Kawiarnia | **Restauracja**
Kabaret | **Bar Amerykański**

Ceny rewelacyjnie niskie!

Codziennie od godz. 22-giej pierwszorzędne występy artystyczne **sił krajowych i zagranicznych.**

Od dnia 1-go września r. b. zmiana programu artystycznego. Występuje światowej sławy duet węgierski muzykalno-taneczny **Roseray & Carlos**

oraz wiele innych atrakcji!

Nowozaangażowana pierwszorzędna przebojowa orkiestra koncertuje pod batutą znakomitego kapelmistrza

p. Bronisława Gładysza

Znakomity tancerz salonowy p. **Jerzy Coritini** do dyspozycji Szan. Gości.

Wykwintna kuchnia polsko-francuska.
— — Obficie zaopatrzony zimny bufet. — —

UWAGA! Co niedzielę i święta od godz. 5 UWAGA!

„FIVE O'CLOCK TEA"

z całkowitym programem artystycznym. **Nakrycie 2 zł**

Właściciele: **W. Dąbrowski i L. Szylke.**

Przedstawiciela

zdolnego i sumiennego na Poznańskie (oprócz miasta Poznania) i Pomorze, poszukuje **fabryka sukna.** Zgłoszenia do eksp Kurjera Poznańskiego pod **zw 15704**

Samodzielna

książkowa-bilansistka

władająca poprawnie językiem polskim i niemieckim, pisząca biegle na maszynie, **potrzebna zaraz.** Wyczerpujące oferty z odpisem świadectw oraz fotografje upraszają **Bracia Gumińscy, Starogard.** dw 1021

Niniejszem uprzejmie zawiadamiam, że w dniu **1 września r. b. otwieram**

Skład Bławatów

w Poznaniu przy ul. Zamkowej 5, narożnik Rynkowej

pod firmą:

J. ZAGRODZKI

Skład mój zaopatrzyłem w najmodniejsze materjały jedwabne, wełniane, bawełniane, lniane, firany i inne wyroby w zakres branży wchodzące i polecam powyższe P. T. Publiczności **po cenach dostosowanych** do obecnego kryzysu.

Staraniem mojem będzie **skorą i fachową** usługą jako też **niskiemi cenami** zjednać sobie względy i zaufanie Szanownej Klienteli.

Z poważaniem

J. ZAGRODZKI.

Pw 4071-25.60

SZKOŁA KOSMETYCZNA
STEFANA ARTYMINSKIEGO

Warszawa, Nowy-Świat 26 dająca prawo otwarcia gabinetu kosmetycznego, rozpoczęła zapisy słuchaczek-y. Wszechstronne nauczanie kosmetyki współczesnemi metodami: własna, paryską, angielską, wiedeńską. Kurs czteromiesięczny. Wykładają lekarze specjaliści. Szkoła posiada Zakład kosmetyczny, laboratorjum kosmetyczne, bibljotekę. Zajęcia praktyczne codziennie. Niezamożnym ustępstwa. Przyjezdnym ułatwienia mieszkaniowe. Informacje, programy wysyłamy bezpłatnie. **Kierownik Szkoły Doktór Borkowski.**

nw 5269

SIERPIEŃ-WRZESIEŃ

najodpowiedniejsze miesiące do zamówienia

FUTRA

W miesiącach tych nasze oddziały miarowe nie są tak przepełnione pracą, jak w pełni sezonu, wobec czego jesteśmy w możności wykonać każdą nam zleconą sztukę jeszcze precyzyjniej. Składnice nasze już bogato asortowane w najmodniejsze i najlepsze

MATERJAŁY NA POSZYCIA

Jako spody polecamy **PIŻMOWCE-OPOSY i uszlachetnione barany,** ostatnie są bardzo trwałe i lekkie, nie puszczające włosów, na kołnierze dajemy **wydry naturalne — foki czarne — oposy i karakuły.**

— ***Ceny dostosowane do obecnego kryzysu.*** —

Specjalność: **modernizacje i poszycia futer męskich** pod kierownictwem pierwszorzędnych sił fachowych, za dobry krój i beznaganne wykonanie pełna gwarancja.

Kilkaset **futer** spacerowych i do podróży już na składzie, z każdym tygodniem przybywa więcej. Rychły zakup gotówkowy — latowe wykonanie a zatem **„TANIO"**

Szczególnej uwadze światu modnemu polecamy nasze oddziały **na miarę,** które stoją u szczytu doskonałości.

Olbrzymie masy materjałów pierwszorzędnej jakości na składach.

d 795/6

EDMUND RYCHTER, Poznań,

TELEFONY: 26-07 54-15, 54-25, 21-71

ul. Fr. Ratajczaka 2
ulica Wrocławska 15
ulica Wrocławska 14

Nowo otworzony czwarty olbrzymi magazyn Ostrów Wlkp. Rynek 18 telefon nr. 35.

KONKURS

z cennemi nagrodami.

Jaka ilość wypracowanych szpulek filmowych we własnem laboratorjum w bieżącym sezonie znajduje się w oknie wystawowem firmy Pw 4070-35.61

Jan Szymkowiak

Specjalny Skład Aparatów Fotograficznych

Aleje Marcinkowskiego 24 - Telef. 53-37

W związku **z nowym rokiem szkolnym** rozpoczynają się systematyczne

kursy gimnastyki leczniczej.

Dla dzieci szkolnych przewidziane specjalnie dogodne warunki.

Wpisy przyjmuje codziennie biuro.

Przyjmowanie pacjentów codziennie jak dotąd (od 11—13 i 18—19).

Poznański Zakład Ortopedyczny im. B. S Gąsiorowskiego

ul. Gąsiorowskich 7 — Dyrektor Dr. Grobelski.

Pw 4062/3-35.50/1

Trwała i wodna ondulacja to nowoczesny sposób fryzowania. Farbowanie włosów, brwi i rzęs. Manicure, prace perukarskie, spec. peruczki do użytku dziennego wykonuje starannie i po cenach umiarkowanych

„Salon de Coiffure"
N. Muszyński
(dla Pań i Panów)
ul. 27 Grudnia 4 i 3 Maja 3.
Pw 4066-35.53

Umywalki
Garnitury umywalkowe
Łóżka żel.
Materace wyściełane

Bolesław Ziętkiewicz,
magazyn wypraw kuchennych
Poznań, ul. Nowa 8, telefon 35-65

zw 15714

Prymus

kursu dekoracji okien wystawowych, z szkołą handlową, zaznajomiony z ekspedjowaniem, **poszukuje posady.** Zgłosz. do Kurjera Poznańskiego **zw 15715**

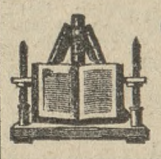

Oprawy książek
wszelkiego rodzaju
Introligatornia
Drukarni Toruńskiej
T. A. w Toruniu
ul. św. Katarzyny 4.

Podaję do łaskawej wiadomości Szan. Klienteli, iż z dniem 1 września **otwieram**

Filję.

Tak jak przy ul. Marszałka Focha 72 zdołałem zaskarbić poparcie Szan. Klienteli przez

doskonałe pieczywo i wyroby cukiernicze,

tak również liczę na poparcie mojej Filji przy

ul. Gwarnej 13.

Z poważaniem

A. Dolecki.

nw 5083

UWAGA! UWAGA!

Niniejszem podaję Szanownym Odbiorcom i P. T. Publiczności do łaskawej wiadomości, że przeniosłem swój **interes drobiu, dziczyzny i nabiału** z Wielkich Garbar 20 na

ul. Podgórną 10, skład nr. 12

którego otwarcie nastąpi dnia 1 września b. r.

Dziękując za dotychczasowe poparcie, polecam przedsiębiorstwo moje łaskawej pamięci, zapewniam że staraniem mojem będzie rzetelną i skorą obsługę pozyskać nadal zaufanie Szanownych Odbiorców.

zw 15716 **Z poważaniem J. KOWALIK.**

SENSACYJNA NOWOSC!
ŚRODEK DO GOLENIA!

Goli bez brzytwy, maszynki, aparatu, mydła i bez pendzla, skaleczenie lub zakażenie krwi jest wykluczone, całe golenie trwa najwyżej 10 minut, do golenia potrzeba tylko małą drewnianą łopatkę we formie noża oraz wodę i ręcznik, każdy nawet laik potrafi sam golić. Środek do golenia oraz pouczenie wysyłamy po otrzymaniu zł 5,—. **W. TABADZIŃSKI, Warszawa, Ciasna 5 m. 13.**
nw 4 971

Do wynajęcia korzystnie
SKŁAD

parter i I. piętro z własną instalacją centralnego ogrzewania ewtl. z kompletnem urządzeniem w dobrym stanie. Oferty do Kurjera Poznańskiego pod **dw 1 025**

Posadzkę parkietową

wyborowej jakości, absolutnie suchą z fachowem układaniem pod gwarancją dostarcza Pw 18 609-55.310

Reprezentant na Poznań
E. Kampe
Strzelecka 19.

Fabryka parkietu
Inż. G. Chojnacki, Sp. z o. p.
Reda, Pomorze

LOKALE RESTAURACYJNE
przy ul. Marszałka Focha 40 (Park Wilsona) zaraz do wynajęcia. nw 5 275
Bliższych informacyj udzieli Magistrat XII a — Administracja Domów Miejskich — Plac Sapieżyński 9 — II p. pokój 41.

MAGISTRAT XII a.

Przetarg publiczny

Starostwo Krajowe w Poznaniu odda w drodze przetargu publicznego na przeciąg jednego roku, począwszy od dnia 1 października 1932 r. dla Wojewódzkiej Kliniki dla Kobiet i Szkoły Położnych w Poznaniu ul. Polna 17, dla przeciętnej dziennej ilości ca 260 osób dostawę następujących artykułów:

a) pieczywa (chleba i bułek),
b) mleka, masła i jaj, nw 5276
c) mięsa i wyrobów mięsnych,
d) towarów kolonjalnych-spożywczych,
e) środków opatrunkowych jak gazy, ligniny, waty i przyborów lekarskich.

Oferty należy składać w zapieczętowanych kopertach z napisem „Dostawa dla Kliniki" pod adresem Starostwa Krajowego w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 29.

Zastrzega się prawo swobodnego wyboru oferenta, podział dostawy lub nieuwzględnienia żadnej z ofert.

Szczegółowe warunki dostawy wyłożone są do wglądu w pokoju 57 Starostwa Krajowego w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 29.

Termin składania ofert upływa z dniem 15 września r. b. o godz. 10-ej przed południem.

Poznański Starosta Krajowy.

Łóżka żelazne
Materace wyściełane
Umywalki
Garnitury umywalkowe
W. JANASZEK, Poznań,
ul. Jezuicka 1.
Pw 3 999-34,38

Kupię
młocarnię
60 do 66 cali, używaną w dobrym stanie, nowszy model.
Maj. Niepruszewo, p. Otusz.
zw 15 707

Lokata pieniędzy

Dla działów rodzinnych chcę **sprzedać** pierwszą, po Ziemstwie, **hipotekę ponad 200 tysięcy zł** na majątku ziemskim, będąc gotowym do ustępstw lub ewentualnego przejęcia za część hipoteki pewnych papierów. Oferty do Kurjera Poznańskiego pod **zw 15 699**

Podłogowe deski
szpundowane i heblowane, listwy podłogowe, wyłogi, listwy profilowe, belki, kantówkę, szalówkę i łaty oraz deski obrzynane i nieobrzynane po cenach konkurencyjnych poleca
Leon Żurowski,
skład drzewa i obróbka,
POZNAŃ, Raczyńskich 3/4
przy pl. Bernardyńskim.
Telefon nr 10-87.
Pw 3 910-34,72

Mereżkę
okrętkę, dziurki, plisowanie, dekatyzowanie obciąganie guzików, nadrabianie stóp, podnoszenie oczek, hafty, monogramy, wykonuje terminowo najtaniej
„HAFTOPLIS"
St. Rynek 10 (wejście Kurzanoga obok firmy Czepczyński i Kruk).
Filja Romana Szymańskiego 1. Plac Świętokrzyski.
Pw 3 102-17.44

Nagłówkowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 100 słów, w tem 5 nagłówkowych.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-łamowy milimetr 50 groszy

Znak oferty (naprzykład: n 2395, z 21205, d 1811 i t. d. = 1 słowo.
Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

1 SPRZEDAŻE

Motor
na gaz ssany z koksu, 135 konny, bardzo mało używany najlepszy model fabryki Deutz kompl. z gazownią sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zdw 91 649

Najtaniej u Staszewskiego
Wyspiańskiego 15 a. Słoje litrowe 30 groszy guma 10 groszy, sprężynka 5 gr łyżeczki do kawy grubo srebrzone 40 groszy.
zdw 41 443

„Antyki"
meble używane sprzedaje, kupuje. Wielkie Garbary 39.
Pw 3 908

Sypialnie
bardzo tanio sprzedaje Stolarnia, Kwiatowa 6. zdw 93 886

Urządzenie składowe
repozyt., stoły, kasa, gablotki, piec żelazny zaraz za cenę 150 zł sprzedam. Słowackiego 16, m. 1.
zdw 94 016

Wózek
dziecięcy biały sprzedam. Małe Garbary 9, m. 23. zdw 94 005

Wyżła
ułożonego sprzedam. Plac Nowomiejski 6 a, m. 25. zdw 94 189

Parcele
najlepsze położenie Debca sprzedam. Wiśniowa 102
zdw 94 175

Skład
towarów krótkich bardzo korzystnie sprzedam. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 93 454

Maszynę
damską sprzedam 100 zł. Warsztat, Kraszewskiego 5.
zdw 94 181/2

Piec
kąpielowy, kuchnie westfalska sprzedam. Wojciechowski, Woźna 16 rw 2 923

Parcele
ogrodnicze jednomorgowe pod Poznaniem przedłużeniu ulicy Dąbrowskiego na 4—5 letnie spłaty przy wpłacie 10% sprzedaje Biuro maj Swadzim Poznań, ul. Gwarna 9 Cena za mtr. kwadratowy od 40 groszy. dp 926

Dom
nowy, zabudowaniem, ogrodem, miasteczku sprzeda właściciel. — Oferty Kurjer Pozn. zdw 93 901

Skład
z pokojem okolicy Gwarnej tanio odstąpię. Adres Kurjer Poznański zdw 93 932

Fortepian
śliczny ton (Wolkenhauer) sprzedam. Poznańska 27, 5.
zdw 93 280

Gramofony mechanizmy najtaniej
Płyty nowe od 95 groszy. F. Bałoń, Woźna 12. Pw 3 552-30,74

Parcele budowlane
przy Szosie Warszawskiej w stronę Głównej bezpośrednio przy Osiedlach „Dom Własny" „Praca" wodociąg, kanalizacja, dogodna komunikacja sprzedaje właściciel Małecki Droga Dębińska telefon 11-90.
Pw 3 557-31,41

Waga
kramna na 5 kg (kompletna) 30 zł. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 94 121

Naprawa
złotych wiecznych piór wszelkich systemów na poczekaniu, zamiana stalówek. — Specjalny skład wiecznych piór. Józef Czosnowski, Ratajczaka 2. Artykuły szkolne tanio.
zdw 91 305

Dom
nowy 8 ubikacyj, 865 kw. ogrodu sprzedam. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 94 159

Kolonjalka
dobrze prosperująca mieszkaniem 3 000. Ratajczak, plac Sapieżyński 4. zdw 94 160

Pianino
gabinet męski garniturem klubowym skórzanym, serwis obiadowy złotym brzegiem. Jasna 12 m. 5. zdw 94 169

Dom
blisko Poznania 8 ubikacyj, ogrodem, cena 8 000 sprzeda Metelski, Zielona 3 m. 21. zdw 94 088

Gościniec
rzeźnictwem koncesją, blisko Poznania, zabudowania masywne, 2 morgi ogrodu powodem starość, 10 000, wpłaty 6 000. Polonia, Poznań, Kantaka 5. zdw 94 105

Bemberga pończochy taniej jak w Łodzi
z prawdziwym szewkiem 1.95, 2.25, 2.50; złoty Bemberg 2.75, 3.50; jedwab do prania 1.10; macco 0.50; tenisówki 0.40; bezrękawniki 2.25; nowość wełniane 3.90; rękawiczki 0.95; krenowe 1.95; modne 1.75, 2.50; Pantalony macco 0.85; jedwabne 1.45; milonez 2.90; Bielizna, największy wybór najtaniej tylko — Warszawski Skład Fabryczny, Jadwiga Podbielska, Wielkie Garbary 40 naprzeciw Wodnej. zdw 93 864

Folwark
350 mórg blisko Poznania, zabudowania dobre cena 70 000, wpłaty 40 000. Polonia, Poznań, Kantaka 5. zdw 94 106

Radjo
„Nora" 3 lamp. na prąd stały z wbudow. 4 biegunowym głośnikiem 450 zł. Adres Kurjer Poznański zdw 94 113

Skład
spożywczy tanio sprzedam. Woźna 21. zdw 94 117

Samochód
marki Oldsmobile beznagannym stanie okazyjnie sprzedam wzgl. zamienię na mały samochodzik z dopłatą. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 967

Chcesz sprzedać kupić, zamienić
samochód względnie części zgłoś „Komisowy Autopark", Poznań Przemysłowa narożnik Jakóba Wujka. zdw 90 716

Parcele Kobylnica
na dogodnych warunkach spłaty sprzedam. Informacje Stachecki, Gwarna 12. zdw 92 084

Miód
czysto pszczelny, podolski wysyłam za zaliczką 5 kg. zł 9, 10 kg. zł 17. Polmiód, Brzeżany.
zdw 93 896

Pewna
korzystna lokata kapitału. Do nabycia wytwórnia soków i zastrzeżonych specjalności. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 632

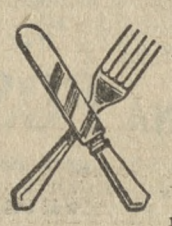

Nierdzewne
noże i widelce „Gerlacha" w wielkim wyborze, po bardzo niskich cenach poleca Bolesław Ziętkiewicz. — Specjalny magazyn wypraw kuchennych, — Poznań, Nowa nr. 8. Telef. 3565
dp 983

Kantówka
40, łaty 10 gr mtr. Rynek Łazarski 17. zdw 90 022

Sprzedam
wynalazek z dziedziny higjeny szpitalnej i mieszkań. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 93 580

Motocykl
marki „Ariel" 500 cm tanio sprzedam. Gąsiorowskich 10 mieszkanie 9. zdw 93 583

Reklamy handlu i przemysłu
do 100 słów, obliczone po cenie
„drobnych"
i tu zamieszczone, odnoszą
równie dobry skutek!

Pianino nowe
Półwiejska 24 „Fryzjer".
zdw 93 985

Gospodarstwo
20 mórg, pszenna ziemia, wełbowane, kompletne inwentarze, cena 6 000. Jaśkiewicz, Poznań, Fredry 6. zdw 94 173

Domek
rodzaj willi z ogrodem przy Poznaniu, las, woda obok, 7 000 sprzedam zaraz. Oferty Kurjer Pozn. zdw 93 594

Autobus
bardzo tanio. Półwiejska 7 mieszkanie 7. zdw 94 192

Gospodarstwo
128 mórg prywatne, dom 6 pokoi, budynkami, inwentarzem sprzedam od miasta gimnazjum 2 klm. Cena 42 000, wpłaty 13 000, reszta na 20 lat. Sowiński, Poznań, św. Marcin 22, telefon 18 97.
zdw 94 195

Karoserja
autobusowa dobrym stanie okazyjnie. Półwiejska 7 mieszk. 7.
zdw 94 191

Skład
cukierków i papieru, dobrze zaprowadzony przy ruchliwej ulicy z powodu przejęcia innego przedsiębiorstwa na sprzedaż. Adres wskaże Kurjer Poznański
zdw 93 590

Podwozie ciężarowe
za bezcen. Półwiejska 7, mieszkanie 7. zdw 94 194

Postaw walcowy
1000×350 podwójny, kompletny, dobrze utrzymany sprzedam za gotówkę. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 93 735

Parcelę
pod budowę willi, ogrodzona przy ulicy zabudowanej Łazarz blisko tramwaju sprzedam. Warunki korzystne. Oferty podając wysokość zaliczki Kurjer Poznański zdw 93 604

Parasole
ogrodowe, balkonowe, deszczowe i słoneczne poleca Wytwórnia Parasoli, Wielka 27/29. dw 705

Sprzedam
biurko męskie z krzesłem 75. Dąbrowskiego 69, mieszkanie 7.
zdw 94 207

Kino
dźwiękowe, bezkonkurencyjne, w mieście 60 tysięcy mieszkańców, do sprzedania. — Zgłoszenia pod nw 5 274 do Kurjera Pozn.

30 — 40
litrów mleka dziennie do oddania natychmiast. Dąbrowskiego 132.
zdw 94 229

Samochód
ciężarowy Chevrolet 1½—2 tonn okazyjnie sprzedam. Garaże Dąbrowskiego 33. zdw 94 231

Dom
piętrowy, 10 lokatorów, pół morgi ogrodu, dochód 5 000, cena 20 tys., wpłaty 14 000. Metelski, Zielona 3 m. 21. zdw 93 205

Dwa łóżka
dąb, Bandel. Kantaka 7.
Pw 4 068-35,58

Szkło do zapraw
Aparaty (Wecka)
Serwisy stołowe
Wyprawy — Prezenty
kupujcie tylko wprost Wroniecka 24. Hurtownia Porcelany.
zdw 94 224

Motocykl
B. S. A. 500 ccm stan bardzo dobry 700 zł. Żydowska 29. rw 2911

Skład
Poznaniu za 1 500 sprzedam. — Paetz, Grobla 22. rw 2114

Skład
zboża z wymianą blisko Poznania odstąpię. Potrzebna gotówka 1300 zł. Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdw 93 621

Parcela
przy Diakoniskach 1 000 mkw. po 8 zł m kw., Osiecki, Mostowa 2.
zdw 93 664

Pianino
Ecke. Półwiejska 11, podwórze, lewo, III., prawo. zdw 93 933

Dywany Chodniki Kilimy najtaniej
w firmie Dywany Żywieckie — Bracia Góreccy. Poznań, Stary Rynek 44, I. piętro, wejście z ul. Woźnej.
Pw 4 121-35,57

Rower
nowy korzystnie. Słowackiego 48 mieszkanie 6. jw 1 504

Kawiarenka
cena 2 000 zł. Adres Kurjer Poznański zdw 94 149

Piesek
rasowy, ratlerek-pinczer, czarny, 6 tygodni do sprzedania. Górna Wilda 44, mieszk. 6. zdw 93 656

Harmonjum
(Kotykiewicz) sprzedam. Kraszewskiego 13 m. 5 zdw 93 838

Torebki i teki wyprzedaję za bezcen
damskie modne 2.50, 3.25, 3.90, 4.50; eleganckie nowość 5.50, 6.50, 7.70; Bagdad nowość 8.50, 9.50; Lakowe 9.90, 11.50, 14.50; Dziecięce 0.85; Parasole 3.90, 4.50, 5.50; Złote prety 7.50; jedwabne 9.85; 14.50; Kolorowe jedwabne 13.90. Największy wybór, najtaniej Jadwiga Podbielska, Wielkie Garbary 40 naprzeciw Wodnej.
zdw 93 865

Kilimów
artystycznych tkalnia. Wierzbięcice 13 m. 3. zdw 93 869

Tapczan
leżankę sprzeda tanio, przyjmuje naprawy. Zakład Tapicerski, Fredry 6. zdw 94 053

Skład
obuwia w centrum sprzedam bardzo korzystnie. Oferty Kurjer Pozn. zdw 94 036

Meble kuchenne
kupuje się najkorzystniej Łąkowa 4 a, stolarnia. zdw 94 032

Sypialnie
sprzedaje najtaniej — Stolarnia, Rybaki 15. nw 4 147/8

Tania
sprzedaż pończoch Bemberga 2.50, 2.75, 3.— 3.75 4.50 zł. Olbrzymi asortyment kolorów tylko w specjalnym magazynie pończoch A. Szymański — Poznań, św. Marcin 1 przy Placu Świętokrzyskim.
Pw 3135/6-27,47/8

Meble kuchenne
po każdej cenie sprzedaje wytwórnia mebli kuchennych. Piaskowa 3. Koniecki. zdw 91 850-1

Puszczykówko
parcela na dogodnych warunkach. Oferty Kurjer Pozn.
zdw 94 011

Kryształową
dużą lampę pięcioramienną sprzedam korzystnie. Oferty Kurjer
zdw 93 955

Okazja
z braku pomieszczenia wyprzedaję meble po najniższych cenach. Zofja Urbanowska, Dominikańska 7. zdw 93 215

Cegły
płyty szamotowe najkorzystniej sprzedaje „Makulatura", Spiżowa 80, telefon 77-60. zdw 93 723

Sprzedam
szafę, stół, trzy łóżka. Skarbowa 21 skład. zdw 93 687

Futro
długie karakułowe, dobry gatunek, jak nowe sprzedam. Oferty Kurjer Pozn. zdw 93 881

Łóżko
szafę z powodu zmiany tanio. — Kramarska 27, m. 11. zdw 93 818

5 KUPNA

Tapczan
szafę tanio kupię. Oferty Kurjer Pozn. zdw 94 221

Wózki
dziecięce używane kupuje Razer, Szewska 11 narożnik Małych Garbar. zdw 93 770

Maszyny
damskie używane, stare kupię. — Zapłacę najwyższe ceny. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 162/3

Składu
w dobrem położeniu w Poznaniu poszukuję wprost od gospodarza. Oferty Kurjer Pozn. zdw 93 519

Kupię
majątek ziemski, wpłacam 60 do 80 000 zł gotówką i płatną hipoteka 30 000 dol. 12%. Zgłoszenia „Majątek" Biuro Ogłoszeń, Bydgoszcz, Dworcowa 54. nw 5 031

Książki
powieściowe, naukowe i dzieła artystyczne. Kupuje — płaci najkorzystniej. Księgarnia Antykwarjat, Gwarna 20. zdwp 93 396

Samochody
do sprzedaży poszukuje Komisowy Autopark Przemysłowa, narożnik Jakóba Wujka. zdw 93 639

Majątek
kupię. Wpłata zł 35 000. Pośrednicy wykluczeni. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego
zdw 93 579

Fotograficzny
aparat 9×12 kupię. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 589

Psa
myśliwskiego młodego dobrze ułożonego na kuropatwy kupię zaraz. Zgłoszenia z opisem i cena Kurjer Poznański zdw 93 616

Kupię
buty długie (oficerskie) w dobrym stanie nr. 42 — 43. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 688

Biureczko
małe, damskie, styl Empire, mahoń, stary lub imitacja, kupię. — Zgłoszenia „Par", Aleje Marcinkowskiego 11, pod 35.54.
Pw 4 065 35.54

Pianino
kupię. Oferty z ceną Kurjer Poznański zdw 93 833

Kupię
angielkę westfalską używaną. — Zgłoszenia Dąbrowskiego 54 m. 6. zdw 93 775

Pianino
kupię. Oferty Kurjer Pozn. zdw 93 936

Balanciers
i tokarnię do żelaza kupię. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 132

Samochody
kupno — sprzedaż uskutecznia Półwiejska 7, mieszkanie 7. zdw 94 190

Mandolinę
używaną dobrą kupię. Telefon 37-02. zdw 93 666

Poszukuję
kupna motocyklu siła 3½ do 5 km z podaniem warunków. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 248

Motocykl
używany w dobrym stanie kupię. Zgłoszenia Jan Mager, Kościan, Sienkiewicza 1. zdw 94 099

6 KAMIENICE

Dom
2 morgi dochód 4 500 Poznań, cena 55 000 sprzedam. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 93 650

Willę
trzymieszkaniowa, wolna od podatku sprzedam 65 000. Czarnecki Marcina 62, II. zdw 93 979

Dom
kupię, Jeżyce, centrum do 70 000, wpłaty 30 000. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 934

Willkę
7 pokoi Puszczykowo ładny ogród bardzo korzystnie sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 119

Willę
nowowybudowaną Górczyn tramwaj sprzedam 32 000. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 692

Dom
składem, dwu morgowym ogrodem (przedmieście) dochód 2 700 za 21 000, wpłaty 12 000 sprzeda Popielski, Piekary 18, I. zdw294 145

Kamienicę
składem centrum, dochód roczny 11 000 za 82 000, wpłaty 50 000 zł sprzeda Popielski, Piekary 18, I. zdw 94 146

Willę
5 pokoi, komfort, wpłaty 10 000 sprzedam. Popielski, Piekary 18, I. zdw 94 147

Kamienica
komfortowa centrum Poznania, dochód 17 500, cena 125 000, wpłata 75 000, reszta amortyzacja. — Tomczak, Wierzbięcice 31. zdw 94 115

Kamienicę
masywną, mieszkania komfortowe, dochód 20 000, wpłaty 80 000, sprzeda. Baumgartner Plac Sapieżyński 2 a. zdw 94 176

Kamienicę
lub willę w Poznaniu lub przedmieściu, dochodem 5 do 10 tysięcy, kupię. Oferty proszę tylko od właścicieli do Kurjera Poznańskiego rw 2 899

7 PIENIĄDZ

Pożyczki
5 tys. szukam na kamienice. — Oferty Kurjer Poznański zdw 93 844/5

Na moją posiadłość
miejską prywatną bez wymiaru wraz 60 morgami drenowanej ziemi poszukuję na spłacenie płatnej hipoteki Banku Przemysłowców pożyczki. Łaskawe zgłoszenia upraszam do Kurjera Poznańskiego pod zdw 92 421

Poszukuję wspólniczki
gotówką 1 000 do nowootworzonej jadłodajni - cukierni. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 93 560

Wspólnika
1 000 rutynowanego kupca poszukuję do biura. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 582

Za
wypożyczenie 5 000 zł dam starszej osobie dożywotnie utrzymanie. Duży ogród do dyspozycji. Oferty Kurjer Pozn. zdw 94 184

6 000
I hipotekę wypożycze. Oferty Kurjer Poznański zdw 92 922

8 DO WYNAJĘCIA

Willa
Al. Szelągowska 32, komfort, czynsz b. niski. Oglądać można codziennie od godz 17. zdw 92 824

Dwupokojowe
mieszkanie z komfortem zaraz do wynajęcia. Adres Kurjer Poznański zdw 90 240

Dwupokojowe
mieszkanie zaraz do oddania. — Zgłoszenia Aleja Hetmańska 1, Łazarz. zdw 92 941

Mieszkanie
trzypokojowe czynsz miesięczny żądana gwarancja regularnej zapłaty. Burzyńska Palacza 70. zdw 93 598

2 pokoje
kuchnia wynajmie gospodarz za czynsz. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 93 651

Mieszkanie
czteropokojowe z wygodami zaraz do wynajęcia. Żabikowo, M. Piłsudskiego 19 przy dworcu Luboń. zdw 94 075

Mieszkanie
trzy pokoje kuchnia wygody — ładnie umeblowane oddam za pożyczkę względnie sprzedam. — Adres Kurjer Poznański zdw 93 675

5
pokoi i kuchnia z pełnym komfortem (wielkopańskie) naprzeciw Ogrodu Botanicznego do wynajęcia od 1 października. Wiadomość: dr. Jankowski, Pniewy, telefon 53 lub Szymczak. Botaniczna 10. nw 5 268

Czteropokojowe
komfortowe, dzierżawa 80,— za zwrotem kosztów. Metelski, Zielona 3 m. 21. zdw 93 874

3 pokoje
Brama Wildecka zaraz. Zapodać gwarancje płacenia Oferty Kurjer Poznański zdw 93 871

Pokój
samotnej osobie najchętniej krawcowej wynajmie gospodarz. Wierzbiecice 2 zdw 94 079

Pokój
i kuchnia do wynajęcia. Obornicka 22. jw 1 484

Trzypokojowe
dwupokojowe wskaże „Rex", Stary Rynek 45. rw 2 928

Pięciopokojowe
odnowione. Długa 3, gospodarz, telefon 23-16. zdw 94 158

Trzypokojowe
odnowione umeblowane. Zielone Ogródki. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 165

Pocztowa
blisko Nowomiejskiego trzypokojowe, pierwsze piętro. Wskaże Kurjer Poznański zdw 94 101

Mieszkania
2, 3, pięciopokojowe oddam. — Czarnecki, Marcina 62, II. zdw 93 984

Stajnia
do wynajęcia. Poznańska 15 m. 1. jw 1 482

Dwa
pokoje frontowe, słoneczne, balkon, elektryczność, oddzielne wejście, próżne lub umeblowane, używanie kuchni. Patr. Jackowskiego 25 m. 8. jw 1 487

Trzypokojowe
śliczne odstąpię za pożyczkę. Focha 76, mieszkanie 5. dw 1020

Dwupokojowe
komfort zaraz. Słoneczna 10, druga willa od Grunwaldzkiej. zdw 94 082

3 pokojowe
łazienka, Wilda, czynsz miesięczny 180 zł. Zgłoszenia Kurjer Poznański zd w94 098

9 SZUKA MIESZK.

1 — 2
pokój z kuchnią poszukuje za miesięczną dzierżawą. Pośrednicy wykluczeni. — Oferty z ceną dzierżawy Orędownik Wielkopolski zd 89 564.

3 — 5 pokoi
z przynależytościami w centrum do II. piętra poszukuję od zaraz lub później. Zapłacę czynsz zgóry lub przyjmę koszty renowacji. Oferty Kurjer Pozn. zdw 92 423

Poszukuję
zaraz mieszkania jedno- lub dwupokojowego z kuchnią. Zgłoszenia do Kurjera Pozn. zdw 93 543

Poszukuję
mieszkania 2—3 z przynależytościami, śródmieściu, okolica. — Oferty Kurjer Poznański zdw 93 633

6 — 7
lub pięciopokojowego zaraz śródmieście. Zgłoszenia warunki Kurjer Pozn. zdw 94 067

Poszukuję
2 pokojowego mieszkania, czynsz miesięcznie — gwarancja. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 670

Komfortowe
5—6 pokojowe mieszkanie nie wyżej II piętra w śródmieściu poszukuję wprost od gospodarza. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 859

Urzędnik etatowy
poszukuje 1 lub 2 pokoje kuchnia śródmieściu wprost gospodarza zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 808

1 — 2 — 3
pokoi względnie pokój sam. poszukuje w śródmieściu wprost od gospodarza (czynsz zgóry). Zgłoszenia podaniem położenia, ceny przyjmuje Kurjer Pozn. zdw 94 019

Poszukuję
2—3 pok. centrum od gospodarza. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 93 937

Mieszkanie
2—3pokojowe z kuchnia wprost od gospodarza poszukuję do 1. 10. rb. Czynsz miesięczny pewny. Oferty cena Kurjer Poznański zdw 93 924

7 — 8 pokoi
w centrum dla organizacji społecznej poszukuje się zaraz lub od 15 września. Pośrednicy niewykluczeni. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 153

Kawaler
poszukuje próżnego pokoju. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 164

2
pokoi kuchnią od gospodarza, centrum, czynsz zgóry, samotna. Oferty Kurjer Pozn. zdw 94 177

2
pokoi z kuchnią szuka urzędnik skarbowy wprost od gospodarza za miesięczną dzierżawą. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 180

4
pokojowego mieszkania poszukuje zaraz ewentl. zamienię 6 na 4 pokojowe. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 93 710

5 — 6
pokojowego mieszkania poszukuje. Oferty z warunkami Kurjer Poznański rw 2908

Dwóch
pokoi kuchnią z wygodami poszukuje bezdzietne małżeństwo, najchętniej Jeżyce. Oferty Kurjer Poznański zdw 91 636

10 ZAMIANA MIESZKANIA

3 pokoje
kuchnię wszelkie wygody przy parku Wilsona zamienię śródmieście z dopłatą. Zgłoszenia Konfekcja Warszawska. Wroniecka 1/2. rw 2 929

11 POKOJE UMEBL.

Pokój
frontowy klatka panu. Wroniecka 16, II lewo. zdw 93 906

Pokój
frontowy, światło elekr., wynajmie panu od 1. 9. Św. Wojciech 5, m. 6. zdw 93 230

Plac Wolności
duży, słoneczny balkonowy pokój wszelkiemi wygodami i doskonałem utrzymaniem. Plac Wolności 14 a. m. 10. zdw 93 369

Pokój
starszym gimnazjastom utrzymaniem. Wały Jadwigi 1. m. 9. zdw 93 379

Pokoik
panience lub gimnazjastom utrzymanie. Matejki 39, m. 7. zdw 93 489

Frontowy
Kręta 24, mieszk. 7. zdw 92 402

Centrum
elegancki, niekrępujący jednodwuosobowy pokój. Mielżyńskiego 22, I., mieszk. 7. zdw 92 359

Pokój
z utrzymaniem do wynajęcia. — Plac Wolności 14 a. m 8. zdw 92 600

Kulturalnej
pani utrzymaniem, bez. Matejki 60, m. 3. zdw 92 808

Pokój
elektryczność, osobne wejście 1. 9. wynajmę. Romana Szymańskiego 8, parter, prawo zdw 92 944

Frontowy
Stroma 26 parter lewo. zdw 92 537

Dobrze
umeblowane jednoosobowy dwuosobowy telefon zaraz. Działyńskich 9, mieszk. 2. zdw 92 888

Pokój
umeblowany z ogrzewaniem. Niegolewskich 13 mieszkanie 8. zdw 92 800

Pokój
frontowy z utrzymaniem lub bez Matejki 36 m. 1. zdw 92 744

Pokój
panu, elektryczność. Klasztorna 16, III. zdw 92 450

Dworcu!
Focha 27, m. 12. zdw 92 029

Dwuosobowy
frontowy balkon, elektryczność, utrzymaniem. Wielka 18, m. 12 a. zdw 92 991

Próżny
śródmieście elektryczność samotnej osobie odstąpię. Wały Jagiełły 22, mieszkanie 8. zdw 92 855

Panu (iom)
pokój wynajmę. Dolna Wilda 64, m. 1. zdw 93 283

Z klatki
frontowy 1—2 osób, telefon. Jackowskiego 30, m. 3. zdw 93 180

Pokój
czysty, słoneczny, naprzeciw cukierni Dobskiego. Fredry 4. II. zdw 93 105

Pokój
komfort, telefon, bardzo dobre utrzymanie. Bukowska 1, mieszkanie 18. zdw 93 337

Dwa
lub jednoosobowy. Focha 29, przy dworcu, m. 7. zdw 93 339

Pokój
dwuosobowy. Zamysłowska, Fredry 3. zdw 93 343

Pokój
2 panom, Półwiejska 29, parter, prawo, mieszkanie 3 zdw 90 345

Dwa
pokoje odnowione. Polna 13, mieszkanie 19. zdw 93 549

Z klatki
schodowej pokój, światło elektryczne. Niegiewskich 16, mieszkanie 20. zdw 91 348

Wspólny
wynajmę. Górna Wilda 42, m. 10 zdpw 93 659

Spokojna
10, mieszkanie 9. zdw 93 [illegible]

Skryta
8, mieszkanie 7 balkonowy niekrępujący. zdw 92 376

Elegancki
pokój utrzymaniem. Piekary 2, m. 4. zdw 92 606

Pokój
Kochanowskiego 23, m. 5. zdw 93 151

Tanie
czyste wygodne umeblowane stałym, solidnym sublokatorom. Św. Marcin 4, II. piętro mieszkanie 4 zdw 92 965

Słowackiego
35, m. 12, 2 pokoje balkon. zdw 92 975

Centrum
umeblowany, czysty, elektryczność zaraz. Kręta 23, II. lewo. zdw 93 036

Pokój
2 panom. Dąbrowskiego 52, m. 5. zdw 93 349

Solidnemu
Romana Szymańskiego 9 I. prawo. zdw 93 355

2—3
osobowy umeblowany wynajmę. Dąbrowskiego 52, I. prawo. jw 1457

Pokój
elektryczność. Jackowskiego 3, — parter, lewo. jw 1473

Pokój
od zaraz. Stary Rynek 60, m. 4. wejście Wrocławskiej. zdw 93 553

Pokój
wolny na dwie osoby. Aleje Marcinkowskiego 3 b, mieszkanie 19. zdw 93 422

Pokój
umeblowany wynajmę. Szwajcarska 16 m. 19. zdw 93 561

Grunwaldzka
13, III. lewo salonik tanio. zdw 93 640

Pokój
2 osobom, utrzymaniem lub bez. Szwajcarska 15 m. 6. zdw 93 643

Frontowy
słoneczny niekrępujący. Dąbrowskiego 49 b II. m. 8. zdw 93 647

Pokój
czysty elektryczność zaraz. Dąbrowskiego 24, m. 9. zdw 93 746

Centrum
2 pokoje umeblowane łączne. — Cieszkowskiego 1, m. 5. zdw 93 747

Pokój
pokoik dobrze umeblowane tanio kształcącym opieka. Małeckiego 13, m. 3. zdw 93 564

Pokój
dwuosobowy. Żupańskiego 22, m. 5. zdw 93 569

Inteligentnemu
ładny, elektrycznością tanio. — Wielka 16, m. 3. zdw 93 570

Pokój
panu utrzymaniem lub bez. Rynek Łazarski 6, m. 6. zdw 93 573

Pokój
wynajmę. Spokojna 5 a. zdw 93 577

Pokój
elegancki. Wierzbięcice 5 III. m. 7, od 3—6. zdw 93 586

Pokój
Dąbrowskiego 24, mieszkanie 5. zdw 93 591

Komfortowy
utrzymaniem lub bez centralne ogrzewanie, telefon. Drużbackiej 7, m. 11. zdw 93 597

Dla nauczycielki
pokój. Kochanowskiego 17 m. 6. zdw 93 742

Małżeństwu
używanie kuchni. Czartorja 8, mieszkanie 6. zdw 93 741

Ładny
niekrępujący utrzymanie, bez. — Woźna 14 b. — 15. zdw 93 738

Pokój
dobrem utrzymaniem inteligentnemu panu niedrogo odnajmę. Dąbrowskiego 56, m. 10. zdw 93 737

Miły
niezależny pokój z utrzymaniem dla 2 uczniów, uczennic lub studentów studentek á 125 zł, ogród telefon 77-43. zdw 93 736

Pokój
Młyńska 5 — 9. zdw 93 732

Pokój
panu, Jasna 4 m. 4. zdw 93 731

Młyńska
12, I. prawo, pokój. zdw 93 727

Podgórna 6
m. 10, ładnie umeblowany frontowy 1 lub 2 osobowy. zdw 93 728

Most Teatralny
pokój frontowy wysoki parter, solidnym. Dąbrowskiego 15, m. 3 zdw 93 722

Pokój
na jedną lub dwie osoby. Focha 29, m. 13, front, blisko dworca. zdw 93 720

Pokój
2 osoby światło elektryczne, — Marsz. Focha 41, m. 26. zdw 93 719

Pokój
1 — 2 osoby utrzymaniem lub bez Św. Marcin 33 m. 9. zdw 93 718

Pokój
osobne wejście I. piętro. Focha 74, mieszkanie 2. zdw 93 721

Gimnazjaście
wspólny. Śniadeckich 24, m. 2. zdw 93 717

Pokój
frontowy z fortepianem dwom osobom. 27 Grudnia 18, m. 8. zdw 93 716

Gimnazjastki (stów)
pokoje z utrzymaniem dobrem tanio. Niegolewskich 16 m. 8. zdw 93 715

Słoneczny
frontowy, ładny naprzeciw Hotelu Polonia. Grunwaldzka 5, mieszkanie 4. zdw 93 713

Centrum
1—2 elektryczność, ogrzewanie, telefon, bez. Młyńska 4, m. 7. zdw 93 712

Panience
wspólny. Gołębia 4 II. narożnik Szkolnej. zdw 93 709

Pokój
dwa, małżeństwu, samotnym. — Wrocławska 9, m. 7. zdw 93 707

Komfortowy
Fredry telefon 10-12. zdw 93 706

Frontowy
dwuosobowy. Marcina 58 mieszkanie 8. zdw 93 705

Pokój
dwom osobom. Szwajcarska 15 a, m. 4. zdw 93 601

Pokój
Śniadeckich 20, m. 8. zdw 93 607

Spokojny
pokój elektryczność dwóch panów tanio. Focha 41, mieszk. 8. zdw 93 611

Pokoik
elektryczność 20 zł. Focha 41, m. 8. zdw 93 612

Pokój
panu, Marcina 24 m. 7. zdw 93 618

Św. Marcin
64 mieszkanie 26. Wynajmę klatki schodowej. zdw 93 622

Pokój
umeblowany. Wierzbięcice 13, m. 15. zdw 93 627

Pokój
panu oddam. Gen. Kosińskiego 17 m. 1. zdw 93 663

Pokój
do wynajęcia. Półwiejską 38, m. 7. zdw 93 662

Pokój
dla 1—2 (elektryczność). Szwajcarska 23, parter, 11. zdw 93 661

Słoneczny pokój
widokiem na ogródki, ulice. Poznańska 27, podwórze, prosto, Pancewicz. zdw 93 660

Pokoik
utrzymaniem lub bez. Kanałowa 7, mieszkanie 24. zdw 93 655

Pokój
panom. Prusa 17, mieszkanie 9. zdw 93 653

Biuro
pokój. Stary Rynek 45, m. 3. zdw 93 701

Gimnazjastom
Stary Rynek 45, m. 3. zdw 93 700

Frontowy
umeblowany. Grobla 1 b, m. 8. zdw 93 699

Wspólny
gimnazjastkom - studentkom, dobrem utrzymaniem, opieka zapewniona. Informacje od 10—6. Kozłowska, Fr. Ratajczaka 15, mieszkanie 3, Apollo. zdw 93 698

Tanio
pokoik, Śniadeckich 21, mieszkanie 5. zdw 93 697

Pokój
światło elektryczne. Żupańskiego 21, mieszkanie 8, III. zdw 93 696

Pokój
Żupańskiego 21, m. 4. zdw 93 693

Szkolna
7/8, m. 8, wolny. zdw 93 691

Frontowy
słoneczny, czysty, dobrze umeblowany, niekrępujący. Focha 78, m. 11. zdw 93 690

Panu
elektryczność. Wierzbięcice 24 b, m. 14. zdw 93 689

Pokój
frontowy. Kopernika 3, m. 5. zdw 93 676

Pokój
2 panienkom, utrzymaniem, bez. Ogrodowa 4 m. 7. zdw 93 673

Wspólny
panu. Półwiejska 13, mieszkanie 7. zdw 93 672

Osobnym
wejściem. Zamkowa 5 m. 9. zdw 93 671

Pokój
dla inteligentnego małżeństwa z używaniem kuchni względnie dla 2 pań lub panów zaraz. Grunwaldzka 23, m. 9. zdw 93 968

Dwuosobowy
pokój. Śniadeckich 25, m. 1. zdw 93 667

Pokój
Romana Szymańskiego 7. I. zdw 93 882

Pokój
jeden dwuosobowy wynajmę. — Aleje Marcinkowskiego 17 a. III. prawo. zdw 93 779

Pokój
Działyńskich 8, III., lewo. zdw 93 784

Pokój
słoneczny, sympatyczny zaraz wynajmę panu. Kopernika 3, m. 7. zdw 93 785

Pokój
wynajmę. Za Grobią 5, m. 3. zdw 93 787

Pokój
klatki dla dwóch, jednego pań, panów. Konicki, św. Wojciech 24, m 10. zdw 93 790

Pokój
Rybaki 7, m. 10. zdw 93 791

Pokój
umeblowany. Ogrodowa 10, m. 3. zdw 93 792

Pokój
dla pań lub panów. Strumykowa 32, Czwojdzińska. zdw 93 793

Pokój
frontowy, dwuosobowy. Długa 18, m. 3. zdw 93 794

Pokój
dwuosobowy, wejście z klatki schodowej zaraz wynajmę. Kwiatowa 14, m. 7. zdw 93 813

Pokój
do wydzierżawienia. Śniadeckich 20, m. 3. zdw 93 814

Pokój
dwom panom. Półwiejska 29, parter, prawo. zdw 93 827

Pokój
Wierzbięcice 16, m. 6. zdw 93 828

Pokój
dla 1—2 panów z pościelą przy dworcu zaraz. Focha 27, mieszk. 27. zdw 93 831

Pokój
umebl., światło elektr. Przemysłowa 30, m 6. zdw 93 835

Pokój
osobnem wejściem dla 1 lub 2 osób. Wały Król. Jadwigi 5 a, mieszk. 7. zdw 93 837

Pokój
panienkom utrzymanie, 80 zł. — Różana 23, II. zdw 93 843

Pokój
dla pań tanio. Żupańskiego 3, m. 5. zdw 93 847

Pokój
panom. Łąkowa 4 a, II., prawo. zdw 93 856

Pokój
z całkowitem utrzymaniem lub bez. Ul. Przemysłowa 40, II. p., m. 8, front. zdw 93 879

Pokój
Łąkowa 14, m. 23. zdw 93 880

Pokój
Park Wilsona elektryczność. łazienka. Śniadeckich 32 a, m. 8. zdw 93 885

Dwuosobowy
niekrępujący. Ratajczaka 17, m. 13. zdw 93 773

Dwuosobowy
Jeżycka 46, II., prawo. zdw 93 783

Dwuosobowy
frontowy. Stroma 26, mieszk. 10. zdw 93 801

Dwuosobowy
Półwiejska 11, Olszewska. zdw 93 830

Dwuosobowy
kulturalnym. Kanałowa 4, I., 9. zdw 93 834

Dwuosobowy
św. Marcin 14, m 9. zdw 93 840

Dwuosobowy
zaraz. Plac Nowomiejski 5, m. 32, Grzechowiak. zdw 93 852

Dwuosobowy
panom. Św. Marcin 49, m. 7. zdw 93 858

Niekrępujący
Marcina 14, mieszk. 8, front. 1 do 2 osobom inteligentnym. zdw 93 786

Ogrodowa
15 m. 7 dwuosobowy, niekrępujący, czysty. zdw 93 839

Umeblowany
na 1 lub 2 osoby. Spokojna 21 m. 3. zdw 93 848

Umeblowany
do wynajęcia. Wybickiego 2 m. 9. zdw 93 863

Słoneczny
duży, niekrępujący, elektryczność. Raczyńskich 2 m. 6. zdw 93 771

Słoneczny
Półwiejska 33, II prawo. zdw 93 870

Balkonowy
utrzymaniem tanio. Wielkie Garbary 40 m. 7. zdw 93 872

Czysty
Grunwaldzka 3, I piętro, willa. zdw 93 781

Czysty
Ratajczaka 33 m. 13. zdw 93 782

Pokoje
Gwarna 17 m. 9. zdw 93 803

Pokoje
jedno- dwuosobowe zaraz. Skarbowa 4 m. 14. zdw 93 812

Pokoik
bez pościeli wynajmę. Półwiejska 11 m. 5 zdw 93 809

Aleje
Marcinkowskiego 20 podwórzu prawo. Gałecka zdw 93 867

Gimnazjastki
utrzymanie, opieka. Dominikańska 7 m. 8. zdw 93 860

Młyńska 4
parter prawo umeblowany dwom lub małżeństwu używaniem kuchni zdw 93 853

Niekrępujące
mniejsze tanio. Trzeciego Maja 6 m. 7. zdw 93 851

Frontowy
Półwiejska 1 m. 13 wejście Strzelecka. zdw 93 961

Frontowy
słoneczny dwuosobowy tanio. — Aleje Marcinkowskiego 17 a. drzwi 7 zdw 93 963

Frontowy
słoneczny, elektryczność, łazienka w niemieckim domu. Św. Wojciech 31 m. 12 zdw 93 940

Zwierzyniecka
10. II., lewo, umeblowany. zdw 93 825

Mały
pokoik panience wynajmię. Półwiejska 24, mieszk. 12. zdw 93 820

Gimnazjaście
za lekcje dam pokój. Ratajczaka 17 mieszkanie 13. zdw 93 772

Świętokrzyski
3, mieszkanie 12, dwuosobowy. Tamże duży klatki, biuro. zdw 93 777

Składowa
11 mieszkanie 9 jeden - dwuosobowy. zdw 93 774

Dwa
osobnem wejściem. Poznańska 76, parter, przy Jasnej. zdw 93 800

Uczennicom
szkolnym pokój dobrem utrzymaniem 70 zł. Pocztowa 12. Szulc. zdw 93 804

Strzelecka
28 a, parter lewo. zdw 93 807

Panienkę
na wspólny pokój przyjmę. Pocztowa 20 mieszk. 15. zdw 93 810

Front
niekrępujący. Romana Szymańskiego 3, mieszkanie 5. zdw 93 815

Dla
2 panienek z utrzymaniem. Skarbowa 17 parter, prawo. zdw 93 811

Niekrępujący
śródmieście. Masztalarska 7. m. 6. zdw 93 788

Niekrępujący
pokój panu, 30 zł. Kopernika 2, mieszk. 4. zdw 93 822

Niekrępujący
z utrzymaniem. Woźna 18. m. 7. zdw 93 821

Niekrępujący
dwuosobowy z centralnem ogrzewaniem. Śniadeckich 30. m. 9. zdw 93 855

Niekrępujący
panu. Strzelecka 19, mieszk. 10. zdw 93 878

Pokój
słoneczny. Ratajczaka 9. m. 11. zdw 93 854

Pokój
frontowy. Szewska 9. m. 8. zdw 93 891

Pokój
zaraz. Józefa 6. m 9. zdw 93 903

Pokój
dla lepszego pana. Grobla 17. m. 18 zdw 93 910

Pokój
św. Józefa 3. m. 10. zdw 93 911

Pokój
elegancki utrzymaniem, lub bez. Skarbowa 4. m. 15. zdw 93 920

Pokój
słoneczny, elektryczność. Ogrodowa 3, parter, prawo. zdw 93 929

Pokój
słoneczny. Grobla 6 m. 3. zdw 93 935

Pokój
dwuosobowy utrzymaniem. Skarbowa 15, parter, lewo. zdw 93 942

Pokój
umeblowany na 1 i 2 osoby z własną pościelą zaraz. Skryta 1. m. 6. zdw 93 944

Pokój
2 panom do wynajęcia. Czesława 18. m. 4. zdw 93 946

Pokój
skromny od zaraz. Św. Marcin 64. m 29. zdw 93 952

Pokój
dwuosobowy bez pościeli z niekrępującem wejściem. Mostowa 20 m. 11. zdw 93 958

Pokój
duży od zaraz. Plac Nowomiejski 5 a. mieszk. 8. zdw 93 976

Pokój
dla panienek. Wielkie Garbary 53. m. 17. zdw 93 977

Pokój
dla dwóch panów tanio wynajmę. Focha 41. m 16. zdw 93 983

Pokój
Śniadeckich 21. m. 1. zdw 93 987

Pokój
frontowy, słoneczny. Nowy Rynek 5. I. ptr., z utrzymaniem lub bez. zdw 93 990

Romana
Szymańskiego 9 m 9. zdw 93 748

Lepszego
spokojnego pana, pania na pokój przyjmę. Piekary 10. parter lewo. zdw 93 749

Przyjezdnym
i pokój. Półwiejska 38 a m. 13. zdw 93 763

Dąbrowskiego
36 m. 17 czysty 1—2 osób. zdw 93 765

Ładny
Jerzego 5. II lewo. zdw 93 768

Pokój
dla panienki. Piekary 24, mieszkanie 17. zdw 93 754

Pokój
umeblowany. Św. Józefa 3. ptr., pr. zdw 93 756

Pokój
2 panom. Kopernika 10. II. lewo. zdw 93 758

Pokój
z utrzymaniem, obiady Św Marcin 66. mieszk. 31. zdw 93 766

Pokój
fortepian Młyńska 3. m. 8. Pw 4 034-56.352

Pokoik
dla 1 pana. Strzelecka 9. m. 3. zdw 93 752

Dwuosobowy
frontowy, elektryczność i wspólnika, pościel pożądana. Szymańskiego 9. mieszk. 8. zdw 93 764

Panom
elektryczność, frontowy. Strzelecka 20. II., 9. zdw 93 759

Stancja
gimnazjastom, panienkom. 70. — Marcina 29. III. zdw 93 751

Duży
ładnie umeblow. pokój intelig. wynajmę (telefon) pościel pożądana. Topolowa 6, parter. zdw 93 824

Pokój
tanio. Długa 3. m. 26. zdw 93 993

Pokój
osobne wejście, elektryczność, własna pościel. Długa 10. m 7. zdw 93 997

Dwuosobowy
niekrępujący za pożyczkę 600. — Oferty Kurjer Pozn. zdw 93 909

Dwuosobowy
zaraz. Wierzbiecice 13. m. 20. zdw 93 919

Dwuosobowy
front. Młyńska 5. m. 2. zdw 93 998

Dwuosobowy
dobrze umeblowany. Wodna 25, m. 9. zdw 94 000

Pokój
wynajmę Rencowa. Dąbrowskiego 5. zdw 94 002

Pokój
jedno - dwuosobowy, elektryczność. Kozia 23, II. zdw 94 004

Pokój
Słowackiego 42, m. 5. II. zdw 94 006

Pokój
jedno i dwuosobowy z częściowem utrzymaniem, telefonem, pianino. Rzeczypospolitej 4, m. 8. zdw 94 008

Pokój
czysty. Słowackiego 39. m. 4. zdw 94 012

Pokój
paniom. Św. Józefa 9. m. 2. zdw 94 017

Pokój
panu. Słowackiego 31/33. m. 10. od 13—19. zdw 94 021

Pokój
umeblowany od zaraz do wynajęcia. Małe Garbary 3. m. 30. zdw 94 025

Pokój
Wierzbiecice 53, m. 8. zdw 94 043

Pokój
św. Marcin 63. III. wejście. m. 18 zdw 94 054

Pokój
frontowy, słoneczny. Poznańska 44. m. 5 zdw 94 056

Pokój
dla lepszego pana front. drugi mniejszy. Przecznica 4. m. 2. zdw 94 062

Pokój
panom. Za Bramką 12 a. m. 6. zdw 94 074

Pokój
umeblowany wynajmę solidnemu panu. Poplińskich 3. ptr. zdw 94 066

Pokój
dla dwóch wynajmę. Ratajczaka 13. m. 5. zdw 94 080

Pokój
niekrępujący od zaraz. Piekary 20/21. m. 5. zdw 94 090

Pokój
2 osobowy. Śniadeckich 4. m. 8. dw 1 022

Frontowy
Kwiatowa 7. m. 10. zdw 94 095

Frontowy
utrzymanie, bez. Pocztowa 22, m 9. zdw 94 084

Frontowy
Długa 13. m. 9. zdw 94 024

Frontowy
Patr. Jackowskiego 29. m. 10. zdw 94 015

Ładny
pokój u lepszej rodziny. Graniczna 1. m. 1. zdw 94 039

Focha
38, mieszkanie 7, pianinem. zdw 94 003

Jasna 16
m. 9, czysty, ciepły, telefon, łazienka. zdw 94 007

Lepszemu
panu od zaraz umeblowany pokój. Mickiewicza 9. m. 3. zdw 94 010

27 Grudnia
4. m 4. telefonem, ewentl. biuro zdw 94 014

Klatka
słoneczny. Łąkowa 21. m. 17. zdw 94 018

Niekrępujący
pokój. Św. Wojciech 7. m. 10. zdw 94 020

Niekrępujący
dobrze umeblowany. Śniadeckich 30. m. 6. zdw 94 026

Utrzymaniem
bez. Słowackiego 21 wejście snyka. II. zdw 94 027

Pani
Mielżyńskiego 22. m. 27. zdw 94 031

Niekrępujący
Pocztowa 33 mieszkanie 12. zdw 94 034

Pokoik
wynajmę panu. Dybizbański. Składowa 12. m. 11. zdw 93 887

Ładny
pokój. Ratajczaka 11 a. mieszkanie 117. zdw 93 890

Dwuosobowy
Poplińskich 5 m. 9. zdw 93 888

Jedno-
dwuosobowy fortepianem. Półwiejska 7 m. 7. zdw 93 939

Wynajmie
pokój używaniem kuchni. Piotra Wawrzyniaka 18 Zieliński. zdw 93 941

Korzystnie
elegancki, jedno- dwuosobowy, dobrem utrzymaniem, bez. Matejki 1 m. 4. zdw 93 948

Rybaki
22. parter prawo zaraz. zdw 93 950

Czysty
słoneczny dla urzędników, nauczycieli. Kopernika 3 m. 19 parter. zdw 93 953

Jedno-
dwuosobowy, elektryczność. Żupańskiego 14 m. 11. zdw 93 956

Balkonowy
elektryczność. Kwiatowa 8 m. 10. zdw 93 957

Wspólny
św. Marcin 27. Łakomska. zdw 93 960

Niekrępujący
pokoik elektrycznością. Górna Wilda 15 m. 6. zdw 93 959

Paniom
Kwiatowa 9 m. 11. zdw 93 964

Pokój od zaraz
Zielona 3. m. 25. zdw 93 883

Wspólny
pokój panu z pościelą. Kopernika 4. m. 8. zdw 94 178

Pokój
słoneczny, elektryczność, niekrępujący. II front. Poznańska 56 m. 5. zdw 93 966

Pokój
wspólny, frontowy, elektryczność Szkolna 3. m. 26. rw 2 928

Pokój
Matejki 65, ogrodzie, II. ptr., 5. jw 1 485

Pokój
wolny. Słowackiego 25. parter, lewo. jw 1 496

Pokój
Piotra Wawrzyniaka 24. mieszkanie 7. jw 1 497

Pokój
wolny jedno. dwuosobowy. Dąbrowskiego 36. m. 7. jw 1 499

1 — 2
pokoje bardzo eleganckie z utrzymaniem lub bez. Drużbackiej 7, m. 8. zdw 93 916

Pokój
dwuosobowy. Bukowska 21. m. 8. jw 1 500

Pokój
ogrodowy. Kraszewskiego 14. m. 10. jw 1 501

Pokój
frontowy, dwuosobowy, utrzymaniem wynajmę. Staszica 7. m. 5. jw 1 508

Pokój
niekrępujący. Zielona 6. II. zdw 94 103

Pokój
umeblowany. Dąbrowskiego 5 a. II., m. 9. zdw 94 107

Panu (om)
pokój wynajmę. Dolna Wilda 64 m. 1. zdw 93 283

Pokój
frontowy tanio wynajmę. Liszkowska, Stawna 12 zdw 94 118

Pokój
umeblowany wynajmę. Kabat, Piekary 24. zdw 94 137

Pokój
panu wynajmę. Cieszkowskiego 7. m. 5. zdw 94 138

Pokój
dwóch lub trzech dobre utrzymanie, po 60 zł lub bez. Chociszewskiego 25 parter, prawo. zdw 94 139

Pokój
Marcina 22. m. 8. zdw 94 167

Pokój
frontowy Kwiatowa 13. mieszkanie 6. zdw 94 171

Pokój
z klatki schodowej. Woźna 17. IV., m. 5. zdw 94 174

Pokój
1—2 używanie kuchni, bez. — Reya 1, m. 6. zdw 94 188

Pokój
frontowy. Żupańskiego 18. m. 7. zdw 94 204

Pokój
Kilińskiego 5 m. 10. zdw 94 212

Pokój
utrzymaniem bez. Drowa Korbońska. Pocztowa 28 zdw 94 214

Frontowy
panu, pani. Poplińskich 2. parter, prawo. zdw 94 186

Dwuosobowy
Górna Wilda 67. m 7. zdw 94 187

Czysty
dobrze umeblowany, elektryczność, łazienka. Szkolna 11. m. 8. zdw 94 040

Małżeństwu
Wybickiego 2. m 10. zdw 94 042

Lepszy
pokój przy Kapelnierze dla 1 lub 2 panów. Bukowska 9 m. 1. zdw 94 045

Jasna
4. m. 3. czysty łazienka, elektryczność. zdw 94 046

Centrum
słoneczne, elektryczność, centralne, łazienka. Kramarska 19/20. m. 8 wejście Masztalarska. zdw 94 049

Niekrępujący
Kreta 6. m. 18. podwórze. lewo. zdw 93 905

400
pożyczki procent pokój, klatka. Oferty Kurjer Pozn zdw 93 908

Panom
wspólny. Wrocławska 3 m. 6. rw 2 878

Przy
Zamku niekrępujący, dobrze umeblowany 1—2 osobom, łazienka, elektryczność. Wały Zygmunta Augusta 10 a, mieszk. 10. zdw 93 916

Ładny
Wielkie Garbary 5 m. 9. zdw 93 918

Śródmieście
Rzeczypospolitej 2. Chudzicka. zdw 93 921

Klatka
schodowa, elektryczność, łazienka. Masztalarska 5 a, m. 13. zdw 93 922

Jeden
do dwóch. Kraszewskiego 4. m. 8. zdw 93 927

Niekrępujący
pokój. Spokojna 25. m. 9. zdw 93 928

Ładny
czysty, elektryczność. Mickiewicza 13. m. 2. zdw 93 931

Pokój
wynajmę. Zielona 3 mieszkanie 3. śrw 35

Pokój
ładny, słoneczny wynajmę. Wroniecka 10. m. 10. rw 2 903

Pokój
tanio wynajmę. Masztalarska 8. m. 5. rw 2 910

Słowackiego
29. I. 7. jw 1 494

Pokoje
Kraszewskiego 19 m. 7. jw 1 502

Kraszewskiego
19 m. 10 jeden — dwuosobowy. jw 1 503

Łąkowa
13 m. 5 panom, paniom. zdw 94 141

Pokoik
panience. Półwiejska 37 m. 4. zdw 94 142

Klatki
duży, czysty, ładny, telefon. Górna Wilda 47 m. 3. zdw 94 166

1 — 2
osobowy niekrępujący słoneczny, tanio. Kanałowa 7. II prawo. zdw 94 091

Małżeństwu
używaniem kuchni. Nowakowski, Ogrodowa 19. zdw 94 210

Klatka
jeden lub dwa łączne. Orzeszkowej 16, górny dzwonek. zdw 94 216

Słowackiego
39. III., lewo, inteligencji. jw 1 505

Niekrępujący
bez pościeli panu. Słowackiego 42 mieszkanie 4. jw 1507

Słowackiego
34 I., lewo, utrzymaniem bez. jw 1 509

Klatki
elegancki. Prusa 17 mieszkanie 3. zdw 94 102

Tanio
Kantaka 8, mieszk. 7. zdw 94 104

Matejki
46 mieszkanie 10 u samotnej 2 pokoje. zdw 94 123

Słoneczne
frontowe, dwuosobowe, jednoosobowe Matejki 2, II lewo. zdw 93 972

Niekrępujący
Skarbowa 14, parter prawo. zdw 93 973

Pokoje
utrzymaniem, bez. Łąkowa 9, I ptr. zdw 93 982

Solidnej
osobie u samotnej. Kanałowa 6, parter prawo. zdw 93 986

Dobrze
umeblowany pokój do wynajęcia. Kwiatowa 5 m. 9 zdw 93 988

Słoneczny
fortepianem, bez. Za Grobią 2 m. 6. zdw 93 995

Centrum
pokoje 2—1 osobowe dobrem utrzymaniem wolne. Ratajczaka 11 a. 5 wejście I zdw 93 996

Inteligentnym
utrzymaniem lub bez. Kwiatowa 4 m. 6 zdw 92 707

Jasna 16
mieszkanie 8, elegancki, słoneczny, telefon. zdw 93 778

Maleńki
skromny panienkom. Kwiatowa 11, mieszkanie 14. zdw 94 183

Niekrępujący
Piekary 25. mieszk. 11. zdw 94 201

3 Maja
6 mieszkanie 9, pokoje dwuosobowy i jednosobowy. zdw 94 202

Niekrępujące
(używaniem kuchni) u samotnej. Małeckiego 6, mieszkanie 11. zdw 94 205

Pokoik
25 zł. Łukaszewicza 6. mieszk. 5. zdw 94 206

Półwiejska
2 mieszkanie 6 (utrzymaniem), pianino, także kształcącym. zdw 94 208

Frontowy
niekrępujący, elektrycznością, z utrzymaniem od zaraz. — Szewska 11. m. 4. zdw 94 122

Frontowe
niekrępujący dwom i panience. Wolnica 3, mieszkanie 10. zdw 94 109

Frontowy
Rzeczypospolitej 8, mieszkanie 11. zdw 94 108

Frontowy
umeblowany wynajmę osobie inteligentnej. — Dąbrowskiego 64. m. 4 jw 1 491

Lepszy
pokój do wynajęcia. Dąbrowskiego 96 m. 3. jw 1 481

Balkonowy
z osobnem wejściem światłem elektrycznem dla dwóch osób także uczni z obiadem lub całem utrzymaniem. Udzielam francusko-niemieckich konwersacji. Używanie ogrodu. Dąbrowskiego 56, front. I lewo. jw 1 488

Szkolnym
utrzymaniem. Kramarska 19/20. m. 8 narożnik Masztalarskiej. zdw 94 050

Jedno-
dwuosobowy tanio. Górna Wilda 17. I., lewo. zdw 94 052

Jednoosobowy
dwuosobowy. Wały Królowej Jadwigi 5. mieszkanie 5. zdw 94 057

Pokoik
obiadami. Czesława 15. II., prawo. zdw 94 058

Jackowskiego 21
mieszk. 11, elegancki, słoneczny utrzymaniem (bez) też wspólny. zdw 94 077

Panienkom
utrzymaniem. Wrocławska 30, m. 9. zdw 94 060

Jedno-
dwuosobowy. Wielkie Garbary 40. m. 8. zdw 94 061

Pokoik
wolny. Czesława 8. m. 18. zdw 94 063

Zaraz
słoneczny. Plac Bernardyński 1 a. III. zdw 94 064

Grobla
19. m. 8 zdw 94 065

Rybaki 20 a
m. 7, pokój dwom panom. zdw 94 059

Gimnazjastę
przyjmę na stancję, odżywienie dobre, cena umiarkowana. Mickiewicza 30. m. 4. zdw 94 078

Panienki
pokój wspólny. Rybaki 7. m. 10. front. III. zdw 94 083

Stancja
dla chłopców (lub dziewczynek), bardzo dogodne warunki, pomoc w nauce, używanie fortepianu. Niegolewskich 14. Burdzińska. zdw 94 086

Marszałka
Focha 55 II. piętro pokój wynajmę. zdw 94 134

Mickiewicza
5 mieszkanie 9 pokój zaraz. zdw 94 097

Grudnia 18
mieszkanie 6 dwuosobowy, telefon, łazienka, utrzymanie. zdw 94 100

100 zł
utrzymaniem. Wierzbięcice 6, mieszkanie 5. zdw 93 969

Niekrępujący
zaraz wynajmę. Wroniecka 1/2 II. m. 17. rw 2912

Gimnazjastów
stancja opieka pomoc. Wrocławska 3, m. 6. rw 2916

Jedno - dwuosobowy
słoneczny, czysty. Wielka 18 m. 14. rw 2918

Tani
pokój. Wszystkich Świętych 3, m. 5. rw 2920

Wspólny
Rybaki 23. m. 2. rw 2922

Stancja
utrzymaniem bez. Małeckiego 10 Kędzia. zdw 94 131

Pokoje
Wały Królowej Jadwigi 2, mieszkanie 3. zdw 94 217

12 SZUKA POKOJU

Małżeństwo
poszukuje pokoju dużego albo dwóch małych zaraz lub od 1. 9. 32. Zgłoszenia Kramarska 4, rzeźnictwo. zdw 93

Szukam
pokoju. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 641

Pokoju
umeblowanego z telefonem na biuro śródmieście poszukuję. — Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 93 592

Pani
szuka tańszego — śródmieście. — Oferty Kurjer Poznański zdw 93 674

Dwóch
pokoi I. ptr. poszukują dwie panie z towarzystwa, okolica Mostu Teatralnego, centrum zaraz albo 1 października. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 93 669

Pokoju
słonecznego utrzymaniem, używaniem fortepianu lub bez okolica Ostroroga poszukuje nauczycielka zaraz. Oferty z ceną Kurjer Poznański dw 1 014

Parter - suterena
poszukuję na pracownię 25,— zł. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 978

Pokoju
umeblowanego na Jeżycach lub w okolicy nowego domu Akademickiego poszukuje zaraz. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod nr. 194. Pw 4 067-64.213

13 LOKALE

Skład
z mieszkaniem na handel albo rzemiosło wynajmie gospodarz. Wiadomość: Skarbowa 17 m. 10. zdw 93 923

Filję rzeźnicką
dobrze prosperującą sprzedam. Oferty Kurjer Pozn. zdw 93 236

2 pokoje
na biura wysoki parter plac św. Krzyski do wydzierżawienia — Zgłoszenia telefon 66-89. Pw 3 903-23.62

Próżny
pokój sutereny śródmieście, elektryczność gaz do wynajęcia. — Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 93 680

Poszukuję
ubikacji na mniejszy przemysł najchetniej oddzielnie położonych nie koniecznie w centrum. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 94 035

Św. Marcin
2 próżne pokoje na biuro Wskaże Kurjer Poznański zdw 93 938

Lokal handlowy
frontowy, obszerny z urządzeniem zaraz od właściciela do wynajęcia. Zgłoszenia Masztalarska 6, administracja. zdw 94 114

Skład
wolny. Długa 3 gospodarz. zdw 94 157

Warsztat
wydzierżawi gospodarz. Piekary 18. zdw 93 [illegible]

Restauracja
z mieszkaniem na sprzedaż, centrum. Oferty Kurjer Poznański zdw 92 267

14 DZIERŻAWY

Szukam dzierżawy
mieszkania (willi) 6—12 pokoi, z ogrodem blisko Poznania. Warunek dobra komunikacja z Poznaniem. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 93 574

Składu
z mieszkaniem, bez mieszkania na sklep towarów spożywczych, delikatesów poszukuję celem dzierżawy. (Łazarz, Jeżyce). — Oferty Kurjer Poznański zdw 93 617

Dom ogrodowy
(przeszło 20 ubikacyj) urządzeniem i umeblowaniem lub bez — na klinikę, szkołę lub placówkę przemysłową w całości lub częściowo do wynajęcia od 1. 9. w Poznaniu, centrum. Zgłoszenia Wicherkiewicz, Poznań, św. Marcin 6, I. zdw 93 652

Poszukuję
dzierżawy składu nadającego się na towary kolonjalne. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 93 780

Ogrodnictwo
4 klm. od Poznania, oranżerje, okna inspektowe, ogród owocowy i warzywny zaraz do wydzierżawienia. Zgłoszenia do Kurjera Pozn. zdw 94 094

Dzierżawa
350 mórg, objęcie 3 000. Jaśkiewicz, Poznań Fredry 6. zdw 94 172

500
mórg pod Poznaniem, dobre, bez długu, pełne żniwo, wydzierżawię, przejęcie 25 000. Oferty Kurjer Poznański zdw 90 649

Młyn
motorowy, gospodarski dobrej okolicy wydzierżawię Oferty Kurjer Poznański zdw 94 087

16. OSOBISTE

Po wakacjach ondulacja
trwała dla panów od 5 zł (nowość) dla pań od 10 zł najlepszem i najnowszem aparatem, farbowanie włosów, brwi i rzes, wodna ondulacja, manicure, mycie głowy, ondulacja 1 zł, po gruntownej renowacji zakładu polecam się J. W. Państwu. — Marjan Śmiechowski, Poznań, ul. Dąbrowskiego 38, tel. 6148. zdw 93 907

21 ZGUBY

Wykaz osobisty
na nazwisko Welzandt Leokadja, Poznań Wielkie Garbary 5, wystawiony przez Komisarjat I. zgubiono. zdw 93 562

Unieważniam
zgubione dnia 27. 8. 32 r.: blankiet wekslowy na 500 zł podpisany przezemnie (in blanco), legitymację oficerską i pozwolenie wojew. Poznańskiego na prawo prowadzenia pojazdów mechan. Zarazem proszę znalazcę o łaskawy zwrot za wynagrodzeniem. Stefan Migdał, kpt., Poznań, ul. Solna 16. zdw 93 572

Zgubiono
książeczkę na handel domokrążny wydaną przez Starostwo w Jarosławiu z wizą na województwo Lwowskie, Poznańskie i Pomorskie na nazwisko Władysława Karlińskiego. zdw 93 630

22 ROZMAITE

Akuszerka
Kleinwächterowa, Poznań, centrum, ulica Romana Szymańskiego 2 pierwsze piętro, lewo drugi dom od placu Świętokrzyskiego. zdpw 89 975/6

Wózki
dziecięce i budki pociąga cerata, reparuje, maluje, kółka, gumy na składzie. Razer, Szewska 11. zdw 93 769

Obiady
kresowe smaczne. Kantaka 8/9, brama prawa III. zdw 92 592

Swetry
jumpry, pullowery, garsonki, mundurki włóczkowe wykonuje niarowo, przerabia „Tricot" Pocztowa 23, I. Pw 3555-31.39

Od 2,75
szkolne fartuszki
(płaszczyki) poleca wszelkich fasonach i gatunkach w olbrzymim wyborze Fabryka Bielizny J. Schubert Wrocławska 3. Pp 531-30.73

Fa Siostry Streich, Gwarna 15
Robótki
rysowane poduszki, kołdry, mereżki, monogramy, wełny, nici wszystko niebywale tanio. Tw 279 Tw 279

Podręczniki
szkolne. Zakup, sprzedaż, zamiana. Najkorzystniej Księgarnia Antykwarjat, Gwarna 20. zdwp 93 419

„Wzór"
biuro przepisywań na maszynie Szkolna 9 II. Przepisuje, załatwia wnioski do wszelkich władz, urzędów itp. szybko — tanio. zdw 93 635

Mam
biura centrum Poznania oczekuje propozycyj. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 581

Fr. Ratajczaka
13, m. 6. wykonanie sukien 8,—; płaszczy 15,—. zdw 93 724

Kołnierzyk 0,15
przyjmuję bieliznę do prania, funt suchej wagi 0,40. Pralnia Piekary 3. Filje Matejki 68, Niegolewskich 8. zdw 93 850

Dziecko
na własne oddam. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 93 819

Koszule sportowe
krawatem 2.75; 3.25; 3.75; jedwabne 6.95; 8.25; kalesony macco 1,45; koszule macca 1.65; skarpety niciane 0.35; mocne 0.45; deseniowe 0.65; prima nowości 0.95; 1,10; 1,20; czapki męskie 0.85; 1.10; gabardyna 2.95; paski skórkowe 0,45; 0,65; 0,95; 1,25; kapielowe 0,85; kołnierzyki, krawaty; bielizna w ogromnym wyborze, najtaniej w Warszawskim Składzie Fabrycznym Jadwiga Podbielska, Wielkie Garbary 40, naprzeciw Wodnej. zdw 93 866

Pracownia Gorsetów „Wanda"
Gorsety na miare Gorsety gotowe — Pasy do ciąży — Paseczki sportowe Biustonosze wszelkiego rodzaju. Reparacje gorsetów. Ratajczaka nr. 27, parter. zdw 93,947

Książki szkolne
do wszystkich szkół poleca Księgarnia Dippla, plac Wolności 11. zdw 93 877

Futer
naprawa, modernizacja, nowe. — Wierzbięcice 13 m. 3 zdw 93 862

Dziecko
na wychowanie przyjmę. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 861

Obiady
kresowe, smaczne, urozmaicone. Wały Zygmunta Augusta 1 mieszkanie 8. zdw 94 111

Elektrolux
nowy zamienię za małą maszynę do pisania ewentualnie dopłacę. Oferty Kurjer Poznański dw 1 018

Prace
malarskie wykonuje czysto i tanio Botta Wierzbięcice 24 a. zdw 94 140

Futra
damskie i męskie, skórki na obsady wielkim wyborze. Przekonaj się, kupisz najtaniej. Królikiewicz, Podgórna 6. Reperacje futer wszelkiego rodzaju fachowo i tanio. Pw 4 064 31.40

23 OŻENKI

Kawaler
piekarz, posiadający 1 500 zł gotówki, ożeni się z panną do lat 30, która umożliwi założenie wspólnego składu. Oferty Kurjer Pozn. zdw 93 898

Urzędnik
państwowy, pobierający 400 zł miesięcznie wdowiec, lat 32, z jedenm 7-letniem dzieckiem, posiadający urządzenie domowe wartości 10 000 zł, pozna solidną, inteligentną i gospodarną pannę od 22—28 lat, średniego wzrostu z majątkiem od 10 000 zł. Cel matrymonjalny. Zgłoszenia możliwie z fotografją do Kurjera Poznańskiego zdw 94 089

Inteligentna
wzorowa, miła blondynka, dobrej rodziny, posagiem 8 000 wyprawą zapozna szlachetnego, odpowiednio sytuowanego pana lat 36—42. Cel matrymonjalny. Wyczerpujące oferty Kurjer Poznański zdw 94 128. Pośrednictwo wykluczone.

Właścicielka kamienicy
bez długu, wdowa lat 40, materjalnie niezależna wyjdzie zamąż za urzędnika państwowego lub emeryta. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 94 230

24 NAUKA

Kursy handlowe
Czaporowskiego — jednoroczne i półroczne rozpoczynają się 5-go września. Zgłoszenia. Postęp, Pl. Sapieżyński 2 a. zdw 92 102/3

Kursy
książkowości, stenografji pisania maszyną. Kromczyńska Ogrodowa 16 II. zdw 89 069/70

Kursy
stenografji, pisania na maszynach rozpoczynam 5 września. — Kantaka 1, II. zdw 89 043

Stancja
dla uczennic. Opieka zapewniona. Kochanowskiego 17, mieszk. 6. zdw 91 368

Kształcącym
dobre utrzymanie, opieka. Kramarska 19/20, m. 8 wejście Masztalarskie. — zdw 94 051

Przyjmę
kształcących, dobre utrzymanie. Słowackiego 35, m. 10. zdw 93 714

Lekcyj
gry na fortepianie dla początkujących i postępujących. Kandulski, Dąbrowskiego 56, I lewo. jw 1 489

Student
poszukuje korepetycji. — Oferty Kurjer Poznański rw 2909

Maturzystka
przygotuje do egzaminu ze wszystkich klas szkoły powszechnej, na wsi, najchętniej we dworze. Zgłoszenia Eugenja Muszyńska, Poznań, Górna Wilda 32 III. zdw 93 505

Kursy
stenografji, pisania maszyną, księgowości, korespondencji, rachunkowości, kwartalnie, półrocznie rozpoczynam 5 września. Tyran-Zaworska, Strzelecka 33. zdw 90 651

Kursy
języka francuskiego, literatury, historji, konwersacji drugi oddział dla dzieci powyżej lat 6. Mickiewicza 15, M-elle Dardenne. zdw 91 295

Uczniowi
utrzymanie pierwszorzędne. Matejki 58, mieszkanie 9. zdw 93 563

Kursy
stenografji polskiej, niemieckiej, pisanie na maszynie. Zgłoszenia codziennie „Wzór" Szkolna 9, II. zdw 93 636

Pragnę
uczyć się niemieckiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 642

Kurs tańców
początkujący 3 rozpoczyna Baletmistrz Szczurek Dom Rzemieślniczy. zdw 93 578

Gry
fortepianowej dzieciom dorosłym udziela dyplomowana nauczycielka. Matejki 47 m. 2. zdw 93 588

Pierwszym językiem świata
jest angielski. Nikt go nie może zaniedbać. Gdzie w Poznaniu można się nauczyć po angielsku? Kursy praktyczne D-ra Arenda, lektora uniwersytetu, zapewniają szybkie i sprawne opanowanie idjomatycznej angielszczyzny. — Metoda naukowa, oparta na wskazaniach nowoczesnej fonetyki i psychologji. Pod gwarancją doskonała wymowa londyńsko-oxfordzka! Kursy zbiorowe dla początkujących i zaawansowanych. Lekcje prywatne każdego czasu. Ceny przystępne. Wpisy godz. 11—13 18—20 (sob. 3—18) w uczelni „The Foné School of English" 27 Grudnia 5, II. zdw 93 593

Panienkom
dobrem utrzymaniem, pianinem tanio. Wielkie Garbary 4 — 8. zdw 93 614

Kształcącym
słoneczny, czysty, b. dobre odżywianie, opieka, staranna pomoc. Szulcowa, Ratajczaka 28. zdw 93 817

Gimnazjastów
lub panienki przyjmę utrzymaniem tanio. Opieka, pomoc w nauce. Maleckiego 19, I lewo. zdw 93 795

Nauczycielki
języka francuskiego poszukuje samodzielny kupiec. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 762

PP. Ziemianie!
Student U. P. energiczny, przygotuje skutecznie do IV. kl. gimn. włącznie. Może równocześnie pracować w administracji majątku, ma 2 letnią praktykę. Polecenia bardzo dobre. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Pozn. zdw 93 902

Stancja
dla 2 chłopców lub panienek, śliczne pokoje, doskonałe jedzenie, opieka, blisko 3 gimnazjów. Drużbackiej 7, m. 8. zdw 93 914

Dla
gimnazjastów, utrzymaniem, bez nadzór w nauce. Długa 3 m. 9. zdw294 156

Gimnazjastce lub studentce
pokój za korepetycje. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 93 971

Studentkę
pragnęłabym zapoznać w celach konwersacji polskiej wzamian za takową w języku niemieckim. — Zgłoszenia „Par", Aleje Marcinkowskiego 11 pod 56.356. Pw 4 061-56.356

Francuskiego
angielskiego włoskiego udziela tanio rutynowana, wykształcona osoba. Strzelecka 31, podwórze, wprost, II., prawo. zdw 94 203

Uczniom
szkół dobre utrzymanie pomoc, pianino, Goderska, Półwiejska 2. zdw 94 209

Francuzka
lekcje za pokój. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 222

25 MUZYKA

Saksofonista
pianistka potrzebni zaraz. Dąbrowskiego 33, restauracja. zdw 94 068

Fortepian
do ćwiczeń. Kantaka 4 lewe schodr II. zdw 94 152

Lekcyj
gry fortepianowej udzielam gruntownie. Wały Zygmunta Augusta 1, mieszkanie 8. zdw 94 112

Lekcyj
fortepianu także poza dom. Zgłoszenia Małeckiego 22, m. 8, lub Kurjer Poznański zdw 93 059

Lekcyj gry na fortepianie
udziela Halina Malinowska, b. prof. Państwowego Konserwatorjum w Poznaniu i Konserwatorjum Wrocławskiego. Zgłoszenia ul. Seweryna Mielżyńskiego 1, III zdw 91 531

Poznańska
szkoła gry fortepianowej — teorji — Popisy uczniów — niezamożnym ulgi. Wpisy: Wodna 8. zdw 92 948

Lekcje
gry na fortepianie złotych 10,— miesięcznie. Pilarska, dyplomowana nauczycielka, św. Marcin 47. zdw 93 734

Lekcyj gry na fortepianie
udziela Halina Malinowska, b. prof. Państwowego Konserwatorjum w Poznaniu i Konserwatorjum Wrocławskiego. Zgłoszenia ul. Sew. Mielżyńskiego 1, III. zdw 91 531

Gry
fortepianowej udzielam. Rencowa, Dąbrowskiego 5. zdw 94 001

Gry
fortepianowej udzielam fortepian do ćwiczeń. Kopernika 8, parter, lewo. zdw 94 041

Lekcyj
gry fortepianowej udziela nauczycielka. Szpotańska, plac Świętokrzyski 2. zdw 93 926

Pianino
tanio do wynajęcia. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 94 154

Lekcyj
gry fortepianowej udzielam. — Pocztowa 28, mieszk 6. zdw 94 213

Lekcje
gry fortepianowej, teorji udziela dyplomowana nauczycielka muzyki. Aleje Marcinkowskiego 1, III. piętro, mieszkanie 8, dom narożny. zdw 94 197

26 ROZRYWKA

Woźna 12. Gwarna 20
Wypożyczalnia
Wszystkie nowości. Największy wybór dzieł starszych autorów. Lektura szkolna. Abonament 1½ zł miesięcznie. zdwp 93 394

Kino Wilsona
Łazarz. Miłość w Kajdanach. — Dorris, Delschaft. zdw 93 575

Czytelnia Dippla
posiada wszystkie nowości polskie, francuskie, niemieckie, angielskie. Plac Wolności 11. zdw 93 876

27 SZUKA PRACY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenie drobnych

Piekarski
pomocnik młodszy potrzebny. — Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 94 129

Panienka
z ukończoną szkołą handlową poszukuje posady jako początkująca stenotypistka za skromnem wynagrodzeniem. Oferty Kurjer Poznański zdw 92 424

Bezdzietna wdówka
umiejąca szyć i prasować poszukuje jakiejkolwiek pracy za skromnem wynagrodzeniem. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 92 935

Chłopiec
skromny z porządnej rodziny poszukuje nauki krawiectwa. Oferty Kurjer Poznański zdwp 94 136

Panna
z porządnej rodziny, skromna, uczciwa zna wszelkie prace domowe, oraz trochę szycie bielizny, robótki, poszukuje od 15. 9. odpowiedniej posady w lepszym domu, do dwóch osób, może pomagać w składzie. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 135

Fotograf - retuszer
laborant i operator, poszukuje posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 94 069

Fryzjerski
pomocnik, dobra siła, szuka posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 94 055

Krawczyni
domowa poszukuje pracy. Oferty Kurjer Poznański jw 1 490

Kasjerka
kaucja 2 000, szuka posady. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 92 608

Absolwentka
sem. gosp. w Warszawie, świadectwa dobre, energiczna, pracowita poszukuje posady, poprowadzi wzorowo gospodarstwo domowe. Oferty z okolic pożądane. — Oferty Kurjer Pozn. zdw 93 530

Służąca
do pracy domowej z gotowaniem poszukuje posady od 1. Oferty Kurjer Pozn. zdw 94 033

Służąca
z gotowaniem szuka pracy zaraz. Oferty Kurjer Pozn. zdw 94 076

Młynarz
lat 49, z dłuższą praktyką dobry fachowiec i dobre świadectwa poszukuje stałej posady w parowem lub wodniku. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 93 486

Panna
służąca, dzielna, pierwszorzędna krawieczyzna poszukuje posady zaraz lub później, ewentualnie wyręczenie pani domu lub do dzieci albo do składu. Oferty Kurjer Poznański jw 1 483

Dziewczyna
młodsza poszukuje posady do dzieci, najchętniej do niemowlęcia. Oferty Kurjer Pozn. zdw 94 029

Kasjer
dominjalny hodowca inwentarza, mleczarz poszukuje odpowiedniej posady w majętności. Przygotowanie praktyczne i teoretyczne. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 93 522

Ogrodnik - leśnik
znający swój zawód dobrę świadectwa nawskroś uczciwy w starszym wieku, poszukuje posady od 1 października lub później. Łaskawe zgłoszenia uprasza A. Mielcarek, Szczurawice, poczta Raszków powiat Ostrów. zdw 93 520

Nauczycielka
szuka posady. Poznań Focha 21, „Nauczycielka". zdw 92 412

Poszukuję
dla syna (dyplom. drogerzysty), kończącego swoją wojskowość w połowie września posady drogerzysty. Obznajmiony z działami perfumeryjnym technicznym, — farbiarskim fotograficznym jest dobrym dekoratorem. Świadectwa do dyspozycji miejscowość obojętna. Nowakowski, em. radca — Poznań ul. Reya 4. zdw 91 469

Prośba
Panienka inteligentna, 6 klas gimn., rok praktyki biurowej pisze na maszynie znajdująca się w bardzo przykrem położeniu, prosi o jakakolwiek posadę. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 91 620

Panienka
z ukończoną szkołą handlową poszukuje posady najchętniej w majątku. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 93 559

Pielęgniarka
do niemowląt wykwalifikowana w sztucznem karmieniu poszukuje posady od zaraz lub później. Oferty Kurjer Poznański zdwp 93 063

Posługaczka
poszukuje posługi zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 634

Sierota
lat 20, szuka posady z cośkolwiek gotowaniem zaraz lub później. — Oferty Kurjer Poznański zdw 93 711

Elew
gospodarczy, kawaler lat 25, z praktyką i dobremi świadectwami szuka posady za minimalnem wynagrodzeniem. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 576

Poszukuję
posługi. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 744

Pomocnik gastronomiczny
poszukuje posady z kaucją lub bez w większem lub mniejszem prowincjonalnem mieście. Oferty podaniem wysokości kaucji Kurjer Poznański zdw 93 733

Krawcowa
dobra poza dom i na wyjazd 1,50 zł. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 668

Dziewczyna
szuka posady do dzieci z szyciem oraz do pracy domowej. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 708

Służąca
ze wsi szuka zaraz posady. — Oferty Kurjer Poznański zdw 93 602

Dziewczyna
lat 18, poszukuje posady do dzieci i lekkich prac. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 603

Służąca
z gotowaniem poszukuje posady bez spania. Oferty Kurjer Pozn. zdw 93 628

Służąca
do wszystkiego szuka posady. — Oferty Kurjer Poznański zdw 93 629

Panienka
z cośkolwiek szyciem szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 631

Posady
dla mojej dziewczyny bardzo dobrej, uczciwej do dzieci lub pokojowej od zaraz lub 15. 9. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 658

Służąca
do wszystkiego z gotowaniem, dobremi świadectwami szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 657

Bona
z dobremi świadectwami, pomaga w lekcjach, zna cośkolwiek szycie, poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 654

Pokojowa
poszukuje posady od 1. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 685

Dziewczyna
z gotowaniem poszukuje posady od 1. lub 15. Wierzbięcice 17 — Graesiak. zdw 93 684

Szofer - rolnik
przyjmie posadę obojętnej okolicy także do innych prac. Znam także prowadzenie gospodarstwa i hodowle bydła. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 646

Panna
zna szycie, krój, szuka posady do dzieci, może być na prowincji. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 93 648

Ekspedjentka
szuka posady do piekarni. Kaucja. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 702

Dziewczyna
uczciwa, dobre świadectwa poszukuje posady zaraz lub 15. — Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 93 695

Panienka
bardzo dobre świadectwa poszukuje posady do niemowlęcia. — Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 93 694

Panna
zna szycie z dobrym krojem szuka posady w szwalni. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 93 649

Kucharka
która była w lepszych domach, znająca się na zaprawach i wszelkiej pracy poszukuje posady Oferty Kurjer Poznański zdw 93 683

Marszantka
samodzielna z kilkuletnią praktyką szuka posady. Także na wyjazd. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 836

Służąca
samodzielnem gotowaniem szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 823

Służąca
z gotowaniem do wszystkich prac domowych poszukuje posady zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 767

Dziewczyna
czysta, szybka poszukuje posługi za skromnem wynagrodzeniem. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 750

Dziewczyna
początkująca do wszystkiego lub do dzieci z dobrej rodziny, dobrze polecona poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 755

Sierota
poszukuje posługi za spanie, łóżko polowe własne. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 884

Dziewczyna
uczciwa z dobremi świadectwami samodzielnem gotowaniem poszukuje posady od 15. 9. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 873

Dziewczyna
młodsza poszukuje posady do dziecka i do lekkich prac domowych od 1. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 048

Służąca
z dobremi świadectwami, szuka posady do wszystkiego. Oferty Kurjer Pozn. zdw 94 085

Wiejska
dziewczyna w średnim wieku, poszukuje posady jako gosposia do lepszych państwa zaraz lub od 15. 9. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 009

Reemigrant
z Francji inteligentny kupiec, władający także niemieckim, szuka jakiejkolwiek posady. — Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 94 022

Krawcowa
biegła szyje także bieliznę, dziennie 2.50, mam własną maszynę. Oferty Kurjer Pozn. zdw 94 023

Młodsza
dziewczyna szuka posady do wszelkich prac domowych lub niemowlęcia. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 030

Poszukuję
posady lub posługi dobrze polecona. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 951

Dentysta
10 lat praktyki, wszechstronnie obeznany poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 962

Posługi
w lepszym domu poszukuje. — Oferty Kurjer Pozn. zdw 94 044

Panienka
lat 17, zdrowa, znająca konwersację francuską, niemiecką oraz robótki, przyjmie posadę do dzieci. Oferty proszę do Kurjera Pozn. pod zdw 93 899

Uczciwa
i skromna dziewczyna szuka posady do wszystkiego do samotnych, starszych państwa lub do pielęgnowania chorej osoby z masażem. Oferty Kurjer Pozn. zdw 93 917

Panienka
samodzielna, inteligentna, uczciwa, dobremi świadectwami, poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 93 925

Dziewczyna
znająca gotowanie oraz wszelką pracę domową szuka posady. — Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdw 94 144

Ręczniarka
poszukuje posady na męskie i damskie ewent. z szyciem do dzieci. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 099

Rewizor ksiąg
b. kierownik biura przysięgłego rzeczoznawcy, uzdolniony orzecznictwie sądowem, poszukuje stałej lub dorywczej pracy, rewizje, zakładanie, porządkowanie, prowadzenie księgowości, bilanse, sprawy podatkowe. Oferty Kurjer Poznański jw 1 495

Posługaczka
porządna poszukuje posługi do wszystkiego od 1. 9. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 94 215

Inteligentna
panna zajmie się gospodarstwem domowem u dwojga osób jako przychodnia. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 94 218

Dziewczyna
dobremi świadectwami do wszystkiego z gotowaniem poszukuje posady zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 124

Leśnik
8 praktyki lasach państwowych, dobre świadectwa referencje. — dobrze hodowlę lasu, zwierzostanu, rybołówstwa, pszczelnictwa, urządzenie lasu. Niezmordowanym tępicielem kłusowników złodziei. Obejmę sekretarza, leśniczego lub borowego, skromnem wynagrodzeniem. Okolica obojętna. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 127

Starsza
wiejska dziewczyna, zdrowa i silna z gotowaniem i do wszystkiego od 1. lub 15. szuka posady. — Oferty Kurjer Poznański zdw 93 970

Służąca
poszukuje posady umiejąca cokolwiek gotować zaraz. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 93 980

Bufetowa
rutynowana poszukuje posady. — Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdw 93 981

Starsza
dziewczyna nawskroś czysta, sumienna z dobremi świadectwami szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 989

Do
dziecka lub lekkich prac domowych ze spaniem. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 991

Posady
szukam do dzieci lub do wszystkiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 994

Dziewczyna
uczciwa szuka posady do wszystkiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 912

Dziewczyna
z dobrem gotowaniem do wszelkiej pracy poszukuje posady od 1. 9. lub 15. 9. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 893

Służąca
z gotowaniem poszukuje posady do wszystkiego od 1. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 179

Lokaj
(kamerdyner) kawaler poszukuje posady od 1. 9. lub później. Włada językami ma pierwszorzędne świadectwa i rekomendacje. M. Biniakowski Nakło n/N., Długa 13. zdw 94 198

TEATRY

Teatr Polski: Dziś — „Nowa umowa małżeńska", z gościnnym występem p. Ireny Solskiej.

Czwartek, 1. 9. — „Nowa umowa małżeńska", z gościnnym występem p. Ireny Solskiej.

Piątek, 2. 9. — „Nowa umowa małżeńska", z gościnnym występem p. Ireny Solskiej.

Teatr Nowy: Dziś — „Gorączka nafty".

Czwartek, 1. 9. — „Mąż naszej panienki", premjera.

Piątek, 2. 9. — „Mąż naszej panienki".

DZISIAJ w KINIE

Apollo: „Cohn i Kelly w Hollywood".
Aurora: „Na gorącym uczynku i „Górą nasi".
Corso: „Więzień z wyspy św. Heleny" oraz „Napad szajki bandytów".
Colosseum: Milton Sills, zdobywca złota.
Metropolis: „Mistigri".
Muza: „Miłość Księcia Sergjusza".
Odeon: „Republika piratów".
Orzeł: Sztafeta i włóczykije.
Roxy: „Dama i jej szofer".
Sfinks: „Grzech i morał".
Słońce: „Zwycięzca".
Tęcza: „Krew za krew".
Wilsona: „Miłość w kajdanach".

Poszukuję
natychmiast posady kasjerki. — Kaucja 200 zł. Warunki bardzo skromne. Oferty pod „Kasjerka", Ekspozytura Kurjera Poznańskiego, Gdynia. nw 5 273

Bufetowa
z kilkoletnią praktyką, poszukuje posady Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański rw 2 904

Inteligentna
panienka, ze średniem wykształceniem, znajdująca się w ciężkiem położeniu, poszukuje posady do dzieci lub lektorki do starszej pani. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański rw 2 905

Osoba
starsza, inteligentna, znająca wszelką pracę przyjmie posadę u księdza, na folwarku, lub do wyręczenia pani. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 225

Posługaczka
polecona do lepszego domu poszukuje posługi. Oferty Kurjer Poznański jw 1 480

Piekarz - cukiernik
dzielny w swym zawodzie dłuższą praktyką dobry piecowy — specjalista na pierniki szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 92 902/3

Bona
wychowawczyni, dobra, uczciwa, z kilkoletnią praktyką przy dzieciach większych i mniejszych poszukuje posady od 1. IX. Oferty Kurjer Poznański zdw 91 285

Młody emeryt
asesor obeznany z sprawami sądowemi, administracyjnemi, podatkowemi poszukuje zajęcia. — Wynagrodzenie bardzo skromne. Przyjmie również administracje domów. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 93 210

Pomocnik fryzjerski
poszukuje miejsca zaraz lub od dnia umowy. Miejscowość obojętna. Wiadomość Wacław Prosnak Pabjanice ul. Żeromskiego 11. zdw 92 891

Ogrodnik
Poznańczyk, 20 lat praktyki, żonaty z małą rodziną poszukuje posady od 1 października. Warunki przystępne. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 92 774

Leśnik
kawaler, z dobremi świadectwami, obeznany dobrze w swym zawodzie, poszukuje posady od 1. 10. 32 lub później. Zgłoszenia Cieślak, Tarchalin, p. Bojanowo. nw 5 029

Dziewczyna
z gotowaniem długoletnie świadectwa poszukuje posady zaraz lub później. Oferty Kurjer Pozn. zdw 93 029

Dziewczyna
młodsza poszukuje posady do wszystkiego cośkolwiek gotowania lub pokojowej 1. 9. lub 15. — Oferty Kurjer Poznański zdw 93 030

Kucharka
samodzielna, znająca zaprawy kochająca dzieci, poszukuje posady do wszelkiej pracy domowej. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 034

Dziewczyna
dobrem poleceniem dobremi świadectwami poszukuje posady od 1. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 044

Nauki
poszukuje absolwent szkoły Wydziałowej i Rocznej Ekonomicznej Handlowej z dobremi świadectwami. Oferty Kurjer Pozn. zdw 93 062

Pokojowa
inteligentna, zna język polski, niemiecki, długie świadectwa, zaufana szuka posady w lepszym domu od 1. 9. lub 15. 9. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 92 976

Dziewczyna
porządna czysta dobre świadectwa poszukuje posady od 1. 9. — Oferty Kurjer Poznański zdw 93 066

Pani
młoda, inteligentna krytycznem położeniu prosi o jakąkolwiekbądź pracę. Oferty Kurjer Poznański zdw 90 617

Panienka
pracowała przy bufecie umie cośkolwiek gotować zna szycie, prasowanie męskiej bielizny kocha bardzo dzieci szuka posady do dzieci lub do wszystkiego. — Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 92 494

Panienka
z lepszej rodziny kochająca dzieci, z szyciem szuka posady na wieś jako początkująca. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 92 356

Prośba
Kto pomoże biednemu robotnikowi z żoną i 4 nieletniemi choremi dziećmi jakąkolwiek pracą. Łaskawe zgłoszenia proszę skierować do Kurjera Poznańskiego zdw 90 608

Dziewczyna
uczciwa, samodzielna, poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 93 420

Ogrodnik szkółkarz
kawaler, lat 25, kilkanaście lat praktyki zawodowej, ogrodniczej w szkółkach i warzywnictwie, sadownictwie i kwiaciarstwie z ukończonym kursem ogrodniczym w Poznaniu poszukuje posady ogrodnika samodzielnego lub pomocnika zaraz lub później. Adres wskaże Orędownik Wielkopolski zd 93 897

Ogrodnik
kawaler, dobrze obeznany w swym zawodzie, szuka posady. A. Długiewicz, Poznań, Ks. Skorupki 15. zd 93 102

Absolwentka
żeńskich kursów technicznych — (budowlanych) poszukuje odpowiedniej posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 92 818

Posługaczka
lub służąca do restauracji z gotowaniem od 1. 9. Gdzie wskaże Kurjer Poznański zdw 93 757

Fryzjerka
dobra potrzebna zaraz. Palenkiewicz, Zamkowa 6 zdw 93 776

Szofera
uczciwego na półciężarówkę poszukuje od zaraz. Oferty Kurjer Pozn. zdw 93 826

Służąca
lat 14—16 potrzebna. Konieczna. Wrocławska 10/11 wejście Gołębia. zdw 93 857

Służąca
potrzebna. Żupańskiego 5. m 6. zdw 94 013.

Kucharki
samodzielnej służącej do wszelkiej pracy i uczennicy do bufetu poszukuje Restauracja Kwiatowa 12. zdw 93 638

Dyrekcja

Wielkopolskiego Gimnazjum
Dr. Brunona Czajkowskiego

donosi, że **rok szkolny rozpoczyna się 1 września.** Zbiórka klas gimn. i wstępnych przy ul. Mylnej 5, o godz. 9-tej.

Po południu o godz. 5-tej konferencja rodziców klas wstępnych, o godz. 6-tej klas gimnazjalnych.

Wpisy codziennie ul. Mylna 5 i Podgórna 2/3. zw 15 713

Młoda
mężatka w krytycznem położeniu prosi posługę. Wynagrodzenie skromne. Oferty Kurjer Pozn. zdw 90 617

28 WOLNE MIEJSCA

Potrzebny
zaraz praktykant gospodarczy na majątek pod Poznaniem. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 070

Dziewczyna
potrzebna. Restauracja Woźna 7/8. zdw 93 725

Uczennice
do szycia potrzebne. Ratajczaka 13 m. 6. zdw 93 726

Cukiernika
pierwszorzędnego poszukuje cukiernia w Poznaniu. Warunki bez utrzymania, uprasza się podać do Orędownika Wielkopolskiego zd 93 637

Dziewczynę samodzielną
z dobrem gotowaniem do wszelkich prac, pracowitą z poleceniem od zaraz. Witkowska, św. Marcin 58, skład. zdw 94 196

Służąca
młodsza, czysta, chętna do wszystkiego zamiłowaniem do rocznego dziecka, potrzebna zaraz. Plac Wolności 6, m. 7, od 18-tej. zdw 94 246

Uczennice
przyjme. Pierwsza Poznańska Pralnia Prasowalnia, Matejki 39 zdw 94 232

Posługaczka
młoda dobremi świadectwami potrzebna. Zgłoszenia od godz. 3 do 6. Podgórna 9, m. 5 zdw 94 228

Dziewczyna - kucharka
z dobrem gotowaniem uczciwa zdrowa i pracowita, potrzebna zaraz. Uwzględnia się osoby dobrze polecone. Ul. Warszawska 37, m. 1 zdw 94 227

2 września
rano o godz. 8.45 rozpoczyna się nowy rok szkolny
w Najstarszej Prywatnej Szkole Przygotowawczej im. Kopernika
w Poznaniu, ul. Skarbowa 5.

Wpisy w dalszym ciągu przyjmuje się do wszystkich klas od I — V codziennie w godz. przed południowych od 12 — 1. **Dyrekcja ul. Skarbowa 5. Tel. 3372**

Pw 3 406-34,30

Magistra
młodego z praktyką krótką od 15 września poszukuje apteka w Gostyniu dw 989

Dziewczyna
mieszkająca przy rodzicach potrzebna do dzieci i posługi. Mostowa 31, m. 6. zdw 93 584

Dziewczyna
do posług potrzebna. Zgłoszenia ul. Flor, Stablewskiego 1 a, m. 21, Łazarz. zdw 93 587

Dziewczyna
młodsza czysta i pilna do dziecka i prac domowych. Wskaże Kurjer Poznański zdw 93 729

Potrzebna
służąca dobrem gotowaniem do wszystkiego. Dąbrowskiego 44, m. 4, od 7—8 wiecz. zdw 93 120

Prasowaczki
na sztywną bieliznę zaraz potrzebne. Gdynia „Iskra". nw 5265

Potrzebny
parobek do gospodarstwa i wożenia mąki do Poznania. Dopiewo, Poprawski. zdw 93 678

Pisarz
gospodarczy z dłuższą praktyką potrzebny na większy intensywny majątek od zaraz. Zgłoszenia do ekspedycji Kurjera Poznańskiego zdw 92 870

Potrzebna
młodsza dziewczyna z prowincji. Adres Kurjer Pozn. zdw 94 226

Szoferzy
bez nałogów, referencje, kaucja. Półwiejska 7, mieszk. 7. zdw 94 193

Służąca
samodzielna, gotowanie do wszystkiego potrzebna. Półwiejska 2 m. 1. zdw 93 999

Służąca
starsza z gotowaniem, praniem, dobremi długoletniemi świadectwami zaraz. Plac Asnyka 4 m. 1. zdw 93 975

Służąca
sumienna, pracowita potrzebna zaraz. Małe Garbary 8, parter lewo. zdw 93 949

Dziewczę
młodsze do dzieci i lekkich prac zaraz. Wyrwa, Marcelińska 36 b. zdw 93 945

Dziewczyna
do wszelkiej pracy potrzebna od 1. 9. Rakowska, Mostowa 4 a. zdw 93 924

Pomocnik fryzjerski
dzielny w strzyżeniu fryzur damskich i dobry fryzjer męski z całkowitem utrzymaniem i mieszkaniem 10—12 zł tygodniowo, później więcej od 5. 9. poszukiwany. Hugo Fleischer, mistrz fryzjerski, Tarnowskie Góry G/Śląsk, Piastowska 15. zdw 93 895

Woźnica
obeznany w rozwożeniu pieczywa zaraz lub później potrzebny. — Oferty z odpisami świadectw do Kurjera Poznańskiego zdw 92 985

Gospodyni samodzielna
znająca się na kuchni, drobiu, prasowaniu sztywnej bielizny potrzebna na wieś do dworu. Oferty Kurjer Poznański zdw 93 892

Dziewczynę
uczciwą, młodszą, z praniem. — Piotra Wawrzyniaka 6 m. 2. zdw 94 155

Prasowaczka
samodzielna potrzebna. Rynek Wildecki, pralnia. zdw 94 135

Dziewczę
kochające dzieci, uczciwe, czyste z porządnego domu potrzebne zaraz. Porządane dobre świadectwa. Szewska 19 m 2 zdw 94 148

Ekspedjentka
z branży cukrów zdolna, dobrze polecona może się zgłosić. Waleria Patyk, Aleje Marcinkowskiego 6. zdw 94 143

Dziewczyna
przychodnia Bukowska 9 m. 4. zdw 94 130

Bufetowa
obsługą gości za procentem, pożyczka 400 zł. Adres Kurjer Poznański zdw 94 126

Służąca
z dobrem gotowaniem potrzebna. Marszałka Focha 95 m 14. zdw 94 120

Służąca
potrzebna do wszystkiego. Mickiewicza 17, II lewo. zdw 94 116

Potrzebna
posługaczka uczciwa, młodsza. — Kraszewskiego 16 m. 16 jw 1 506

Chłopców
pozaszkolnych poszukuje. Grunwaldzka 31, Teapaw. jw 1 486

Dziewczyna
dobrem gotowaniem potrzebna. Śniadalnia, Wielka 17, wejście Wielkie Garbary rw 2 925

Potrzebna
zaraz marszantka zarazem do ekspedycji z pierwszorzędnemi świadectwami. Zgłoszenia H. Jakubowicz Wroniecka 1/2. rw 2 919

Bufetowa
młodsza z porządnej rodziny może się zgłosić, Plac Nowomiejski 10 a, między 4—5 po południu. rw 2 913

Dziewczyna
do wszystkiego Grobla 28 m. 2. rw 2 907

Dziewczyna
młodsza zaraz. Grobla 27 a m. 3. rw 2 901

Indywidualne
warunki dla organizatorów i zastępców losowych ofiaruje solidna firma „Polrek", Lwów Zimorowicza. nw 4 781

Posługaczka
zdrowa, uczciwa, gotowaniem, prasowaniem do jednej osoby. — Kanałowa 7 m. 8. zdw 94 092

Dziewczyna
do wszystkiego. Bukowska 33 m. 7. zdw 94 047

Uczennice
przyjmie mistrz fryzjerski. Kanałowa 3. zdw 94 028

Potrzebna
uczennica do firmy „Franboli" 27 Grudnia 10. zdw 93 615

Pw 3554/31.5

Nauczycielka
bona z fortepianem do chłopca 7 lat i dziewczynki 3 lata na wieś potrzebna zaraz. Zgłoszenia z podaniem warunków Kurjer Poznański rw 2 906

Fryzjer
dzielny. Wrocławska 30. zdw 94 150

Mydlarza
z długoletnią praktyką poszukuje. Krótkie oferty Kurjer Poznański zdw 94 168

Drogerzysta
młodszy, dyplom, dobrze polecony może się zaraz zgłosić. Odpis świadectw oraz fotografje dołączyć. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 94 170

Oddam
bufet na własny rachunek, pożyczka 1 000 zł. Adres Kurjer Poznański zdw 94 125

Młynarz
sumienny i dziemy fachowiec obeznany z motorem Hill'ego na ropę potrzebny zaraz a najpóźniej od 15. Młyn Motorowy Oborniki. dw 1 016

Pokoik
bezdzietnemu małżeństwu za całodzienną usługę. Kanałowa 3, m. 4. zdw 92 994

Fileciarki
poszukuje Fabryka Kołder — Bandel, 27 Grudnia 6. Pw 4 069-35,59

Dziewczyna
do wszystkiego, skromna, czysta, gotowaniem. Ratajczaka 28 m 11. zdw 93 816

Zaraz
poszukuje się bufetowej z kaucją i orkiestry damskiej lub męskiej, tria lub kwartetu oraz stołowego. Zgłoszenia możliwie z fotografją Hala Miejska, Tczew. dw 1 012

Urzędnika
przyjmę z branży materjałów budowlanych, długoletnia praktyka, dobremi referencjami. — Oferty „Par" pod 56.348 Pw 4 037-56.348

Młody
energiczny, wykształcony chrześcijanin do prowadzenia handlowego, samodzielnego działu poszukiwany. Wielkie widoki rozwoju. Pożądany udział materjalny. Oferty referencje Warszawa, skrytka 628, Iwis. zdw 93 900

Gorzelany
kawaler, z gruntowną praktyką, obeznany z obsługą motorów spalinowych i elektrycznych oraz prowadzeniem sołectwa poszukiwany. Oferty do Kurjera Poznańskiego pod zdw 91 072

Poszukuję
zaraz młodszego zbożowca, wnioski z podaniem pensji i odpisami świadectw, których się nie zwraca, kierować prosze pod Dom Rolniczo - Handlowy A. Kłych, Piotrków Kujawski. zdw 93 894

Uczciwa
dziewczyna do wszelkich prac domowych bez gotowania, z dobremi świadectwami potrzebna. — Restauracja Ogrodu Zoologicznego. zdw 93 613

Humor zagraniczny

Wakacje nad morzem.

Przygotowania na wyjazd...

i — po przyjeździe nad morze.

(London Opinion). S. F.

Przedpłata na wrzesień 1932 r. za oba wydania razem włącznie tygodniowego dodatku ilustr. „Ilustracja Poznańska" i „Nowiny Sportowe" w Poznaniu w eksped. zł 4.00 w agencjach w mieście zł 4.50, z odnoszeniem do domu w Poznaniu zł 4.70, z odnoszeniem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie zł 4.94 kwartalnie zł 14.82 pod opaską miesięcznie w Polsce zł 9.00 w innych krajach zł 11.00. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą przeszkód w zakładzie strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

Ogłoszenia na stronie 6-łamowej 25 gr. na stronie 4-łamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 60 gr na stronie czwartej 100 gr na stronie drugiej 120 gr przed wiadomościami potocznemi 200 gr od 1-łamowego milimetra. Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca 20% nadwyżki. Ogłoszenia do wydania porannego przyjmujemy do godz. 18,30 w nagłych wypadkach do godz 22 u stróża do wydania wieczornego „drobne" do godz. 11 w soboty i dni przedświąteczne tylko do godz. 10; większe dłużej według możności. Drobne ogłoszenia (najwyżej 100 słów w tem 5 nagłówkowych): słowo nagłówkowe (tłuste) 25 gr., każde dalsze słowo 15 gr. Za różnice między zestawem a wysokością ogłoszenia powstałe wskutek matrycowania wydawnictwo nie odpowiada

W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami materjał poświęcony danej uroczystości.
Telefony do Redakcji i Administracji: 4461, 1476, 3307, 3524, 3525, 4072, w niedziele, święta i nocą tylko 1476, 3524 i 4072. filja Stary Rynek 2305. — P. K. O. Poznań nr. 200 149